

ASPAZIJA

ASPAZIJA

SEN - HELLADAS DRAMA

R., 1923.

A. GULBJA APGĀDĪBĀ
RĪGĀ, SUVOROVA IELĀ № 14

ASPAZIJA

ASPAZIJA

SEN-HELLADAS DRAMA

PIECOS CĒLIENOS (SEPTIŅĀS AINĀS)

A. Gulbja apgādībā
Rīgā, Suvorova ielā 14

R., 1923.

PARBAUDĪTS 124 G.

M-138.810

N

891.93-2

KATALOGS

A. Gulbja grāmatu spiestuve, Rīgā, Keizardārza ielā 9.

PERSONAS

Perikls

Anaksagors }
Sokrats } filosofi, Perikla draugi

Feidijs, tēlnieks

Sofokls, dzejnieks

Hiponiks, kāds bagātnieks

Archons, bazilejs

Diopeits, virspriesteris

Lampons, zemāks priesteris

Tukydids }
Kalliass } oligarchi
Trazons }

Dions }
Polluks } pilsoņi
Sporgils }
Eiagors }

Telezipe, Perikla sieva

Elpinika, viņas draudzene

Alkibiads, zēns, 10—12 gadu vecs, Perikla audžu dēls

Parals, zēns, 9 gadi vecs, Perikla dēls

Aspazija, Hiponika radniece no Miletas

Melisa, kāda hetera

Leukipe }
Kapsa } oligarchu sievas
Glauka }
Manto }
Frazikleja }

Efialts, Perikla sūtnis

Vēstnieks

Rakstvedis

Leksiarchs

Alekto }
Mégara } erinijas
Tizifone }

Pilsoņi, pilsones, milezieši, rodieši, zamieši, megarieši, spartieši

Laiks; Perikla laikmets

Notikumu vieta: Atenas

- I. aina : Uz Pniksas
- II. „ Perikla mājā
- III. „ Hiponika mājā
- IV. „ Eimenidu alā
- V. „ Akropolē
- VI. „ Perikla mājā
- VII. „ Areopags Areskalnā

PIRMAIS CĒLIENS

Uz Pniksas

Dibenā Pilskalns, aplāts ar gruvēkļiem. Tikai viens pats Atenas Promachas tēls paceļas nesagrauts visā cēlumā. Galvā Atenai mirdzoša bruņu cepure, vienā rokā pacelts šķēps, otra roka balstas uz vairoga. Pa labi Ares-pakalns ar Areopagu un Erechteionu, noslēgtu ar eriniju birzi. Pa kreisi, drusku zemāk, Nimfu pakalns.

Uz Pniksas visapkārt soli priekš pilsoņiem. Pa kreisi ceļš uz agoru, pa labi uz Erechteionu. Vidū pret dibenu runātāja akmens, ar altari priekšā; tas apkārts ar mirtu vaināgiem priekš runātājiem. Abās pusēs tam neaugstas kāpenes. Akmens senāk bijis augstākā Ceisa altaris.

Gaiša priekšpusdiena. Reizē sapulces un tirgus diena.

1. SKATS

Oligarchi: Tukydidis, Kalliass, Trazons.

Trazons (vecis)

Jau diezgan vēls, bet sēdi nesāk vēl.

Tukydidis

Mums jāgaida, ja patīk Periklim.

Kalliass

Viņš visu rītu sēd jau apspriedē
Ar pritiņiem, kas labs nu atkal būs!

Tukydidis

Varbūt mūs šodien atkal aplaimos
Ar jaunām reformām.

Kalliass

Man pietiek jau!

T r a z o n s

Uz salām esot sūtņi sūtītī,
Saukt sabiedrotos līdz uz apspriedi.

T u k y d i d s

E, blēņas! Tā tik ārišķība vien!
Vai salas ari drīkst kur līdzī runāt,
Vai Periklis viens pats nav noteicējs?

K a l l i a s s

Kas viņš pēc stāvokļa, tik strategs vien!
Nekad pat archontos nav ticis vēlēts!

T u k y d i d s

Bet visus pratis sev no ceļa bīdīt.
Pat Kimons izdzīts.

K a l l i a s s

Dižais Kimons trimdā.
Viņš tautas draugs bij, tautu žēloja.

T r a z o n s

Viņš saviem dārziem lika noplēst žogus,
Lai iet un ēd ikviens, cik patīkas.

T u k y d i d s

Ja, Kimons, lūk, tas tautu žēloja,
Bet Periklis, tas tautai glaimot prot.
Priekš Kimona bij tautā ubagi,
Priekš Perikla ir pilsoņi tik vien.
Ja, vairāk vēl, tie tagad heliasti
Un lepni tiesā sēd.

K a l l i a s s

Šie dienas zagļi
No Falerona dubļiem salasīti!

T u k y d i d s

Tie tagad izšķir mūsu likteni:
Ar vienu melnu lodīti vai baltu
Tie var mums nāvi lemt vai dzīvību.

T r a z o n s

Ko sakat, kādā laikmetā mēs esam?
Es apjēgt nespēju šīs pārgrozības?

T u k y d i d s

Nu, mēs jau demokrātu laikmetā.

T r a z o n s

Ko? demokrati — mēs? Es nē, nekad —
Lūk, mana cilts līdz pašiem dieviem sniedz,
Es rada dievišķīgai Helenai,
Kas bij no gulbja olas izperēta,
Kad Ceiss kā gulbis Ledu bija skāvis.

T u k y d i d s

Tik pielūko, ka ola nesaplīst.

K a l l i a s s

Vai Periklis, kas saucas demokrats,
Un citus pārvērst grib par tādiem līdzī,
Nav pats ar' dižciltīgs, Alkmeonids?
Vai neredzat, cik izskatā pat līdzīgs
Viņš tiranam Peizistratam?

T r a z o n s

Paties!
Kā tauta neredz to?

T u k y d i d s

Mums jāatver tai acis.

K a l l i a s s

Ja gan, mums jāsāk pretī rīkoties,
Jo plūsma, kas šē tagad uzplūduse,
Tā var mums pāri iet, mūs aizskalot. —
Tev, Tukydid, ir šodien jāuzstājas.
Kopš Kimons trimdā, esi tu mums vadons.

2. SKATS

Uznāk herolds, pavadīts no karoga nesēja. Pēdējais nes satītu karogu, kuŗu atritina un piestiprina virs runā-

tāju akmeņa. Herolds attin vaļā garu, aprakstītu papīrusa rulli, aptītu ap bomīti, kuŗš abos galos izrotāts ar baltkaula vai metāla pogām un kopā saturēts ar sarkanām vai dzeltenām pergamenta saiksnēm.

Herolds

nolasa skaļā balsī.

„Atenu pilsoņi, nākat!
Atstājat mājas un sētas,
Atstājat tirgus un ielas,
Atstājat izliktās preces,
Izmestos tīklus jūrā,
Iesēto sēklu druvās,
Ganāmos barus uz pļavām!
Uzceltais karogs jūs sauc!
Nākat uz lielo dienu,
Tauta lai padomē sēd,
Moirai tur krēslis likts,
Temida mūžības svaros
Tautas likteni sver; —
Vīru varonīgs spēks,
Sirmgalvju apdomīgs prāts,
Jaunekļu ugunīgs spars,
Tie lai atsvaru dod,
Tie lai nākotni lemj!“

Nolasījis, iepūš trīs reizes ragā, noiet.

3. SKATS

Uznāk divi skitu strēlnieki zem leksiarcha vadības, kuŗiem ir kārtībnieku uzdevums. Viņi nostājas abās pusēs ieejai un pārbauda papīrusu rullus, kuŗos ierakstīti pilsoņu vārdi.

Leksiarchs

Uznāk pilsoņu bars, trokšņodams.

Pamazām! Viens pēc otra! — Negrūstaties!

Ko paliec stāvot? Laid jel citus nākt!

Uz priekšu! tā! pēc kārtas! tik pēc kārtas!

Viena daļa no pilsoņiem piebiedrojas oligarchiem un atšķiras savrup, otra puse nodalas savā pūlī. Pirmējie greznāki pēc apģērba, valkā bārdas, rokā tiem tomēr zaru nūjas. Vienkāŗšie pilsoņi pa lielākai daļai audeklu drēbēs ar tesaliešu cepurēm vai arī ar kailu galvu.

Dions

Kā tiki galā, teic, ar savām precēm?
Vai pārdevi?

Polluks

Es vergam atstāju.

Dions

Bet ja nu apzog vergs?

Polluks

Kas liels! lai zog!
Vai šodien man tik vien kā preces prātā!

Eiagors

Vai šis gan labāks? mājas atstāj klaidā!
Tam visu rītu dedza papēži
Skriet šurp uz sapulci.

Dions

Tev ar' ne mazāk.
Kopš mēs par heliantiēm izvēlēti,
Nav mājas dzīves vairs, tur viss tik šaurs
Un sīkos darbus sievas veic ar vergiem.
Tu, cilvēks, sevī itkā lielāks jūties,
Tu esi pilsons, valstī loceklis
Un drīksti runāt, spriest un domāt līdzī,
Kur tikai lielie gari balsi cēla.

Sporgils

Man viss tik neparasts, es jūtos nedrošs,
Tik daudz mums naidnieku — (paklusu, rādīdams)
skat' tur tos vīrus,
Cik drūms tiem vaigs, kāds ļaunums acīs zib.

Eiagors

Ko bīties mums, kad Periklim nav bail!
Pār mūsu galvām bultas pāri ies,
Tām lielāks mērķis viņš.

Sporgils

Ja gan, uz viņu
Tie šņāc, kā čūskas eimenidu birzē.

4. SKATS

Tie paši; uznāk vēl daži pilsoņi priecīgi uztraukti.

Kāds zēns

no atnācējiem, cepuri mezdams.

Heija! nu mūsu triera ir mājās! —

Pilsoņi viņu apstāj, arī oligarchi pienāk tuvāk.

Dions

Ko? Amfitrite?

Polluks

Vai no Delas salas?

Zēns

Tā pilna zelta mājās pārbraukuse.

Kalliass

Ko! Delas kase tiešām atvesta?!

Eiagors

Nu tikai jutīsimies īsti kungi,

Kad vēršus saturam aiz zelta ragiem!

Polluks

To Periklis ir gudri izdarījis.

Kalliass

Jūs izlaupījāt svēto Delas salu,

Kas pašam Apollonam piederīga,

Un vara ķēdēm piekalta pie dzelmes

Pret vulkangrautnēm un pret zemestrīcēm —

Tāds darbs jums dievu sodu zemē sauks.

T r a z o n s

Vai, vai! Nu vulkans trakos, uguns grūs!
Nu jūrā vētras aprīs mūsu kuģus,
Nāks briesmas, kaŗi, melnais mēris nāks!

S p o r g i l s

čukstēdams.

Paties, tas pārdrošs darbs, man arī bail.
Pilsoņi drusku sabīstas, sačukstas.

T u k y d i d s

Par to jums jāpateicas Periklim.

E i a g o r s

Vai gribi nopelt mūsu olimpieti?
Liels ir viņš pats un liels ir viņa darbs —
Kas zemu stāv, tas redz tik kalna kāju,
Pirms mācies kāpt, lai sniegtu galotni.

P o l l u k s

Viņš mūsu galva, mēs tik locekļi,
Viņš viens uz sevi atbildību ņems.

K a l l i a s s

Tas sīpolgalvis jūsu galva ir!

T u k y d i d s

Tik pielūkojat, ka no Delas zelta
Šī galva neizkaļ sev karālkroni.
Viņš līdzīgs tiranam Peizistratam.

P i l s o ņ i

uzbudināti.

Tie meli! meli!

E i a g o r s

Periklis ne drachmes
Priekš sevis neņems no šīs zelta kaudzes —
Skat' viņa dzīvi, cik tā vienkārša:
Kaut visa tautas manta viņam rokā,

Nekur nav greznības, viņš dzīrēs neiet,
Viss viņa ceļš tik tautas sapulcēs.

D i o n s

Viņš tautas draugs, viņš aizstāv zemos ļaudis.

K a l l i a s s

Viņš tautas draugs! šis smalkais olimpiets,
Kurš atkāpjas, kad zemais tuvo nāk
Un atlec, kad tam uzpūš ķiplokdvašu!
Vai viņš ar jums pie viena galda sēd?
Vai vaigstas, raugājas, vai zemē splauj?
Vai skaņi nošņauc kādreiz degunu?

S p o r g i l s

Kas tiesa, tiesa! Periklis ir smalks.
Skat', kā tam chitons krīt, cik baltas rokas,
Kad runā ceļ, kā Kipriss baložspārni!
Vai viņš aiz lūpas bāzīs tabakvīkšķi?

E i a g o r s

Tas vien tev cienījams, kas tevīm līdzīgs!
Ne līdzī zemoties, bet pacelt mūs,
Celt visu Helladu grib Periklis.

5. SKATS

Uznāk virspriesteris D i o p e i t s, pavadīts no zemāka priesterā L a m p o n a. Aizdedz uguni uz ziedokļa un kaisa tanī smaršu zāles. Lampons nes apkārt šķīstīšanas upurim nokautu sivēnu un aplaka ar asinīm laukumu.

D i o p e i t s

aizlūgdams, rokas pacēlis.

Jūs, augstie dievi, tiekat piesaukti,
Jūs acis nemirkšķinot skatat lejā:
Ceļat un žēlojat,
Graudat un satriecat,
Labos algojat, ļaunos sodat!
Naida šķiellošos skatus —
Skaugu sliekaino muti

Gremdējat Hadesa bezdibens dangās,
Skaidrojāt mūsu sirdis,
Gaismojāt mūsu prātus,
Vadat mūs! valdat mūs! esat mums vidū!
Noiet abi uz Erechteiona pusi.
Aiz skatuves balsis.

6. SKATS

Uznāk Hiponiks ar kādu jaunekli.

Hiponiks

Es drusku aizvēlojos, draugs, laid mani cauri.

Leksiarchs

Bet te tas jauneklis nav ateniets.

Hiponiks

Nu, kas par to, ka svešnieks! Viņš mans tulks.
Man pašam mēle tāda pasmaga.

Dions

Vai tā tikpat tev smaga, kā tavs maks?

Polluks

Tev zelts nav mēlē, bet tev zeltam mēle.

Dions

Laid vien, viņš lāga vīrs, un jauneklis,
Lūk, kāds tas dižens!

7. SKATS

Uznāk Perikls, pavadīts no pritaniem, kuņģi ieņem sēdekļus ap runātāja vietu. Perikls pats uzkāpj uz akmens, noņem sev bruņu cepuri un uzliek pēc runātāju parašas mirtu vaiņagu. Pacel rokas kā lūgšanā.

Perikls

Jūs vīri, atenieši!
Lai dievi manā mutē dod tos vārdus,
Kas augšup kāpj kā visu siržu balsis!

Un viņiem tīkami kā upurdūmi:
Ateņvīri!
Liels varoņlaikmets noslēgts guļ aiz mums.
Mums nedraud persu briesmu biedēklis
No Azijas vairs šurp, to Maratonas zobens
Un Salaminas airi aizdzinuši.
Viss neskaitāmais Kserksa karapulks —
No vienas sauļas grieķu varoņvīru
Kā dūmi projām aizpūsts, izgaiss!
Kur Aress pāri gājis smagiem soļiem,
Tur asinspēdās dīgst jau vijolītes.
Un Dioniss skauj atkal Persefoni
Un kūlis laulājas ar vīnastīgu
Un dod mums bērnus: vaiņagus un vārpas.
Mums zilgmē smaida Ceiss bez mākoņiem
Un laipna spīd mums Apollona saule.
Šī saule uzlēkuse jaunai dienai, —
Mēs pagātnei uz mūžu noslēguši.

T u k y d i d s

pieceļas no sava sēdekļa un runā no vietas.

Nē! mūžam dzīva paliek pagātne,
Ar saviem dieviem, saviem varoņiem.

P e r i k l s

Gods dieviem, mūža mīņa varoņiem!
Mēs viņu kapus aplaistam ar vīnu,
Bet kapu atslēgu mēs mirtēs karam,
Lai pagātne mums netrauc jauno dzīvi.

T u k y d i d s

Bez saviem varoņiem nav tautai dzīves!

P e r i k l s

Vai tauta dzīvo tik no pagātnes
Kā vīstošs lauru koks uz varoņkapa,
Kas tik no miroņsulas barojas?
Viens laikmets gājis, cits ir nācis vietā.

T u k y d i d s

Vai tev tas lielāks?

Perikls

Tam ir lielums cits.

Tukydids

Vai spēj viņš radīt lielus varoņus?

Tie paši rodas, sūtīti no dieviem.

Perikls

Ne varons svarā krīt, bet varoņdarbs:

Vai viens šo darbu veic, vai daudzi kopā.

Un veikts tas ticis, kašs ir uzvarēts!

Nu mierā izvest lielos uzdevumus,

Ko uzliek tauta mums.

Tukydids

Teic — Atenas.

Perikls

Pirms Atenas. Tu ateniets, vai nerūp

Tev viņu slava?

Tukydids

Bet ne uzpūtība.

Tev visa Hellada ir Atenās!

Perikls

Ja, Atenās ir visa Hellada!

Šis mazais stūrīts visu salu dvēse:

No pašu dievu rokām apspraudīts

Ar salām apkārt kā ar puķu vītēm.

Tukydids

Vai dievi liek tev puķu vītes saraut?

Un lausties iekšā citu svētnīcās?

Tu Delas zeltu līcis šurpu vest?

Kalliass

Vai, vai par tevi, Perikli, tu zini,

Kā tādiem iet, kas saceļas pret dieviem!

Tu noziedzies pret svēto Areopagu,

Tu visu grozi, dari, kā tev tik.
Nu tu pat Apollonu aplaupi.

T r a z o n s

Kaut orakulu būtu jautājis!

P e r i k l s

Ko orakuls! Lai salas pašas nāk!
Es viņas esmu šurpu aicinājis,
Mums visiem kopā tulkot dievu prātu:
Pats Apollons, kas visu dzīvu dara,
Liek arī nekustīgam zeltam celties
No rudas miega un no tempļu zārka.
Uz vēstnieku.

Ej, vēstniek, sauktos viesus šurpu lūdz.

8. SKATS

Tie paši. Efialts. Vēstnieks.

V ē s t n i e k s

Nav viņu še, mans kungs, tie liedzās nākt.

P e r i k l s

Kā? aicināti, un nav atnākuši?
Kāds iemeslis? Kas viņus atturēja?

V ē s t n i e k s

To teiks tev sūtnis, cēlais Efialts.
Noiet un ielaiž Efialtu.

E f i a l t s

Mans strateg, es ar tukšām rokām nāku,
Tik vārdus pārnesu tev, gludus vārdus,
Kā čūskas vīģes lapās paslēptus.

P e r i k l s

Man teica jau, ka lūgums atraidīts.
Bet kāds tad iemeslis? cik svarīgs tas?

E f i a l t s

Cik svarīgs? sīki, mazi iemesliņi,
Kā pelēni, kas aši alās sabēg!
Tie slēpjas, izvairas un novilcina.
Bij triera priekš viņiem sarīkota
Ar purpurspilveniem un fleitu skaņām,
Bet beidzot bij mums jāatgriežas vieniem.

E i a g o r s

Vai dzirdat, mūs ar kaunu atraidīja.

P e r i k l s

Tu taču stājies priekšā tiem kā lūdzējs?

E f i a l t s

Es biju līdzī nēmis desmits vīru,
Kam rētas dega vēl no lielā kara,
Tie gāja visi, rokās eljaszariem
Ar mileziešu vilnu mīksti tītiem,
Šiem vīriem runāt bij uz viņu sirdīm.

P e r i k l s

Tev aicināt bij talkā sirenas,
Kas Odisejam reiz bij dziedājušas
To saldo burvju dziesmu: dzimtene,
Kas visas salas kopā aptvertu
Kā Ceisa zilais klēpis zelta zvaigznes.
Mēs dotu valsti tiem un satversmi,
Kur valda likums, samērs, kārtība,
Kā noskaņotu Apollona līru,
Mums būtu vienots darbs un vienots mērķis,
Un nākotne zem mūsu rokām zeltu
Kā plaukstošs eljas zars.

E f i a l t s

Tiem bail no jauna,
Un kas no Atenam, tiem naidīgs pat.

T u k y d i d s

Tie negrib doties mūsu kalpībā.

E f i a l t s

Visvairāk sparti pret mums noslēdzas.
Tie savā nekustībā guļ kā blūķi.

T u k y d i d s

Tie blūķi Atrej-mantu kambari,
Kas slēpj vēl sevī veco godību
Un ciena savu brīvi.

E f i a l t s

Tā ir mežonbrīve!
Tiem dievi mežoni, kā viņi paši:
Tur Artemida lāča ādā staigā,
Liek jaunavas sev siet pie ziedokļa
Un kailas izģērbtas līdz asnīm pērt.
Tur sīkus bērnus met no klintīm zemē!
Un helotus kā meža zvērus medī!

T u k y d i d s

Tie izskauž vājos, stipros patura
Un audzē stiprumu un dižciltību.

P e r i k l s

Lai paliek Sparta savās vecās važās,
Kā Laokons no čūskām iežņaugta;
Lai paliek salas, visi sabiedrotie,
Kas negrib kopdarba, ne atjaunotnes,
Mēs, atenieši, iztiksim bez tiem!
Mēs vieni darbu veiksime! Zelts ir mūsu;
Mēs varam rīkoties ar to kā tīk.
Uz vēstnieku.

Ej, liec mums zeltu atvest taisni šurp.
Vēstnieks noiet.

Tās salu nodevas!

T u k y d i d s

Nē, laupījums.

P e r i k l s

Vai saņemts parāds skaitās laupījums?

Kas karā deva kuģus, ieročus?
Kas zirgus, vīrus? Kas bij karavadons?
Kam pieder uzvara? Kur tad bij Sparta?

Efiāls

Tā atmodās, kad viss jau paveikts bij!

Tukydids

Tai svētki jāsvin bij.

Perikls

Tai vienmēr jāsvin,
Kad darbs ir darāms! Kur bij Tebas? Argoss?

Efiāls

Tās bēga projām, pirms vēl cīņa sākās!

Perikls

Ko teica salas, Kreta? Korkira?

Efiāls

Tās dzīrās kuģus dot, bet nedeval!

Perikls

Un vēl tie visi: lokri, dorieši,
Tesāļi, achaji? Ak, kauns to sacīt,
Tie iepriekš nosūtīja naidniekam
Jau zem' un ūdeni.

Pilsoņi

Ak kauns, ak kauns!

Perikls

uz oligarchiem.

Un jūsu svētais orakuls ko teica?
Tas melns kā Hadesstrīkājs kūpēja
Un biediem tik un drausmēm atbildēja,
Ka katra drosme stinga izbailēs —
Mēs atēni tad, visu atstāti,
Mēs vieni gājām i pret dievu gribu,
Mēs briesmās devāmies!

Pilsoni

uztraukti.

Mēs atenieši vien!

Perikls

Mēs karu vedām, maksa piekrīt mums,
Mēs turpmāk sargi vēl pret barbariem.
Tiem pieder nedzīvs zelts, mums dzīvais gars.

9. SKATS

No fleites skaņām pavadīta tiek uzvelta liela muca, izgreznota ar raibām bantēm un zaļiem zariem. Uz Perikla mājienu muzika apklust; mucu noliek skatuves vidū. Perikls nokāpj no akmens un paņem savu baltkaula zizli, ar čūskām apvītu.

Pilsoni

priecīgi uztraukti sacelās no sēdekļiem un apstāj ap mucu apkārt.

Eijū! Eijā! to lielo bagātību!

Oligarchi

Mums labāk galvu apsegt, neiet klāt.

Dions

Skat vien! skat vien! Cik tur var iekšā būt?

Polluks

Būs tūkstots talentu?

Eiagors

Ko tūkstots, nelga!
Simts tūkstoš talentu! Nē, vairāk vēl!
Tur kaudzēm drachmu, ruļļiem stateru,
Ar tiem var Grieķiju vai visu nopirkt
Un tāļu braukt pa jūru, līdz pat persiem,
Un kulē sabāst lielo Persiju
Ar visiem viņas vainagotiem vēršiem
Un visiem ērgļagalvu leopardiem!

Oligarchi

nevar nociesties un pienāk arī klāt.

T u k y d i d s

Tev mute lielāka par Persiju!

K a l l i a s s

Tie nelgas nems un naudu izniekos,

Tie sēj ar visu maisu, ne ar roku.

T r a z o n s

Vai re, kur tādiem prāts! Uz persiem braukt!

D i o n s

Kur zelts, tur vēji pūš un aires iet:

Uz Kolchiem aizbrauksim pēc zelta ādas.

P o l l u k s

Ko vairs uz Kolchiem braukt, lūk, āda šē!

S p o r g i l s

rokas pacēlis.

Nu mūsu Atenām līst zelta lietus

Kā citkārt Danaei.

P e r i k l s

Paties, nu zelta straumes

Uz Atenām plūst šurp no visām malām,

Nu tikai vadīt mums tās istā gultnē.

Nu, atēnvīri, spriežat jūs par to,

Ne es šē gribu viens par visu lemt.

E i a g o r s

Nu lūk, tie vīri (rāda uz oligarchiem) centās tevi nopelt;

Tu no šī zelta, viņi teica, kalšot

Sev karaļvainagu, ko galvā likt.

P e r i k l s

Ja, vainagu gan, karaļvainagu!

Tik galvā likt ne man, bet Atenām,

Lai būtu visu zemju karaliene!

D i o n s

Tad kalsim šķēpus!

Polluks

Celsim cietoksni!

Sporgils

Nē, labāk karafloti pavairosim.

Perikls

Ko šķēpus kalt un likt tiem dīkā rūsēt,
Ko floti vairot, uzcelt cietoksni!
Ne rupja vara mūsu spēks, bet gars.

Eiagors

Mums labāk noder vieglas trieras,
Ko tāli jūrā braukt un tirgoties.
Lai šķēpu izmainam pret Hermes-zizli,
Kas gluds un neass, apvīts zelta čūskām.

Perikls

Mums pilni maisi, pilnas amforas
Un pilna agora no svešām precēm
Un deigmas telpās visas meles dzird,
Kur preces guļ no tājām kolonijām:
Mums dārgas drēbes, zāles, apavi,
Ko sūta Mileta un Sikiona,
Mums eljes, vīģes, zafrans, olivas
Un nepārspētais Archipelas vīns.
No tālā Pontus pat nāk labība,
Vai iesim sacensties ar foinīķiešiem
Un savu tirgu stiepsim tālāk vēl
Par robežstabiem, liktiem Herakļa?

Jauneklis

Hiponika pavadons.

Lauj, augstais kungs, i man teikt savu vārdu.

Perikls

Nāc tuvāk, jaunekli, un runā vien!
Tev savāds uguns, redzu, acīs spīd.

Jauneklis

Tu uzcelt gribi Atenas, tavs gars,

Kas plaši atdarās kā dubultdurvis,
Ir atzinis, ne rupjais spēks te der,
Ne dzelzu ieroči, bet gaismas bultas,
Kas slēpjas Apollona zelta makstīs,
Un citi šķēpi, kalti Hafestā
Priekš maigās Kipridas uz burvju laktas;
Tu zini, ka no Amfiona liras
No sevīm pašiem cēlās Tebu mūri.

P e r i k l s

Tāds brīnums notika tik teiku laikos,
Bet tagad līdz tik sūrais dienas darbs.
Tu redzi, jaunekli, te vīri sēd
Ar rūpēm sejās un ar tulznām rokās,
Nav vieglas dienas tiem!

J a u n e k l i s

Vērt tās par vieglām,
Liec horu lūpām skūpstīt grumbu pieres,
Liec smagam āmaram un asam kaltam,
Lai tulznu rokas top par ziedu stiebru,
Kas pats no sevis plaukst, ne sviedru laistīts.

P e r i k l s

Tik retiem izredzētiem tas ir dots!
Kur tādus atrast?

J a u n e k l i s

Atrod sevi pašu:
Adonisziēds tu savam laikam esi, —
Iekš tevis zemes puķe jauna atzied.
Iklaikus brīnums notiek citā veidā,
Un rupjā viela vienmēr pārsmalkkojas.
Tev Prometeja nestais dūmu uguns
Par skaisto, balto gaismu jāpārvērš,
Tev Heraklis jau zemi tīru mēzis.
Ko veicis spēks, veic tālāk tu ar daili,
Tev abi jāapvieno, spēks un maigums,
Tu olivas un circeniša dēls.
Pilsoņi sačukstas jaunekli aplūkodami.

Dions

Tā gan, tā gan! Man viņa runa patīk.

Sporgils

Daudz nesaprotu, tik tā ausīs zan,
Himeta bite tam uz lūpām sēd.

Polluks

Tik jauns, kā nule plaucis krokuszieds,
Un jau tik gudris!

Trazons

Nez' kur radies tāds!

Kallias

Ko viņš gan īsti grib? Tāds murgotājs!

Tukydids

Viņš cenšas Periklim pa mēlei runāt.

Perikls

Ja dievi uguni ne labprāt deva
Priekš tumšās zemes, tad tie gaismu, daili
Jo vairāk liegs.

Jauneklis

Tad dari zemi gaišu,
Dod dieviem mītņi, tad tie paši nāks.

Kallias

Nupat vēl dievi projām aizdzīti
No ar'opaga; tos vairs neatsauksim.

Jauneklis

Ne bargie dievi jāsauc soģa krēslā,
Kas zemē nāk erinju pavadīti,
Nē! laipnie dievi, tie, kas smaidīt prot,
Kas kopā nāk ar gracijām un muzām,
Ar hiakintu ziediem vainagoti.
Tik jāprot saņemt tos.

Perikls

Tu, šķiet, to proti,
Teic, kur tiem vietu dot?

Jauneklis

Cel viņiem tempļus.

Perikls

Vārds vieglāk lokās nekā ciedras mežos
Un doma ātrāk ceļās nekā akmens,
Mazs mirklis iedvesmas ir laikmets darba,
Vēl sapnis vien ir laika priekštecis.

Jauneklis

Jau sapnis stāv uz īstenības sliekšņa,
Un vīri gaida laika durvis vērt:
Te Feidijs ir, te Iktins, Kalikrats,
Tiem kalts un cirkels rokās degtin deg,
Vai ļausi liesmām dzist un gariem gurt,
Līdz Hermes-zizlis ved tos apakšzemē, —
Tad laika durvis tu vairs neatvērsi.

Perikls

Tu, jaunekli, kā vētra mani dzen,
Kur dzirkste bij, tu uzpūt jau par liesmu,
Es pats jau gribēju —

Jauneklis

Ne gribi vien, bet dari!
Lūk, dievi gaidīt gaida, Urans zvaigznes kaisa,
Un Ceiss met nepacietīgs zibeņus,
Tie grib virs zemes mājot Grieķijā,
Pa zilām olimptrepēm nokāpdami
Uz Tempes ieleju, ko Bakchus jau
Ar sarkanzelta vīniem piestīgojis,
Tur oleandros lakstīgalas dzied,
Un circenīši cirpst pie avotiem,
Zem bišu kājām Himets maigi klājas,
Pentelikons kā iesārts mākonīts,
No horu rožu lūpām rītos skūpstīts,
Slēpj sevī klēpjiem zelta, sudraba,

Jums marmors balts kā Afrodites kakls, —
Un meži Kolonās šalc ciedru pilni.
Viss jums ir dots! Visapkārt dusošs skaistums,
Tik celt to augšā, darīt viņu dzīvu
Un vērst to mākslā!

K a l l i a s s

Nu ir tiešām gan!
Cik ilgi vēl to nelgu uzklausīsim!
Vai gribam viņam līdz par nelgām tapt?

T r a z o n s

Tāds gudris pusaudzis, itkā tam bārda sniegtos.
Līdz ceļgaliem! Kas šis tāds ir?

D i o n s

No kurienes? Kam savu vārdu slēpj?
Ja, ja, viņš svešnieks, to var noredzēt.

P e r i k l s

Teic, svešo jaunekli, no kādas zemes?
Kam nācis šurp? Vai dievu sūtnis esi?

J a u n e k l i s

No tevis paša visi aicināti.

P e r i k l s

Es visus aicināju un tu atnāc viens.

J a u n e k l i s

I vienas dzirkstes tiek, lai uguns degtu.

P e r i k l s

Tu pats kā uguns mēle atlaidies
No Delfu trikāja! Kā sauc to zemi,
No kurās sūtīts tu?

J a u n e k l i s

Es nāku pats,
Ne sūtīts. Es no Miletas, mans kungs.

Perikls

Ai, Mileta! Kā rožu dvesma uzpūš, —
No tāliem Hesperidu dārziem šurp!

Polluks

Tā skaista zeme! Tad viņš mileziets!

Kalliass

No Miletas, tā izvirtības pērķļa!
Zem viņas rozēm slēpjas mēra trumi,
Tur nekautrīgā dieve Artemida,
Ar savām trijām virknēm krūšu apkārt
Liek meitām ielās sēdēt, pārdoties,
Lai kauna nauda krātos tempļa lādēs.
Kas labs var nākt no Miletas!

Trazons

Lūk, Spartā!
Tur Eross piesaistīts ar dzelžu važām. —

Jauneklis

Jums piemērs nav ne Mileta, ne Sparta.
Bet pašiem savos tempļos dievus godāt.

Kalliass

Kam tempļu! dievi labāk laukā rādās,
Kā citkārt karaldēlam Parisam,
Kas Arkadijā avis ganīja.

Perikls

Še ganu nav, še vīri ir, tie izšķirs,
Vai zeltu tempļiem lietot. Balsosim!

Tukydids

Pag! kur jums prāts! Vai liksat Atenām
Kā greznulei lai sevi rotām apkrauj,
Lai ļaudis izvirst, darbu nedara,
Tik tempļos vien lai sēd un teatros
Kā slinki dienas zagļi.

E i a g o r s

Ko! Mēs sliņķi!

Tie paši apkārt slaistās, nestrādā!

P o l l u k s

Uz mūsu pleciem vien viss smagums guļ.

P e r i k l s

Ko saka Efialts, tautas priekšstāvis?

E f i a l t s

Man šķiet, vēl jāpārliet: kad mākslu kopsim,

Tā būs tik reti, kas tur tautai tiek?

P o l l u k s

Pareizi gan, kas tautai tiek no mākslas!

D i o n s

Ja, ja, mums pirms vēl labi jāpārliet.

Apjukums, pilsoņi savā starpā klusu sarunājas.

T u k y d i d s

Vai nu jums ataust prāts? Vai reibons pāriet?

Kāds svešnieks nāk un tas jums iepūš ko

Un tūdaļ jūs kā nelgas visu klausat

Un gribat putināt vēl svešu mantu.

P o l l u k s

Es nezinu, ko teikt —

D i o n s

Man žēl, bet būves būs gan jāatstāj.

E i a g o r s

Ko saki, jāatstāj? Ne, ne! Es pretī!

P o l l u k s

Es ar! es ar! Mēs tomēr gribam celt!

P i l s o ņ i

cits caur citu.

Nē! Nē! jā, jā!

Troksnis, sajukums.

Perikls

uzkāpj uz akmens.

Jūs, vīri! pirms šē izšķir balsu skaits,
Kā pēdējam lai man vēl pieder vārds: —
Ja mani vārdi šķiet jums nelgas vārdi,
Ja manas domas jums tik neprāts liekas,
Ja viss mans gars, kas jūs līdz šim ir vedis,
Jums šoreiz šķiet kā postā novedošs —
Tad, vīri — pats es saku jums — lai paliek viss!
Lai paliek zelts šē mucās ieslēgts guļam.
Vai vedat to uz Delu atpakaļ —
Lai notiek tad, kā tur tie vīri grib!
Tik to es saku: — „cēlie dailes tēli,
Kas man priekš gara acīm izauguši, —
Tie negrimis atpakaļ vairs Hades tumsā,
Tie celti tiks! — Tik cēlējs būšu es,
Es visu ziedošu, kas vien ir mans,
Tik zināt, vīri — jums tur nebūs daļas.
Šie tēli, kuŗi laikus pārdzīvos,
Kas Atenas par tautām pāri cels,
Tie mani būs, mans vārds tur mirdzēs iekalts,
To dziesmas minēs un to teikas teiks!
Un tagad izšķirat un ceļat rokas!

Eiagors

Vēl vienu vārdu ļauj man, Perikli: —
Es vienkāršs darba vīrs bez lepna vārda,
Bet kad es šurpu nākot acis ceļu
Pret zilo debesi un sauli redzu
Un, lūk, tur Atena man pretī mirdz,
Tad sirds sāk straujāk pukstēt, tad es jūtos,
Es esmu ateniets un Tezejdēls.
Man mantas nav, tik dažas obolas
Man ķešā, manu sviedru ieguvums,
Bet ņem tās pašas, pieliec savām klāt,
Tik manu vārdu ar kaut burtu iekal —
Tur vienā stūrītī.

Polluks

Es līdz! es līdz!
Ņem visu, kas man tirgū sapelnīts!

Pilsoņi

Mēs ar'! mēs visi rokas paceļam!

Oligarchi

Jūs nelgas! nelgas! nelgas!

Perikls

Lai skaitīts top! — bez skaita! — Visi!

Atenas liesmas visiem pāri plandas,

Tā savus dēlus sauc, lai svētīts brīdis,

Kad liela tauta most uz lielu darbu!

Mums pieder nākotne un nemirstība!

Nokāpj no akmens.

Jūs tagad redzat, cēlie oligarchi —

Te tauta pate spriež — tai pieder zelts,

Tik gandarību dosim arī jums:

Lai zelts tiek nolikts tur pie Atenas

Rāda uz Erechteionu.

Un lai tas lietots top ar viņas ziņu.

Māj nesējiem.

Jūs nesat mucas turp! Es sēdi slēdzu,

Un nu pie darba! Nākotni lai kaļam!

Pilsoņi

Ak, skaistās Atenas! Mēs lieli kļūsim!

Visi noiet.

10. SKATS

Perikls. Jauneklis.

Perikls

uz jaunekli, kurš taisās citiem līdz noiet.

Tu paliec! — nepazūdi atkal man!

Tik noslēpumains, kāds tu ieradies,

Tas bij tik stars, nu rādies zvaigzne pate. —

Teic, kas tev vārdā, jauno milezieti!

Jauneklis

Es saucos Aspazioss, augstais kungs.

Perikls

Tad — Aspazioss — kāds vārds! tik maigs,
Kā apgāsts eljes kauss tas liegi plūst.
Kā cēlies? — Kas tavš tēvs? — Kur tavas mājas?

Jauneklis

Kas prasa tam, kas sapņu ceļu iet — kur mājas!
Kas prasa domai, kad tā dzimst — kā radies!
Kas prasa jauna nesējam — kas bijis!
Es tas, kas tu — tu bijī balss, es atbalss.

Perikls

Vai tu mans ģenijs, vai mans demons esi?
Tu mani bīdi, dzel un dzen uz priekšu.
Aiz manis visi vecie ceļi zūd,
Viss nāk tik pēkšņs, viss tik pārsteidzošs,
Zem kājām zeme zūd —

Jauneklis

Tad mācies laisties.

Perikls

Nāc līdz uz baismu ceļa, dod man drosmi.

Jauneklis

Es nākšu, Perikli.

Perikls

Nāc manā mājā,
Tur diezgan tumsas, ienes savu gaismu,
Mēs kopā veiksīm visus tumsas spokus.

Priekšgars.

OTRAIS CĒLIENS

PIRMĀ AINA

Perikla mājā

Peristils: telpa, ar stabu galerijām noslēgta. Galvenā izeja dibenā; pa labi izeja uz sieviešu telpām, pa kreisi uz citām istabām. Durvis apklātas ar segām; griesti vaļā, saulei un gaisam pieietami. Ap stabiem vijas efejas un pie zīmzēm un kapitelām karājas bezdelīgu ligzdas. Telpas vidū altaris pavarda sargātājam Ceisam. Vairāk priekšā galds un sēdekļi.

1. SKATS

Perikls. Anaksagors. Perikls sēd pie galda, apkrauta ar zīmējumiem un papirusa rulliem.

Anaksagors

pār viņu noliecies.

Par maz tu sevim miera atļauj, dēls,
Tev vaigs tik bāls un skats kā drudzī deg,
Vai nakti maz jel dusi?

Perikls

Kā man dusēt,
Kad nedus Atenas! Vai Feidijs dus?
Un Iktins, Kalikrats? Te zīmējumi,
Tie cauri jāskata, mums jāapspriežas:
Tas gars, kas dzimis šē uz papirusa,
Mums dzīvē jāsauc, tēlā jāiemieso.

Anaksagors

Uz Akropoles tas jau tapis dzīvs.
Tur augu dienu cērt un tēš un kaļ,
Tur ciedras liecas, marmors apaļojas,
Tur lec iz akmens dzirksts kā dzīva dvēse.

Viss acīm redzot aug caur roku rokām iedams,
Viss smagums vieglis top, viss stingums kūst,
Un darbs ar darboni top kopā viens,
Pat mēmais kustonis, kas vezmus velk,
Pat mūļa dzinējs, visi ieder iekšā.

Perikls

Ak, kaut es spētu apņemt visu tautu!
Sirds man tāpat kā dzirksts iz krūtīm lec —
Tā darba svētība, kas visus apņem, —
Ne lielos garus vien, bet sikos līdzī,
Spēks nevar mosties viens, ja neceļ citus.

Anaksagors

Tu, pirmspēks, izdzimis iz chaosuguns,
Pats esi tas, kas visus augšā cel,
Tu visas Atenas nes chitonkrōkās!

Perikls

Es nedrošs viens, nāc, tēvs, man palīdzi:
Dod padomu, vai es pareizi gājis:
Tā pēkšņi visu vecu nograut nost,
Un vienā dienā visu jaunu celt.
Tu pats man iedvesi šo pārdrosmi, —
Tu pats mūs izvedi uz gaŗa ceļa.

Anaksagors

Nu staigā viens, mums ceļi tagad šķiras.

Perikls

Un kurp tu ej?

Anaksagors

Es esmu filosoŗs,
Viss gaisa plašums ērglim vaļā stāv.
Tu esi ateniets — es pasauls pilsons,
Tu ej uz tautu — es uz cilvēci.

Perikls

Es visu tautu vedu cilvēcē.

A n a k s a g o r s

Tas ceļš ir garš.

P e r i k l s

Mēs ātri steigjamies,
Mēs, ziedoņtauta, ašāk uzplaukt spējam,
Mums ilgas asinīs kā rūgstošs raugs —
Mēs tās jau senā dzimtē Azijā
Ar lotos reibusmaršu ieelpojām,
Ar tām mēs skriesim kā ar Helja zirgiem
Uz saules augstumiem.

A n a k s a g o r s

Tik pielūko,
Ka ratu spieķos negrābj erinijas,
Tu priekšā steigdzot vari palikt viens.

P e r i k l s

Ja vecie apkusīs, nāks jaunie līdz —
Vai atceries tā jauneklā uz Pniksas?

A n a k s a g o r s

Tas bij kāds svešnieks; kur viņš palicis?

P e r i k l s

Kopš viņas dienas viņš kā pazudis,
Kaut gan pie sevis viņu tiku lūdzis.

2. SKATS

Tie paši. Telezipe.

T e l e z i p e

ienāk uztraukta, nekārtīgā uzvalkā, nesukātiem matiem, tikko cēlusēs.

Mans laulāts draugs, es nāku tevīm sacīt,
Mums notiks lielas lietas —

P e r i k l s

Nu, kas gan?
Ko mājā sēdot labāk zini tu
Par mani ārpusē?

Telezipe

Man sapnis bij —

Perikls

Telezipe, tev labāks darbs kā sapņot,
Nem labāk sakārto sev uzvalku,
Tu, šķiet, nupat kā uzcēlusēs esi.

Telezipe

Tu sāc man atkal piešķirt uzmanību,
Sen to vairs nedariji.

Perikls

Telezipe,
Tev, sievai, neklājas nākt vīriem acīs.

Telezipe

nicīgi uz Anaksagoru paskatīdamās.

Kas šis par vīru! dievuliedzējs tāds!
Viņš vien ir tas, kas tevi samaitājis,
Viņš tevi atgriež man —

Perikls

viņu ar maigumu stumdīdams.

Tev labāk pazust —

Telezipe

Tad labāk viņam pazust būs, ne man.

Anaksagors

taisās iet.

Es, kundze, negribu ar' prieku laupīt
Tev lielo sapni stāstīt.

Telezipe

pret Anaksagoru pagriezusēs, triumfejoši.

Ak, vai nu

Tu sapņus atzīt sāc? Paties, mans sapnis
Bij retais! lūk, es sievu redzēju —

Perikls

starpā.

Vai tas kas rets ? Vai vīrus vien mēdz redzēt?

Telezipe

Ja, smeijies vien! bij liela, baiga sieva
Un nejauka, bez asins lāses vaigā —

Perikls

starpā.

Ja jauka būtu, nenāktu tev sapnī.

Telezipe

Tam sapnim vairāk nozīmes priekš tevis:
Jel klaus! tai sievai lāpsta rokā bij,
Tā raka augšā visu mūsu māju —

Perikls

Lai sieva rok! Tai sapnī var to pielaut.

Uz Anaksagoru.

Bet iesim! Valstī tiešām vairāk darba,
Kā sievu sapņus klausīt.

Telezipe

Ari valstī

Bij sapnī iepriekš lieliem notikumiem,
Un lieli vīri vienmēr sapņojuši,
Bet tu jau nesapņo, tas jādār' man.

Perikls

ar maigumu.

Ej labāk savā austuvē un aud!

Gar valsti sievām daļas nav ne sapņot.

Anaksagors

Vai tā pareizi sievas gluži izslēgt
No valsts? Tās taču visa viņas puse!
Vai ķermens dzīvot var ar vienu pusi?

Telezipe

uz Anaksagoru.

Tu dažreiz tīri prātīgs tiec, bet šis

Uz Perikli.

Jau neklausa; — bet vēl ir citas zīmes,
Daudz svarīgākas nekā mani sapņi —

Perikls

Nu, nu, kas ir?

Telezipe

Uz laukiem mūsu muižā
Ir dzimis auns — ko domā, viņam ragi —

Perikls

Par avīm visi auni nevar dzimt,
Ne visi vīri līdz par sievām tapt.

Telezipe

Klaus' jel — tam ragi, ne kā citiem — divi,
Bet viens pats rags un pašā pieres vidū,
Vai tas nav brīnums? ko tas nozīmē?

Uz Anaksagoru.

Ko saki tu?

Anaksagors

Man, kundze, spējas nav
To iztulkot.

Telezipe

Es tūdaļ domāju,
Neviens to neiespēs kā Lampons vien;
Es tādēļ liku atsaukt svēto vīru.

Perikls

Ko, Lamponu, to veco Silenu!

Telezipe

Tu zini tikai pelt! viņš tiešām svēts,
Un visu laiku nosēd lūgšanās —

Perikls

Tam miesas apmērs neļauj kustēties,
Jo savas lūgšanas tam jāsagremo. —

Telezipe

Bet šad un tad viņš atstāj svēto vietu
Un ļaudis apstaigā, lai dvēšles glābtu.

Perikls

Lai maisus atkal pilnus piebāstu.

Telezipe

Tam jāvāc upuri priekš Atenas.
Bet Lampons prot i zīlēt, sapņus izlikt
Un zīmes iztulkot kā cits neviens:
Kad durvis čīkstēt sāk, vai balķi brakšķ,
Vai vērpjot vilna griežas čokaros,
Vai pumpa uzmetas uz degungala,
Pat vīna glāzi, ja tam iedod, pietiek —

Perikls

starpā.

Lai to uz vietas izdzertu!

Telezipe

īgni.

Ak, ko!

Viņš ar' par putniem daudz ko zin.

Perikls

Jo vairāk,

Kad viņam priekšā ceļ tos izceptus.

Telezipe

Mums dieviem jāziedo par taviem grēkiem,

Aiz skatuves dzirdas jēra brēkšana.

Bet tur, es dzirdu, svētais vīrs jau klāt.

Viņš līcis aunu atnest, lai no vilnas,

Kad vienu sprogu sadedz, pareģotu.

Steidzas uz durvīm viesi saņemt.

3. SKATS

Perikls. Anaksagors. Telezipe. Lampons.

Anaksagors

smejas.

Man ar' tas brīnums jāredz.

Perikls

Tā man iet!
Ja nebūtu man krietnais vergs Evanglus,
Kas māju man un mantu satur kopā,
Tā visa aizietu uz priesteriem.

Lampons

Resns vecis priesteru uzvalkā ar purpura saiksni ap pieri un
apolonisko lauru vīti uz galvas. Pār plecu divas prāvas kules.
Mati pagari plivinājas pār pleciem. Nāk acis pārgriezis kā
svētā aizgrābtībā taisni uz Ceisa altari. Vergs tam nes pakal
kurvi ar vilnu. Telezipe ienāk līdzī.

Perikls

nomalis uz Anaksagoru.

Skat vien, kur pūces gaišā dienā skraida!

Anaksagors

Tam maisi gan priekš glābtām dvēselēm.

Lampons

paņem vilnas sprogu un uzliek uz oglēm, tad paceļ degunu
czdams.

Ož! — ož!

Perikls

paklusi.

Ja gan, pēc mānticības ož.

Lampons

Tās zīmes labas rādās — ļoti labas!

Noplūc sev lauru lapu un kožlā mutē pēc priesteru parašas.

Telezipe

bijīgi.

Viņš laurus ēd, nu svētais reibons nāks!

Lampons

sāk krampjos raustīties un rokas šurpu turpu svaidīt.

Sveiks, Perikli, Alkmeonidu ciltnieks!

Tu tiec no tautas dēvēts Olimpiets.

Perikls

Vai viņš viens pats līdz šim to nezināja.

L a m p o n s

Ksantipa dēls tu, persu uzveicēja
Pie Mikales! Sveiks pats tu, lielo varon
Pie Fokiem, Eibejas un Traķijas.

P e r i k l s

Viņš visu vēsturi man uzskaitīs.

L a m p o n s

Es dievu sūtīts nest tev prieka vēsti:
Tas rags, kas ir viens pats uz auna pieres,
Tas Atenās tev sola vienvaldību,
Tu oligarchu šķiru uzveiksi.

A n a k s a g o r s

To prieka vēsti, ko tu izpaud, draugs,
Jau visas pūces zin uz Akropoles.

L a m p o n s

svētais reibons tam uzreiz pāriet, viņš apstājas un nikni skatās
uz Anaksagoru.

A n a k s a g o r s

Tas savāds pareģis, viņš pareģo
Ne to, kas būs, bet to, kas sen jau bijis.

L a m p o n s

atstāj upuri un tuvojas Anaksagoram.
Tas tu! — Tu gudrenieks no Klacomenes,
Vai domā, ka es tevi nepazīstu?

A n a k s a g o r s

Vai tu to ari nupat uzzīlēji?

L a m p o n s

Bet tu kāds pareģis, es zinu gan:
Tu viņās olimpiskās sacīkstēs,
Kad saule spoži spīdēja pie debess,
Ar lielu segu biji apsedzies
Un pareģoji drīzu negaisu.

A n a k s a g o r s

Un vai tas nebij klāt pēc īsas stundas?

L a m p o n s

Tu to caur bezdievībā mēdz, teikdams,
Ka zibens nāk no mākoņrīvēšanās.

A n a k s a g o r s

Nu kā tad citād!

L a m p o n s

Laužu pavedējs!

Tu pašu sauli gribi pārtaisīt, —

Tu teic, tā esot — nu, ko domājat! —

Tā liela esot, vēl daudz lielāka

Par Peloponesu! — Ak, prātiņ, prātiņ!

Lai gan tu sirmus matus piedzīvojis,

Bet prātā maz vēl esi pieņēmis!

Un vēl ko: saule — vai nav jāsmejas —

Viņš saka, šķidra esot, tā kā ola!

Hahaha! Ko nu lai Helijs teic!

A n a k s a g o r s

Tas teic, ka es tam labāks tulks par tevi.

L a m p o n s

Tu visus dievus smeļ, — pat mēnesis,

Tu stāsti, esot laužu apdzīvots,

Un kalni tur un lejas arī esot.

A n a k s a g o r s

Ja gribi apskatīt, tad brauc vien turp,

Tu sen jau labāk deri tur kā te!

L a m p o n s

Un tu te gribi palikt, zaimotāj?

Te tev vēl vietas tikai — cietumā.

P e r i k l s

Ha! tas pardaudz! Šurp, vergi, vadat ārā!

Telezipe

Nāc, svētais tēvs, man līdz uz putnu stalli,
Vēl citas zīmes tur, kas jāiztulko.

Lampons

noiedams.

Tu, Perikli, gan šobrīd esi liels,
Bet lielāki par tevi vēl ir dievi,
Tu pieminēsi mani un (uz Anaksagoru) tu ari!
Noiet ar Telezipi.

4. SKATS

Perikls. Anaksagors.

Perikls

drebinājas.

Nu reiz tas riebeklis no acīm projām —
Kā auksta čūsku dvesma pilda telpu.
Pavelk nost durvju segu.

Nāc, Helij, raidi savas zelta bultas
Pret tumsas mošķiem — man vēl jāsapūt,
Kaut galvu paceļu jau tavā gaismā,
Vēl kājas dziļi stieg man purva dubļos.

Anaksagors

Viņš draudēja —

Perikls

Lai draud, es smejos, —
Šis vecis vairāk riebīgs man, kā bīstams.

Anaksagors

Bet drūmais Diopeits tur čūsku templī,
Erechtejpriesteris ir viņa kungs
Un viņa naidis ir nāvīgs čūskas dzēlums.

Perikls

Mans sarga vairogs ir, ko Homers saka:
„Nekad man neļaus drebēt Atena!“

5. SKATS

Tie paši. Elpinika.

Elpinika

Paveca jaunava, koķete, visādi izgreznojusēs ar saiksnītēm un lentītēm, valkā spilgtas krāsas. Viens vergs nes tai pakal satītu šuvumu baķi, otrais kokus priekš uzstādamā rāmja. Ieraudzīdama Perikli un Anaksagoru, viņa dziras itkā kaunīgi aizsegt vaigu.

Perikls

Ak, tu tā, Elpinika, Kimonmāsa!

Elpinika

Sveiks, Perikli! tas gan no tevis krietni,
Ka piemin' lielo Kimonu, tu cienīgs
Tam līdzī klūt.

Perikls

Tu nāc pie Telezipes?

Elpinika

Es arī tevi aizmirst negribu:
Lūk šē to peplonu!

Perikls

Kas man tur ziņas!

Elpinika

Tas gabals tik no lielā peplona,
Ko darīnam Panateneju svētkiem
Mēs, cienīgākās jaunavas, priekš dieves,
Es nācu Telezipi talkā lūgt.

Perikls

Ej vien pie tās!

Elpinika

Bet aplūko tu arī:

Vergi pa tam audumu ir attīnuši un uzstiepuši uz rāmjiem.

Te varoņdarbi tērpti izšuvumos:

Mans brālis Kimons, lūk, uz Skiras salas

Te izšūts kā ar laupītājiem cīnās
Un atņem viņiem Tezej-atliekas,
Vai skaisti, ko?

Perikls

Es spriedējs neesmu.

Elpinika

Bet šinī stūrī, lūk — darbs gan tik sākts,
Bet var jau noredzēt, tas būsi tu!

Perikls

Tu pārāk viegli ļauj man slavu gūt.
Uz Anaksagoru pagriezies.
Cits savu nemirstību gūst caur lauriem,
Un cits caur dzīpariem!

Anaksagors

Ko teikt! Kā kuŗš!

Perikls

Bet vai, Elpinika, tu esi droša,
Ka jaunavās tu tiks ievēlēta?

Elpinika

Gan lemts vēl nav, bet tu jau līdzī lemsi,
Un kur tev atrast gan vēl cienīgāku?

Perikls

Gan cienīgāku ne, bet —

Elpinika

Es tā biju,
Kas areforu svētu tērpu nesa
Jau agrā bērnībā —

Perikls

Jā, tā jau bij.

Elpinika

Es Artemidai malu upurmiltus.

Perikls

Es visu atzīstu, —

Elpinika

Es Atenejās nesu puķu kurvi —

Perikls

Tev laba atmiņa —

Elpinika

Un Braurondienās

Es sēdēju uz paša tempļa jumta

Un visu acis bij uz mani vērstas,

Man safransvārciņš bija mugurā —

Perikls

Tik daudz, Elpinika, tu piedzīvoji!

Laid savā vietā citu — atpūties.

Aiz skatuves skaļa raudāšana.

6. SKATS

Tie paši. Alkibiads. Telezipe.

Alkibiads

Puika no 10—12 gadiem, skaists, pārgalvīgs, ieskrien iekšā un, pieskriedams Periklim, to cieši apkāpj. Telezipe tam pakal sadusmota, ar sandali rokā.

Telezipe

Tu man gan redzēsi! Ierauga Elpiniku. A, mīlā, tu!

Kur tu tik ilgi biji? Uz Alkibiadu. Vai tu slēpsies!

Uz Elpiniku.

Ko? acīs asaras? Uz Alkibiadu. Tu sodam neizbēgsi!

Elpinika

pusraudu.

Es atnesu tev rādīt peplonu.

Abas noiet pie peplona, to aplūkodamas.

Perikls

puikam galvu glaudīdams.

Nu, lielais briesmon, ko tu izdarīji?

Alkibiads

Kas liels nu bij! Mēs gājām rotaļās,

Es biju Aijass, kad tas trakot sāk

Un vēršus apsit, noturēdams tos

Par achajiešiem.

Telezipe

pār plecu atskatīdamās.

Ak, tu palaidni!

Perikls

uz Anaksagoru.

Šis zēns jau lieliem vīriem pakal dara.

Alkibiads

Ne, es tik otrādi, es achajiešus

Par vēršiem noturēju.

Perikls

Kas tie bija?

Alkibiads

Nu kas tad cits, kā Paralus un Ksantips!

Perikls

Vai tu tik stalts, ka citi šķiet tev vērši?

Alkibiads

Pats pedagogs jau teic, kad viņi nemāk:

„Jums abiem cietas pieres tā kā vēršiem.“

Perikls

paklusu nopūšas.

Ak ja, tie savā mātē iedzimušies,

Bet Kleinja dēls kā dievu izredzēts,

Uz paša muzas klēpja liekas dzimis,

Viss viņam dodas!

Telezipe

Citus sist tam dodas!

Alkibiads

Nu, pārāk daudz es viņus nesitu.

Perikls

Bet ko par to tev teica pedagogs?

Alkibiads

Viņš pats bij zirgs man iejūgts uzvarratos.

Perikls

Viņš visus apbur, visi viņu mīl.

Anaksagors

Nāc, dēliņ, skūpsti manu veco pieri,
Lai ziedoņdvesma iet pār Hadeslaukiem,
Tev jātop lielam grieķu varonim.

Alkibiads

viņu apkampdams.

Es gribu aši augt, lai mani laiž,
Es iešu palestrā un likeijā,
Un visus puikas cīņās uzveikšu.
Vai Heraklis jau nežņaudz čūskas šūplī? —

Alkibiads

Nāc, Herakli! Tev sodam došu darbu.

Elpinika

Še, lai viņš izārda šo šuvumu.
Rāda vietu, kur Perikli sākuse izšūt.

Perikls

paklusu.

Ej, šoreiz paklausi, lai būtu miers,
Tu būsi Heraklis pie Omfalas.

Alkibiads

gražodamies iet. Telezipe rāda viņam, kur ārdīt.

Perikls

Bet mēs nu iesim, pārāk jau ir vēlu.

Abi noiet.

7. SKATS

Telezipe. Elpinika. Alkibiads.

Telezipe

Viņš tevi negrib vēlēt areforās!

Elpinika

Es viņam neesmu vairs diezgan skaista.

Telezipe

Tu, kuŗu gleznojis pats Polignots,
Toreiz —

Elpinika

Kā šķiet, tavs vīrs nav jūtīgs vairs
Priekš sievu skaistuma, tam tagad tīk
Tik skaisti jaunekļi.

Telezipe

Tev taisnība,
Šo palaidni (uz Alkibiadu rādīdama) viņš pārāk izlutina.
Griežas pie Alkibiada.
Nu, vai tev veicas darbs tāpat kā nedarbs?
Apskata audumu.
Ir gan viss izārdīts.

Elpinika

ari aplūko, iekliedzas.

Ai, dievi! dievi!

Viss Kimons izārdīts ar varoņdarbiem!

Nu viss pagalam, jāšuj viss no jauna!

Telezipe

Tu, nedrebni, vai tā tev bija likts!
Še, to tev ārdīt bij.

Alkibiads

Tas Periklis!

Telezipe

Še, labāk notin dziju kamolā.
Uz Elpiniku.

Tu redzi, kas no viņa dienās izaugs.

Elpinika

Tas būs tāds pat kā jauneklis uz Pniksas,
Kas Periklim ir galvu sakūris.

Telezipe

Kas tas par jaunekli? Es nezinu.

Elpinika

Kāds mileziets, nez', kā še uzklīdis,
Daudz tagad staigā tādu palaidņu,
Tos bezdievībā paved Anaksagors
Ar Sokratu.

Telezipe

Ak, kādi tagad laiki!
Aiz durvīm klauvē.

8. SKATS

Telezipe. Elpinika. Aspazija pārgērbusēs kā jauneklis.

Jauneklis

paver durvis, bet ieraudzījis abas sievas, satrūkstas un atkāpjas.

Telezipe un Elpinika arī satrūkstas un tad saskaišas.

Telezipe

Vai re kur tāds!

Elpinika

jaunekli ātri aplūkojuse, atlaižas.

Šis ir tāds nobijies.

Jauneklis

Es lūdzu piedošanu, dižās kundzes —

Es svešnieks, apmaldījos —

Telezipe

Kas tu esi?

Jauneklis

Es esmu — esmu — (aši apķerdamies) dižās kundzes,
spartiets.

Telezipe

A, tas kas cits! Nāc tuvāk, nebīsties,

Mēs Spartai nedraudzīgas neesam.

Jauneklis

Es ienākt drīkstēju, kad ieraudzīju:

Hekates mājiņu te durvju priekšā

Un blakām svēto lauru, tad man šķita,

Te vecais raugs vēl rūgst —

Telezipe

Tu krietnis zēns.

No Spartas vien tik tādi vēl var nākt.

Tavs labais ģenijs tevi vedis šurp:

Te šinī mājā valda vecais tikums:

Kā durvju sargs mums stāv vēl Hermes Strofajs

Un eljes zars ar baltu vilnu aptīts

Pie sienas karājas pret krītam

Un citām nelaimēm, un sievu telpās

Stāv saistīts Eross man.

Jauneklis

nopūšas.

Ak, saistīts Eross!

Tāds pat kā Spartā!

Elpinika

Ja, tur kautras sievas,
Tur jaunavas zin sargāt tikumu.
Bet šē sāk ieviesties jau izvirtība,
Nāk šurpu heteras no viņpus jūras
Un paved vīrus, paved jauneklus.
Bet tu tāds svaigs, tāds nesamaitāts vēl.
Tev sārtums vaigā tvīkst. Plikšķina viņam pa vaigiem.

Nu, nebaidies,

Ļauj sevi apskatīt, tu kautro puisīt:
Tik maigas rociņas kā jaunavai,
Nemaz vēl nocietināts neesi.

Jauneklis

Ja, māte mani drusku piesaudzēja.

Elpinika

Tik apaļš, balts, kā krizantemas zieds!
Tu nebūsi gan melno zupu ēdis.

Jauneklis

Es nemīlu neko, kas melns un tumšs.

Elpinika

viņu paijādama.

Vai re, vai re, kāds mātes luteklīts!

Telezipe

Nav labi vis, kad bērnus pārāk saudzē,
Tu dzelzu gultā gan ar' negulēji,
Tā ar' tev gan par cietu bij un šauru!

Jauneklis

Es visam šauram aši pāri augu.

Telezipe

Un rīkstēm tevi ari nepēra?

Jauneklis

uzbudinas.

Ko! mani lai kāds drīkstētu vēl pērt?

Alkibiads

uzlec un nomet kamolu.

Es arī visas rīkstes salauzu!

Pieskrien jauneklīm.

Teic, kā tu spēji pretī turēties?

Jauneklis

Es visiem šķēršļiem protu pāri tikt.

Alkibiads

Vai proti lekt un kāpt un graut un šaut?

Jauneklis

Es protu ceļu laust.

Alkibiads

Es ar'! es ar'!

Mēs būsim draugi, ko? es tevi mīlu!

Apkampj viņu purinādams.

Telezipe

Klaus vien, tas draišķis apgriež visu māju

Un līdzī maitā manus rātnos zēnus,

Lai piesarg' dievi, kad tas izaugs liels,

Tas visu Grieķiju vai apkārt griezīs.

Alkibiads

Ja, visu Grieķiju es apgriezīšu!

Kā viesulis, kas nāk no Traķijas,

Es bubuļus kā slaucīt noslaucīšu!

Telezipe

uz Elpiniku.

Vai zin' to nedarbu, viņš Strofajam

Ar ogli melnas ūsas uzvilcis.

Elpinika

Tev pūķu ola mājā perinājas, —

Pie laika piesargies!

Alkibiads

griež jaunekli pa istabu riņķi.

Mēs abi skriesim,

Kā Borejs skrien ar deviņ' kumeļiem.

Heidā! heidā!

Griezdams norauj jauneklīm chitonu no pleca, parādās sieviete.

Elpinika

pirmā iekliedzas.

Ak vai! kas tas? — skat', skat'! —

Telezipe

Ko redzu — sieva!

Ceiss, Hera! vai lai savām acīm ticu!

Elpinika

Tad tāds tas jauneklis no Miletas!

Telezipe

Un tāda — tāda manā mājā nāk —

Tu nekrietnā, bezgode, netikle!

Vai tev vēl nepietika ārpus mājas

Dzīt savas netiklības, vēl tu drīksti

Še iekšā lausties, pašā ģimenē,

Šo telpu sagānot ar savu elpu!

Elpinika

Triec viņu prom, sauc visus vergus šurp,

Lai viņu dzīšus dzen ar kaunu prom.

Aspazija

Es eju — še vēl tava sīkā valsts,

Kas nobeidzas aiz tava mājas slieģšņa,

Še telpu nav, ko cīņu izkaŗot,

To lielo cīņu starp jaun' un vecu,

Kas tik ar viena uzvaru var beigties!

Dodas ārā.

Telezipe

Prom! prom! šurp vergi! nākat! nākat!

Priekšgars.

OTRĀ AINA

Hiponika mājā

Bagātīgi izgreznota telpa. Visapkārt lokā guļsēdekļi ar raibām segām un purpura spilveniem. Katram priekšā atsevišķs ēdienu galdiņš. Bez tiem vēl pa kreisi pret dibenu lielāks galdiņš priekš amforām un maisāmiem traukiem. Pašā vidū dibenā ieejas durvis, ar divām kolonām joniešu stilā. Katrā pusē durvīm vēl lieli, plati logi jeb valējas sienas ar izredzi uz ziedošiem rožu dārziem. Pie sienām bronzas figuras ar lāpām rokā apgaismo telpu. Zelta trijkājs ar kvēpināmiem traukiem. Durvīm taisni pretī lielais Dionisa altars, apvīts ar puķu vītēm. Sienu iedobumos skaisti gleznotas vāzes, tāpat arī gar sienām lielas gleznas ar mitoloģiskiem skatiem. Grīda izlikta raibā mozaikā, izskatās itkā piemētāta ar puķēm, augļiem, spalvām, maizes drupatām, kauliem, nogriestām gaila sekstēm u. t. t.

1. SKATS

Hiponiks. Perikls. Feidijs. Sofokls. Sokrats. Anaksagors. Visi guļ uz pusguļu atzveltniem. Mielasts nupat nobeigts. Vergi nokopj galdus un norīvē tos ar smaršu zālēm. Citi sagatavo vīnu maisāmos traukos un kausus pildot sniedz tos apkārt. Citi atkal sniedz viesiem vaiņagus no rozēm, narcisēm, vijolītēm.

Hiponiks

jautri, omulīgi.

Par maz jūs goda devāt Cererai!

Tās balvas jūs gandrīz vai neaiztikāt.

Te apsmādēts guļ beotiešu lasis

Un zelta taukus lej kā asaras!

Te baltās, treknās Melas stirniņas,

Te cepti cīruļi, te paipaliņas

Un pāvu olas, fazansmadzenes!

Viss vēl kā bijis! Medus rausīši

Un cepumiņi sviestā, marcipana,

Un kur vēl augļi! Naksas bumbieři,

Kur lielās, smagās Nikostrates vīģes

Un foinīķiešu zelta dateles!
Par velti esmu šurpu aicinājis
No pašas Lidiņas sev pavāru!

Perikls

Draugs, nebēdā! stāv priekšā lielle svētki,
Tur tavam pavāram būs izdevība
Kā Heras pāvam izplest astes ripu.

Hiponiks

Ļauj vien man vaļu svētkos rīkoties,
Es došu mielastu, kas visu pārspēj.
Bet man vēl lielāks mērķis: korus rīkot
Priekš teatra, draugs Sofokli,
Es tavu jauno dramu gribu ietērt
Cik vien man zelta manās raktuvēs.

Sofokls

Draugs, nepārsteidzies, vēl mans domāts darbs
Dus dzīvē neatsaukts starp Hadesēnām,
Es šaubos, vai jēl maz es spēšu rast
To orfisko, to radīšanas vārdu,
Kas ēnām ielej dzīvas asinis.

Perikls

Par daudz tu gribi, draugs, tavs Edips liels,
Dod mums, kas līdzīgs tam.

Sofokls

Vai tik, kas līdzīgs?
Vai viena stīga vien Apollon-lirai!
Pus cilvēces es devu Edipā,
Bet otra puse guļ vēl neizsmelta —
Man zemē jākāpj pasaul's bezdibeņos
Līdz nāves akām — sievas dvēselē.
Kas dos man atslēgu? Tev, Feidij, viegli,
Tavs pirmtēls tev priekš acīm gatavs stāv,
Tev viela — marmors ciets, bet man viss plūst
Kā zila miglīņa pār mītu laukiem,
Tik dvēš'le deg no radīšanas liesmām
Un nedod miera man —

Feidijs

Tu teic, man viegli, —
Mans pirmtēls, tā ir cīņas Atena
Uz Akropoles, bet es jaunu gribu,
Es gribu radīt miera Atenu,
No paša Ceisa galvas dzimušo —
Bet kā to veidā tvert? Kas viņa ir?

Sokrats

Kas cits no galvas piedzimt var, kā doma ?
Kas, pate netverama — visu tver,
Kas, pate gaismā — visu tumsu veic.
Tev, Feidij, doma jātērpj sievas veidā
Un sievai jāpiešķir ir spēja — domāt.

Feidijs

Jauns vārds no tevis sacīts — radošs vārds,
No tāles zibsnī Ceisa zibeņi.

Perikls

Viss laiks no radīšanas dīgļiem pilns,
Kā ziedoņdebess pilna zibeņiem.

Hiponiks

Lai nesam upurus tad ziedoņdieviem,
Kas neredzami lido šinī telpā,
Bet visiem pāri lai vēl Bakchus valda,
Kas Ceisa kāzu naktī piedzimis
No pašas zemes meitas Semeles
Un šūplī visiem zibšņiem apspīdēts. —
Es viņam pirmam ziedoju šo kausu.
Izlej vienu daļu vīna zemē, otru uz altara, pavadīts no fleitu
skaņām, kuŗām pievienojas bakchantiska muzika.
Lai nāk nu viņa jautrās pavadones
Un viņa slavu teic!

2. SKATS

Sanāk koklētājas, dekotājas un Melisa. Koklētājas nosēžas gar sienām un spēlē, kamēr dekotājas deko bakchantisku deju. Bakchantes tērpušās panteru ādās ap viduci un vīna stīgām matos un ap kailajiem pleciem. Ap rokām un tāpat ap kailajām kājām zelta sprādzes ar sīkiem pulkstenīšiem, kuŗi dejā griežoties skan.

Melisa

piesteidzas Periklim.

Man salda laime tev pie kājām glausties,
Kā Kipras dūjai — tā tu mani sauci.

Hiponiks

Sauc talkā Erosu, mans daiļais bērns,
Ko Bakchus nespēj viens, tev jāpalīdz.

Perikls

izklaidēts glāsta viņai galvu.

Ja, ja, tu daiļā Kipras dūjiņa.

Melisa

Bet kurp tu skaties? tu jau manis neredz'!
Tik svešs tu šovakar man esi, draugs.

Perikls

kā pamoždamies.

Teic, Hiponik, tas jauneklis uz Pniksas,
Kas toreiz runāja — vai nav tev rada?
Kur viņš gan palicis? es sen to gaidu.

Hiponiks

Kā teikt: viņš tālu ir un tomēr tuvu?

Perikls

uzbudināts.

Ko? aizceļojis?

Hiponiks

Nē, ne aizceļojis,
Tā paša jaunekļa pavisam nav.

Perikls

Tad miris! saki! saki!

Melisa

Draugs, lai paliek!
Lai mirst, lai aizceļo, kas tev viņš ir!
Es, tava Melisa, es esmu še,

Es tikdaudz reizu tevi priecināju
Ar dziesmām, dejām, saldām mīlas balvām.
Ja gribi, es tev priekšā šūpošos
Kā balta narcise uz Stiksa vilņiem,
Tik piegriez acis manīm —

Perikls

nepacietīgi.

Laid, jel laid,
Teic tieši, Hiponiks, ko tirdi mani,
Viņš miris?

Hiponiks

Pārāk dzīvs viņš, pilns ar dzīvi,
Kā pildīts Hebes'kauss ar nektardziņu.
Ja gribi, skati pats, es saukšu viņu.

Perikls

Ko? viņš ir tuvu?

Hiponiks

Tepat manā mājā.

Perikls

Viņš tavā mājā un tu neteici?

Hiponiks

Ko tu tik straujš, tu rāmo olimpieti,
Kas citkārt pāri stāv pār visām kaislēm,
Kā Aiols visus vējus maisā bāzdams,
Es eju, eju jau —

Hiponiks atver durvis, pa kuřām ienāk Aspazija. Viņa ģērbusēs greznā grieķu uzvalkā, dzeltenas krāsas ar izšūtām malām. Plecus satura agrafes, uz kailajām rokām sprādzes, mati grieķu veidā ar pieres saiknēm un metala plati priekšā.

3. SKATS

Tie paši. Aspazija. Perikls, viņu ieraudzījis, paliek kā apmulsis. Brīdis klusuma; arī citi pieceļas sēdus no atzveltniem.

Perikls

Kas tas? — ne viņš? bet līdzīga — tā māsa?

Aspazija

Es pate esmu tā, — ne sava māsa.
Es pate biju jauneklis uz Pniksas.

Hiponiks

Nu redzi nu, tā jauneklā vairs nav,
Bet cits kas viņa vietā labāks vēl.

Sofokls

Aiz plīvuriem mīl slēpties patiesība.

Sokrats

Mums sfinksa atkal uzdod jaunas mīklas —

Aspazija

uz Perikli.

Es tevi meklēju, bet neatradu.

Perikls

Es tevi rodu, bet — vēl jāmeklē.

Aspazija

Man tev bij citā veidā jārādās,
Jo sievietēm liegts ir tautas sapulcē
Ar vīriem līdzī runāt, līdzī spriest.
Pagriežas pret citiem.

Še rodu priekšā grieķu lielos garus,
Kas paši tiecas dieviem līdzī būt,
Tie piedos man ir manu pārmērību,
Es gribu būt tik līdzī cilvēks vien!

Anaksagors

Tu nāc kā sūtne mums no Atenas,
Tavs gars jau iepriekš mīta mūsu starpā.
Tu pate dieve esi.

Aspazija

Es tik sieva;
Vai, Perikli, es vēl tev sveša esmu?

Perikls

Laid, laid! man jāaprok mans skaistais sapnis!

Hiponiks

Vai mazāk skaista gan tev īstenība?
Bet bīsties sakaitināt Erosu,
Varbūt viņš bultas jau uz tevi mērķē.

Sofokls

Tā Eros-uguns nav, kas viņai acīs;
Tā paša Ceisa aizrautības sposme.

Perikls

dobji.

Ja, ja, tu sieva un tu esi skaista.

Aspazija

Vai tas gan noziegums, ja esmu sieva?
Un vai vēl lielāks grēks, ja skaista esmu?

Sofokls

Ja, skaistums ar' ir spēks, kas līdzī sēd
Ar citām lielām varām padomē.

Sokrats

Bet spēks tik redzams viņa darbībā,
Un cits ir dailei darbs, cits gudrībai:
Tās viena radīt grib, bet otra baudīt.

Perikls

Jums tiesa, draugi, tiesa! baudīt, aizmirst —
Uz Aspaziju.

Tu, dailes būte, manīm piedosi,
Par maz vēl esmu tevi apbrīnojis,
Vēl cita gaisma žilbina man acīs,
Tā uguns, ko tu nesi viņā rītā,
Kad tu kā Prometeja sūtnis nāci —
To vienu pasauli es zaudēju
Un otrā pasaule man nav vēl rasta —
Bet tava daile veļ man jaunas durvis!
Teic, kādas nezemes tu pate esi,
Zem rozēm nektardārzā dzimuse?
Kas bij tavs tēvs, kāds dievs? un māte nimfa?
Kā nāci šurp? Vai nesa tevi Ceiss,

Kā citkārt Eiropu pa jūru pāri?
Kāds tevīm vārds?

Aspazija

Es to jau teicu reiz, —
Es biju Aspazijs, nu — Aspazija.

Perikls

Tam cita skaņa, teiktam saldu lūpu,
Viss tagad cits, kas bijis, viss ir aizmirsts.

Aspazija

Nekas nav cits, es tas pats jauneklis
No Miletas.

Perikls

Ak, ja, no Miletas!
Tu esi Afrodites priesteriene.

Aspazija

Ha! vai tu tīši mani pārprast gribi,
Es, kas tev toreiz šķitu dievu sūtnis,
Es arī esmu tā, no tās es cilts —
Vienalga, vīrs vai sieva, daiļš vai nedaiļš,
Tās lielās cilts, kas iet caur laiku laikiem,
Kad zeme tumša top — tai gaismu nest.
Es jauna nesēja kā Prometejs,
Kas zemē sēja pirmo uguns sēklu,
Es Demetra, kas pirmo vagu dzina!
Tas veda mani šurp uz Atenām,
Nu turpināsim to, ko toreiz sākām.

Perikls

Ja, tas bij lielas drāmas iesākums,
Bet viņas beigas nu — salds Eros-joks,
Bet labs i tas.

Aspazija

Tu, mani pazemodams,
Pats sevi līdzī pazemo.

Perikls

Mums jātop līdziem,
Tik tā mēs varam atkal atrasties.

Aspazija

Nemūžam nē! Nu tu man esi svešs!

Perikls

Nāc, netversim vairs velti Hadesēnas,
Nāc, dzīves dārzos Eros-rozes plaukst,
Šurp visu sarkanrožu purpurtumsu!
Šurp visu aromatu apreibumu!
Es alkstu vīna! kurat Bakchum liesmas,
Lai karstas šalkas skrien caur visiem kauliem —
Šurp muziku, lai skaņas plūst, lai kāpj
Kā Letas viļņi pāri dzīves krastiem.

Muzika. Koklētājas dzied:

Plēsīga putna spārniem
Uguns sarkanas krāsas
Nezin kā dzīvē šurpu tu atlaidies esi,
Eross, ak, Eross!
Cēlies no pirmbūtes olas,
Izperēts pašas Nakts,
Orfiskis noslēpums apdvesmo tavu būti,
Eross, ak, Eross!
Panteru mātes zīdīts,
Asins un uguns un piena,
Plēsīgs un glaudīgs, mīlīgs un viltīgs tu reizā,
Eross, ak, Eross!
Krokus un vijolītes
Kaisās pa tavām pēdām,
Saldas nopūtas izgaro zelta tvaikos,
Eross, ak, Eross!
Bultas no cipreses griezdams,
Melnas, no nāves koka,
Kausētā alvā vēl viņas iekšā tu mērci,
Eross, ak, Eross!
Akls tu esi, ak, Eross,
Akli tu bultas izšauj:

Dieviem un cilvēkiem reizē tu bīstams esi,
Eross, ak, Eross!

Upuri, ķerti no tevīm,
Izdvesmo laimīgā smaidā,
Nāve tiem sirdī, bet medus garša uz lūpām,
Eross, ak, Eross!

Hiponiks

priecīgs rokas berzēdams.

Nu beidzot atkust sāk, nu Bakchus valda,
Un drīz vien arī Eross pakal nāks.

Vergi nes apkārt vīnu un sniedz svaigus vaiņagus. Aspazija
stāv projām aizgriezusēs.

Perikls

kausu tukšojis, uz Melisu.

Un tu, mans bērns, ar tavām žēlām acīm,
Ko tu kā circenītis kaktā raujies!

Melisa

Tu mani atstum, Perikli, tu atstum!
Es tev nekas, tu dzenies tikai viņas,
Tās svešās skaistules. —

Perikls

Nu, neraud', bērns,
Kad saule uzlec — zvaigznei jānobāl.
Nāc, esi jautra līdz — jūs, draugi visi,
Lai tveram dzīves lielo prieka stundu,
Kad tā pār Hades krastiem augšā kāpj.
Draugs, Sokrat, ko tu patiesības meklē,
Tās nav ne še, ne tur, ne kādos zvaigžņu laukos.

Sokrats

Varbūt tā tuvu — mēs tik ejam garām.

Perikls

uz Anaksagoru.

Mans tēvs, ko tu tā neticīgi smaidi?
Un, Feidij, ko tu zīmē tur un mēro?
Par agru nākt vēl tavai jaunai dievei!

Un Sofokli, tu ar' tā aizrauts skaties
Kā brīnumredzētājs!

S o f o k l s

Varbūt es redzu,
Ko tu vēl neredzi.

P e r i k l s

Jūs gudrie nelgas,
Kā lemuras jūs skraidat mēnešgaismā,
Man dzīslās karsta asins verd — (uz Aspaziju) Nāc,
 daiļā,
Es tevi vaiņagošu —
Grib viņai uzlikt vaiņagu.

A s p a z i j a

izrauj un nomet vaiņagu.
Nost ar to!

P e r i k l s

Nāc, sēsties manīm līdz uz pantersegām,
Lai zelta zirneklis mūs iestīgo!

A s p a z i j a

Nost, neskar mani, ja es dievu cilts,
Kā pats tu mani dēvēji, — tad zini,
Tev arī dievam jābūt, ja tu drīksti
I manas drēbju vīles skārt, bet tu
Pat vairs ne Periklis, — es nicin' tevi!

P e r i k l s

aizgriežas, dobji.
Ak, vai man, vai! ak, nakts un Ereboss!
Es tevi divkārt esmu pazaudējis.

M e l i s a

tam piesteidzas un apkampj viņa ceļus.
Mans dārgais kungs, tā tevi nicina,
Tu Olimpiets, tu vienīgais, tu augstais!
Es sīciņš puteklītis tev zem kājām,
No tavas sposmes vien tik dzīvoju!

Hiponiks

rīko vergus; uz Aspaziju.

Mans lepnaiss bērns, tev goda vieta der.

Jūs klājat segas! taisat sēdekli,

Šovakar tā būs mūsu simpoziarche,

Mēs godu dosim tai kā karalienei.

Sataisa viņai paaugstinātu sēdekli.

Aspazija

Ak, Hiponik, tu viens, kas mani cienī,

Bet te sēd atēnvīri, lieli gari,

Tie visi lielos darbos jūtās viens

Kā viena liela ģenijģimene,

Es viņu vidū lieka šē un sveša —

Kaut gan mans gars tos visus iedvesmēja,

Kaut gan mans vārds tiem pirmo dzirksti šķīla,

Nu viņiem kauns, ka tā tik sieva bija,

Un vārds, no sievas teikts, tiem liekas cits.

Feidijs

Ak ja, mums kauns, ka dievi nepazinām,

Kas pārgērbusēs mūsu starpā mita,

Ļauj tevi vaigā skatīt nu, tu cēlā,

Tu pate Atena!

Aspazija

Tu mani, Feidij,

Pār dzīvi stādot, stādi ārpusē,

I tam es ārpusē (rāda uz Perikli), bet tikai zemāk,

Es tam tik hetera no Miletas.

Aizsedz vaigu.

Perikls

Ak, piedod man, es divkārt sāpju dzelts,

Vēl savu es pret tevi neatrodu.

Man dzīves pamats jānojauc līdz galam,

Viss atkal chaoss manī —

Anaksagors

pieiet tam, uzliek roku.

Chaoss, dēls,

Ir visas radīšanas mātes klēpis.
Vēl aklā nekārtībā jaucas daļas,
Bet visas apdvestas, ik puteklītis
No lielā „nus“, no pasaul's dvēseles.
Un tā kā Iris-loks mūs kopā sies.

A s p a z i j a

Jūs, jaunu patiesību meklētāji,
Jūs pašu nebūtību augšā ceļat,
Ik puteklītim pat jūs dzīvot ļaujat,
Bet sievas garu, to jūs aprokat!
Jūs ceļat savu jauno Helladu,
Tā jūsu gara darbs, tik jūsu vien!
Bet pašos pamatos tai viena trūkst,
Trūkst lielā dzīves spēka, sievas dvēs'les!
Es pašas dzīves saknē ievainota —
Ar manām as'rām tūkstots sievu raud,
Es aizeju no jūsu Helladas,
Jūs ceļat skaisto, balto Partenonu
No sasalušām sievu asarām —
Es negribu vairs jūsu vidū būt!
Taisās aiziet.

K o k l ē t ā j a s

kuŗas gar istabas sienām zemē sēd, ievaidas.
Ak vai! ak vai! ak neej! paliec! paliec!

A n a k s a g o r s

satver viņu aiz rokas.

Bērns, neej, paciet, mēs vēl meklētāji.
Pirms gaisma izlaužas, vēl tumsa valda,
Un daļa daļu meklē vēl ar sāpēm,
Vēl ienaidis šķir, kas mīlā kopā der,
Un kas tik vienībā sniedz harmoniju.

A s p a z i j a

Tā lielā mīla, kuŗa naidu veic
Un elementus saved kārtībā,
Tā pasaul's dvēs'le sievas krūtīs pukst!
Un es, es esmu dzīvē nākuse,
Lai līdzī mīlētu, ne līdzī nīstu.

S o f o k l s

Liels, radošs vārds — tu viņu izsacīji:
„Lai līdzī mīlētu, ne līdzī nīstu —“
Tu dzīvē ienes jaunas vērtības,
Mans darbs top dzīvs, tu dvēs'li iedves tam,
Es tavus vārdus likšu viņa mutē.

S o k r a t s

Jauns Eross dzimst — nu nav vairs jāmeklē
Mums dievi Olimpā — tie mīt mums iekšā.

F e i d i j s

Mēs visi parādā tev gandarību,
Tev nebūs aiziet prom no Atenām
Kā svešai, atstumtai un nesaprastai,
Bet marmorā kā mūžīgs dailes tēls
Tu augsti pacelsies uz akropoles,
Tu būsi mana jaunā Atena.

M e l i s a

viņai piepeši nokrīt pie kājām.
Tu lielā, labā, tu! Es tevi mīlu,
Es pirmāk nīdu tevi — tagad mīlu,
Ņem mani līdzī tavā lielā mīlā!

S o k r a t s

Ja viena patiesība augšā ceļās,
Tā ari citas līdzī modina:
Dailš nevar iet līdzī galam, ja nav labs,
Un labs ja galu sniedz, top ari dailš.

A n a k s a g o r s

uz Aspaziju.
Tu, dzīvā dvēs'le, abus kopā saisti,
Mans dārgais bērns, tu visus uzveic mūs,
Es tevīm liecu savu sirmo galvu —

A s p a z i j a

Ak nē, mans tēvs, ne visus — tur tas vīrs
Uz Perikli.
Sēd drūmi klusēdams un mani tiesā,
Tam vien es neesmu nekas.

Perikls

kā pamoždamies.

Ak, Aspazija,

Kas tu man būtu — kas tu esi man,

Es būstos teikt, ko es tev varu dot!

Tev cēlais Sofoklis dod nākotni,

Un Feidijs nemirstību — mana dosme,

Tāpat kā Pandoras tik ļaunu nes:

Es solu tevīm tagadni un — cīņu.

Aspazija

No tās es nebīstos, to izaicinu.

Perikls

Tu gribi vecu graut un jaunu nest.

Aspazija

Tas ir mans uzdevums.

Perikls

Tā hībris ir!

Uz nemirtni ved ceļš caur Orkus-tumsu,

Tu iesi taustoties gar glumām sienām,

Pie kājām šļāks tev melni veļu vilņi

Un apkārt sanīknotās erinijas

Kā izsalkušas vilku mātes kauks.

Aspazija

Par erinijām stiprāks Apollons,

Tas mani ved.

Perikls

Es dodu tev šo cīņu.

Laiks pats to dod: Mums tuvu lielie svētki,

Kur izvēl cienīgāko atensievu,

Kas dievei pasniedz dārgu dāvanu,

Tā būsi tu — es dodu tev šo godu,

Tev, svešniecei, priekš visām atēnietēm.

Anaksagors

Kas cita gan lai būtu cienīgāka!

Par tautu pāri cilvēcība iet.

Aspazija

uz Perikli.

Nu aust man rīts, tu mani cienīt sāk,
Nu būs man vieglis grūtais uzdevums!

Perikls

Par agru gaviļē, vēl grūtāks priekšā:
Tev peplons jānes — dzirdi — nevis vecai dievei,
Ko čūsku birzē sargā priesteri,
Bet jaunai Atenai, ko Feidijs rada.

Anaksagors

Tā pārdrosme! Ko sacīs priesteri?
Kas viņiem neziedo, to viņi ziedo.

Aspazija

Kas viss sev pieder — viss var sevi ziedot.

Anaksagors

Zin', Perikli, tu viņu nāvē raidi!

Perikls

Vai mazāk drīkstu solīt Aspazijai!
Jūs visu devāt tai — pat nemirstību,
Man atliek tik vēl dāvināt tai nāvi.
Pret Aspaziju.

Nu, sieva — dvēs'le, vai tu nedrebi?

Aspazija

Līdz nāvei vien sniedz dievu sods un liktens,
Bet dvēs'le spēj par nāvi pāri iet!
Es smaidot kāpšu melnā Charon-laivā.
Sniedz, Perikli, man tavu vaiņagu,
Ko pirmīt nometu — nu liec man galvā,
No tavas rokas ņemu uzvaru.

Perikls

uzliek Aspazijai vaiņagu.

Sokrats

uz Aspaziju.

Cik skaista nāve ir ar tavu seju!

Kas tādu skatu dzīli sevī slēdzis,
Tas dzers bez trīsām pašu nāves kausu.

P e r i k l s

uz Aspaziju.

Tai nāvei nebūs tava seja vien,
Tai arī mana būs — ak, Aspazija,
Tas vēl ir pēdējais, ko dot tev varu.

A s p a z i j a

izstiepj rokas.

Ak, Perikli!

Apkampjas.

Priekšgars.

TREŠAIS CĒLIENS

PIRMĀ AINA

Eimenidu ala

Ala klintīs ar nevienādi izdobotām sienām. Tāpat plai-smoti griesti ar nokārēm, pie kurām karājas milzīgi siķspārņi, cits ar citu spārnus krustodami. Zem spārnjiem redzamas acis, kuŗas no sākuma aklas, bet vēlāk iedegas. Sienu iedobu-mos visur tup pūces, zemē gar sienām guļ saritinājušās lielas čūskas. Sienā iespraustas pāra lāpas, kuŗas apgaismo telpu, un gar dibensienu trīs nelieli altari, uz katra no tiem nolikts trauks: viens ar asinīm, otrs ar žults virumu un trešais ar pienu. Ieeja pa kreisi.

Ārā nakts un kauc vēji.

1. SKATS

Diopeits

Viens. Iededz uz altariem uguni un pusbalsī dziedādams runā kādus buršanas vārdus.

Mostaties! mostaties!

Naktsvalstības varenās meitas, erinijas!

Jūs, tartara trijotne:

Alekto, Megera, Tizifone,

Aizdedzat lāpas taisnību vērot,

Satverat rīkstes pārkāpes sodīt,

Ceļaties, staigājat atkal pa zemi.

Pie pēdējiem vārdiem durvju aizsegs tiek atbīdīts. Ienāk Lam-pons ar pilniem groziem un amforām un paliek iespiesdies dur-vīs, nevarēdams iekšā tikt.

2. SKATS

Diopeits. Lampons.

Diopeits

atgriežas.

Nāc ašāk iekšā, aizvelc priekškaru!

Vējš izdzēs lāpas.

L a m p o n s

Lūk, es iespiedies,
Tie grozi neļaiž — un vēl amfora.

D i o p e i t s

palīdz viņu ievilkt iekšā.
Tavs vēders pats kā liela amfora.
Nu, kur tu biji?

L a m p o n s

noliek zemē grozus un amforu un slauka sviedrus chitona
stūrī.

Tā bij skriešana!
Pavisam aizelsos! — (Slauka atkal sviedrus) aiz bailēm
svīdu,

Kad tuvojos še Baratrona plaismai,
Kur lejā nogrūsti guļ noziedznieki
Un pašnāvnieki vēl ar striķi kaklā,
Gar malām rindās eimenidas sēd —
Es skaidri redzēju — ar harpju nagiem
Un melniem spārniem, sarkankrāsots ģimis —
Es gribēju jau grozus zemē mest
Un projām aizlaisties —

D i o p e i t s

Tu bailīgs nelga!
No kājām zaķis un no galvas ēzels,
Lai dreb kam jādreb — mums ir jāiztur.
Vai man gan tik šai lāsta vietā mist!
Vai teici Tukydidam, ka es gaidu?

L a m p o n s

Viņš norunātā brīdī būšot klāt.

D i o p e i t s

Laiks iet, no zemes tvaiki augšup kāpj
Kā nāvējoša eimenīdu elpa.
Mums jāslapstās, itkā mēs noziedznieki
Un viņi taisnie būtu, tie nolādētie!
Tie augšā cauru dienu cērt un kaļ,
Un iztrauc mūsu tempļa svēto mieru,

Pat naktīs gul turpat uz akmens kaudzēm.
Nu, vai tu biji tur? vai noskatīji,
Cik viņi zelta ņem, cik baltkaula?

L a m p o n s

Es biju, bet tie laida putekļus
Un aizbēra man acis gluži ciet'.

D i o p e i t s

Tev acis aizbēra un prātu ar'!

L a m p o n s

To ne! Es trepju kāpes saskaitīju,
Kas ved uz pilskalnu — tām nelabs skaits, —
Tur dažs labs kritīs, kas pa viņām kāps —

D i o p e i t s

Tu pirmais, šķiet, to būsi piedzīvojis,
Jeb vai bez kāpšanas — tu lejā tiki?

L a m p o n s

Kam daudz ir jāiet, daudz ko piedzīvo!
Ne vienmēr dievi laipni ceļu šķir,
Un bieži demoni pa kājām maisās.

D i o p e i t s

Nav bijis izdevīgs tavš kalna kāpiens,
Varbūt no lejas labākas tev ziņas:
Vai biji Trīpod' ielā?

L a m p o n s

Jā, pie Perikla.
Telezipe ir ļoti lāga kundze,
Tā vecos tikumus un dievus cienī,
Pat durvju stenderes tai nodarvotas.

D i o p e i t s

Nu labi, labi. Bet nu ziņo citu.

L a m p o n s

Labs gads tur, visur Ceres svētībina:
Pilns šķūnis, kūtīs putni čiepst un perē.

D i o p e i t s

Nu diezgan kūtis! Kas ir istabās?

L a m p o n s

Ak vai! par to man smagi jānopūšas:
Tur perē ļaunums un pat jaunā audze,
Tas puika Alkibiads, Kleinja dēls,
Daudz raīžu dara krietnai Telezipei.

D i o p e i t s

Tiec reiz pie lietas! stāsti man par lieliem.

L a m p o n s

Ko sacīt! Man vēl smagāk jānopūšas:
Tur staigā šādi tādi sofisti
Un filosofi, ļaužu maitātāji;
Tas vecais dievu liedzējs klocomeniets,
Kas Ceisu liedz ar visiem zibeņiem,
Tur iesēdies — lai Hades cerbers tam
Ar visiem trejiem purniem lielos kož! —

D i o p e i t s

Tev bij i savu tiesu piepalīdzēt.

L a m p o n s

Kā ne! es draudēju — es saslējos
Tam pretī visā priester' cienībā.

D i o p e i t s

Nu, viņš vis nebūs pārāk nobījies.
Bet Periklis?

L a m p o n s

Es tulkoju tam sapni
Par aunu, zini, ar to vienu ragu.

D i o p e i t s

Vai tulkoji kā viņa vienvaldību
Un teici, ka šis rags tam nolausts tiks?

L a m p o n s

Es nepaguvu — viņš man priekšā steidzās,

Viņš lika mani — mani, priesteri
No saviem vergiem izraidīt pa durvīm.
Priekšgars atdarās, ienāk Tukydid.

3. SKATS

Diopeits. Lampons. Tukydid.

Tukydid

Sveiks, dievu sūtni!

Diopeits

Sveiks, tu, tautas draugs!

Tukydid

Mums abiem ceļi satek vienā mērķī;
Tu mani liciis saukt, — es nāku pats,
Ne tevīm vienam ir ko sūdzēties.

Diopeits

Valsts balsti kopā brūk pa visām malām.

Tukydid

Mēs, apvienoti — spēsīm turēt tos.
Tu cienīgāks — tu pirmais pretī stāties.

Diopeits

Tu izveicīgāks — tu to vadīt proti.

Tukydid

Tev priekšā pašai Polias svētnīcai,
Kā dzirdams, ceļot citu Atenu.

Diopeits

Ja, cilvēkrokām un bez priesteriem
Tur Feidijs savus elku tēlus ceļ
Un tautu novilt grib no vecās dieves,
Kas mūžam stāv še, krituse no debess.

Tukydid

Kāds apkaunojums tev, hierofantam!

Vai tu to vari ciest, vai nesauc Ceisu,
Lai zibens saspeļ tēlus līdz ar tempļiem?

D i o p e i t s

Ceiss visu redz, bet viņa zibens aklis,
Tas sperdams saspert var i mantu līdz,
Ko viņi tagad augšā uznesuši.

T u k y d i d s

Ko? Delas zeltu tev no svētnicas
Tie ari aiznesuši?

D i o p e i t s

Še, pie Polias,
Kā valstij piederīgs tas tika glabāts,
Priekš visu labklājības tas bij lemts,
Nu Periklis viens pats to lietā liek
Un visu škiež priekš savām elku mājām!

T u k y d i d s

Tas varens darbs: pirms salas aplaupīt,
Tad laupīto vēl atņemt pašai dievei!

D i o p e i t s

Jums jāzin, kā bez visa iztiekat,
Tiem zelts un baltkauls tā vien putēt put.

L a m p o n s

kurš visu uzklausījies, žēlīgā balsī jaucas starpā.
Un mūsu dieves Polias goda svārciņš
Pavisam drisku driskās noplisis
Un pelēm un no kodēm gluži saēsts!
Neviens par svētumu vairs nebēdā,
Viss Erechteions mums uz galvas krīt,
Ko persi pat bij pus tik postījuši,
To visu derētu gan atjaunot.

T u k y d i d s

Lieks greznums svētai dievei nepieder!
Vai gribat darīt līdz tiem šķiedoņiem,
Kas savus tēlus tīrā zeltā tērpj?

L a m p o n s

čukstēdams.

Kā dzird, tā sieviete, ko Feidijs kaļot,
Tā būšot kaila, gluži kaila!

T u k y d i d s

Kauns!

Tas sagaidāms, ja heteras sāk valdīt!

L a m p o n s

Bet mūsu dievieteī gan svārciņš noder,
Jūs svēto peplonu tai atnesīsat?

T u k y d i d s

uz Diopeitu.

Dēļ peplona es īsti runāt nācu:
Mēs, oligarchi, visi apkaunoti,
Jo Kimonmāsa, dižā Elpinika,
Kas vienmēr nesa svēto peplonu,
Ir šoreiz atraidīta —

D i o p e i t s

Ko tu saki!

Vai to maz ticēt var?

T u k y d i d s

Vēl mazāk ticams:
Tās vietā tagad kāda hetera
No Miletas, pat vēl ne ateniете.

L a m p o n s

uz Diopeitu.

Tā, zini, bij tas jauneklis uz Pniksas —

D i o p e i t s

A! — skaistais jauneklis bij — sieviete?

T u k y d i d s

Tā nekautras pat vīru drēbēs staigāt
Un mājās ielausties, kur ģimenes.
Nesen pie Perikla tā ciemojusēs —

L a m p o n s

Tur krietnā kundze viņu izraidīja.

D i o p e i t s

Tad visu laužu priekšā Periklis
Ved savas heteras!

T u k y d i d s

Un vairāk vēl: —
Tā nāks pat gānīt tavu svētnicu,
Un savām rokām sniegt tev peplonu —

D i o p e i t s

Par daudz!

T u k y d i d s

Vai redzi nu, kā mērs ir pilns:
Mums jāgāž Periklis — tas mūsu mērķis.

D i o p e i t s

Es vienis prātis, bet kā panākt to?
Viņš visu varu tura savās rokās.
Tik liču loču mēs tam pieklūt varam.

T u k y d i d s

Tā šķiet ir man — pie tevis tādēļ griezot:
Mums pirms tam viņa balsti jāatņem,
Un vieglāk sākt ar viņa heterām
Un filosofiem —

D i o p e i t s

Mums tā hetera
Ar bargiem tempļa sodiem jāapliek
Un dziļi cietumā še jāiesloga.

T u k y d i d s

Nē! visus stiept tos dievu tiesas priekšā;
Mums senais Areopags ir jāatjauno.
Es garām gāju še gar Areskalnu
Un redzu — soģa krēsli tukši stāv, —
Kā nu lai visa zeme nepanīkst!

L a m p o n s

Un vēji apkārt ar' tik žēli kauc,
Itkā tur tūkstoš garu vaimanātu.

T u k y d i d s

uz Diopeitu.

Tev jāgriežas pie archon-bazileja,
Lai nobalsots uz Pniksas likums tiek,
Kas tādiem pārkāpumiem nāvi prasa.

D i o p e i t s

Bet ja nu neizšķir to balsu vairums?

T u k y d i d s

Par to ļauj gādāt man: uz svētkiem sanāk
No visām malām lauku ļaudis šurp, —
Tie vecos tikumus vēl tura cienā.

L a m p o n s

Es savu tiesu atvēršu tiem acis.

D i o p e i t s

Ja lieta droša, tad es arī eju.

Noiet visi.

Alas durvis paliek vaļā, brīdi paliek viss tukšs, tikai vēji kauc
un zilas maldugunis lēkā apkārt un sīkspārņiem acis zem spār-
ņiem iedegas.

4. SKATS

Ienāk trīs vecākās erinijas, viscaur melnās drēbēs ar
sarkanu jostu. Melni, plati sīkspārņu spārni, zem kuņģiem acis,
melni čūsku mati, rokās pātaga. Ienāk kā pusaklas, taustīda-
mās un pieiet pie asins-, žults- un piena podiem un nodzeras,
tad itkā atmostas, izpleš plati spārnus; acis zem tiem iedegas.

A l e k t o

Es ožu! es ožu
Kā svaigu dvesmu,
Kā radības gaisu —

M e g a r a

Laiks kustās! laiks kustās,

Kas laika jostu
Man izrauj no rokām?

Tizifone

Lec dzirkste no tumsas,
Dedz jaunas zvaigznes,
Žilbst acis naktij —

Alekto

Šurp, šausmu dvesējas!
Uzpūšat tartara dvesmu!

Megara

Šurp, pekles lecējas,
Aizturat skrejošo laiku!

Tizifone

Šurp, tumsas metējas,
Izdzēšat iedegtās zvaigznes!

Visas kauc kori: Uhu! uhu! — uhuhu! Saskrien erinijas tādā
pat veidā un izskatā, kā trīs pirmās, vēcina lāpas un pātagas
un sāk deju, kamēr pirmās to pavada ar kaukšanu. Uguņi
visur iedegas sarkanā kvēlā.

Pēc dejas priekšsvars.

OTRĀ AINA

Iaunuzceltais Partenons uz Pilskalna. Viņu ieslēdz visapkārt baltas marmora kolonu ailas. Skats ieņem gandrīz visu dibens fonu. Pa labi tomēr ieslīpi stiepdamies, tā ka viena līnija ietek Partenonam aiz muguras, stiepjās Baratrona dziļa aiza, viņpus tās Areskalns ar Areopagu. Pats Pilskalns dibenā paceļas augstu un uz viņu ved plašas kāpenes. Pa kreisi vecā Atenas Polias svētnica vienā stūrī aizņem arī mazu daļu no dibena. Viņā ved zemas zemes durvis itkā pagrabā, priekšā velēnu ziedoklis.

Agra rīta stunda. Panateneju svētku diena.

1. SKATS

Perikls. Feidijs. Sofokls. Nāk visi trīs no labās puses un apstājas pie kāpēm.

Perikls

uz Sofokli.

Tu savā dramā mūs nu izvadāji
Pa visu Tartaru līdz dzelmju dzelmēm!
Tavs jaunais Eross savāds dievs, tam spārni
No Letes vilņiem smagi samirkuši.
Vai nīla spēj tik tuvu pieiet nāvei
Un vai tā pašu nāvi pārspēj vēl?
Tu j. unu mācību mums sludināji,
U teatrī tiem tūkstoš tūkstošiem,
T dvēs'li tvēri neskārtā vēl vietā
U neapjaustus spēkus modināji, —
Mans visiem, vīriem kā i sirmgalvjiem,
Vē Antigones as'ras acīs mirdz.

Uz Feidiju.

Nu, Feidij, pārvērt tu tās varvīksnā,
Un ved no Tartara mūs Elizijā!

Feidijs

Man Eross svešs, es varu tikai vest
Pie savas Atenas.
Sāk visi kāpt uz augšu.

Perikls

Kāds brīnumskats man acīm atveras!
Kur vecais Pilskalns nu ar savām lūžņām,
Kā apauguse gigantmugura!
Viss chaoss pārvērsts kosmosuzvarā:
Šīs baltās, jaunavīgās stabu aillas,
Kā vārti veras jaunam laikmetam.

Feidijs

Vēl darbs nav beigts, mums Propileju trūkst.

Sofokls

Lūk, persu kara posts un ugunsliesmas
Priekš Grieķijas bij jauna rīta ausma.
Bez tā gan, Feidij, tavi skaistie sapņi
Vēl spārnus ievilkuši dvēs'lē snaustu;
Šām nāves šausmām bija jāiet pāri,
Lai visa tauta piedzimtu no jauna.

Perikls

Jūs bijāt, kas šo ausmu atnesuši, —
Tavs dzejniekvārds un mākslinieka roka,
Tie grieķu garam atkal atdzimt liek.

Feidijs

Bet spēku raisītājs un dvēs'lu kūrējs, —
Tas bijī tu.

Perikls

Es tikai laika nesējs,
Kā Heraklis, kas nesa Atlasu
Ar visām zvaigznēm, — jūs tās zvaigznes esat
Un savu atspīdu uz mani metat.
Uz Feidiju.
Bet rādi nu mums to visskaistāko,
Kas laikam spīd, — velc nostu priekškaru!
Patlaban Febs veļ savus zelta vārtus,
Un horas rožu klēpjus izkaisa, —
Ver arī tu mums dailes brīnumainas,
Lauj mums kā izredzētiem pirms tos skatīt.

Feidijs

atvelk nost priekškaru no tempļa durvīm, kur redzama jaunā
Atena, saule patlaban lec un apspīd to ar sārtu gaismu, visi
paliek brīdi nogrimuši skatā.

Perikls

Ak, svētais brīdis! pate debess veras,
Jā, tā ir Atena iz Ceisa galvas,
Tik ne kā zibens pēkšņi izlēkuse,
Bet baltā dzidre tā pēc pārkoņiem,
Tik tuva tā man šķiet, tik dvēsles pilna,
Itkā virs zemes mūsu starpā mistu
Un visus mūs aiz rokas augšup vestu.

Feidijs

Nu tu to redzi šē, kas tev tik tuva, —
Es dzīvo centos saistīt akmenī,
Lai akmens dzīvotu, kad dzīve beidzas.

Sofokls

Bet, ak, cik pacelta, cik apskaidrota,
Tu rādi viņu viņas uzvarā,
Es spēju tēlot to tik nāves šausmās,
Bet kurā veidā viņa istāka ?

Perikls

Kas visos veidos ir tā pate viena,
Tā katrā veidā ir visīstākā.
Nu zinām, Feidij, mēs, kur dievi mīt,
No debesīm tu viņus lejā saucis.
Lai ejam, no šī skata stiprināti,
Mums liela diena šodien spēka prasīs;
No malu malām viesi sabraukuši,
Lai top šie svētki visu brāļu svētki,
Lai svinam Grieķijas jaunatdzimtību.
Visi noiet. Priekškaru aizvelk durvīm priekšā.

Feidijs

noiedams.

Man vien ļauj mierā būt un vientulībā,
Es ļaužu drūzmā esmu lieks un svešs,

Lai Atena tur runā manā vietā.

Noiet.

Brīdī tukšs, tikai attālas dziesmas un saule apstaro statuju.

2. SKATS

Alkibiads nāk kopā ar otru puiku, Perikla dēlēnu Paralu. Alkibiads nes lielu zobenu, Parals velk tam pakal smagu vairogu.

Alkibiads

Dod šurp man vairogu! — Tu paliec še!

Un zini, tu man esi bruņnesis.

Es tagad iešu nodot zvērestu;

Tie negrib mani uzņemt efebos,

Bet kas nav efebs, to vēl nelaiž klāt

Pie svētku sacīkstēm tur likejā.

Es tiem par jaunu esot! hahaha!

Pie Agraul-altara pat nelaiž klāt,

No zvēresta nekā es nesaprotot!

Bet es — ko viņi zvēr — jau visu protu,

Un vairāk vēl — tu dzirdi, Atena!

Griežas pret Atenu, kāpēm tuvodamies.

Pie tevis zvēru, tu daudz stiprāka

Par veco Agraulu — un tu tik skaista!

Paceļ vairogu un zobenu un pakāpjas.

Es zvēru ieročus šos godam nest —

Blakām.

Kaut gan tos paņēmu no Perikla,

Jo man tie dod tik koka zobenu —

Bet gan šie vēlāk manim piederēs!

Pret dievi.

Es zvēru cīņā biedrus neatstāt —

Blakām.

Tu, Paral, dzirdi ari, nebēdz prom —

Pret dievi.

Es zvēru neatstāt tev dzimteni,

Kad miršu — mazāku, kā viņā dzimis!

Tāds viņu zvērests (nosīt uz vairoga) — bet tu, cēlā
dieve,

Es gribu zvērēt vēl priekš sevis vien:

Es drīkstu tevīm tuvoties bez bailēm —
Steidzas augšup.

Es viss no tavām liesmām apņemts stāvu!
Cel mani, cel! ak, dari mani lielu!
Es gribu lielāks būt par citiem visiem,
Es gribu viņus visus cīņā veikt,
Laid tapt man lielam grieķu varonim,
Dod cīņu man pret tumsu, briesmām, pūķiem!
Un slavu dod man, nemirstīgu slavu!
Un tagad svētī manus ieročus —
Priekš mīļās dzimtenes tos nēsāt gribu.

Nolaiž šķēpu un vairogu un piedur pieri pie zemes, tad pēc
brīža pieceļas un nokāpj zemē.

Še, Paral, ņem un nes tos atpakaļ
Un noliec kaktā, kur tie atradās.

Parals

Nāc, iesim, man ir bail, nāc ašāk mājā.

Alkibiads

Nelga!

Lai labāk meklējam, kur briesmas draud,
Es šodien pat jau gribu cīņu sākt.

3. SKATS

Alkibiads, Hiparete un vēl kāda meitene. Hiparete, meitene no 9 gadiem, ar otru tikpat vecu, nes abas kādu aizslēgtu amforu, katrā malā, aiz osas.

Alkibiads

aizstājas viņām ceļā, rokas sānos iespiedis un kājas ieplētis.

Stāv'! Ko jūs stiepjat tur?

Meitenes nobīstas un izlaiž krūzu no rokām.

Nu atbildat!

Hiparete

Mēs nesam balvu rasas dievei Herzei.

Alkibiads

Kas tā par balvu ir?

Hiparete

Mēs nezinam.

Alkibiads

Tad paskatat, kas tur tai amforā!

Hiparete

To nedrīkst, vai! to nepavisam nedrīkst.

Mums cieši aizliegts iekšā skatīties.

Alkibiads

Jūs tādas mulķītes, kas jums var liegt.

Hiparete

Mums mājā cieši piesacīts.

Alkibiads

nicīgi.

Ko, mājā!

Nekad nav jāklausa, ko mājā liek,

Lūk, tā kā es!

Hiparete

Vai! mēs tā nedrīkstam.

Mūs māca, lai mēs esam godīgas.

Alkibiads

Un kas tad ir, ja esat negodīgas?

Hiparete

raudulīgi.

Mēs nezinam. Laid mūs —

Alkibiads

Es nelaidīšu.

Jums jāsaka, ko vēl jums mājā māca.

Hiparete

Mums māca, lai mēs esam tikumīgas.

Alkibiads

Nu, kas tas tikums tāds par mošķi ir?

Vai kāda no jums viņu redzējuse?

Meitenes

saskatās, viena otru paraustīdamas aiz drēbēm.

Hiparete

Es ne!

Otra meitene

Es ne!

Alkibiads

Vai tas kāds centaurs nav
Ar āža kājām un ar āža ragiem?
Vai nav jūs kādreiz badījis?

Hiparete

Tu smeļ.

Alkibiads

Un kuŗa no jums abām gudrāka?

Hiparete

Mēs nezinam.

Alkibiads

Nekā jūs nezinat!
Varbūt pat nezinat, kas pašas esat?

Hiparete

Es — Hiparete, Hiponika meita.

Alkibiads

Tad tu tā! — tāda tu! — pavisam tāda!
Tavs tēvs grib, lai es dienās tevi precu,
Es tādu — hahaha! tu man tik nieks!
Tu tik Hipa—pa—retele!
Nu skrej un pasaki to savam tēvam,
Lai dod viņš tevi zivīm Pirejā,
Ne man par sievu!

Hiparete

raud.

Cik tu nekrietnis!

Alkibiads

Un tagad prom! — Ne mana zobengala
Jūs vērtas neesat — un to vēl dzirdat:
Jūs balvu nenesat vis rasas dievei,
Bet labāk muļķu dievei ziedojat!
Es tikai vēl tai sānus iesitīšu.
Dod ar zobenu pa krūzu.

Meitenes

raudādamas aizskrej.

Alkibiads

nopakaļ.

Hipapa—papa—retele!

Uz Paralu.

Nāc, iesim, lielāks darbs mums jāmeklē.

Noiet.

4. SKATS

Vairāk atenietes: Leukipe, Kapsa, Glauka, Frazikleja,
Manto. Uzbudinātas.

Leukipe

Tad tiesa gan, ka šoreiz peplonam
Būs cita nesēja?

Kapsa

Es teicu — vēl tu netic'!

Leukipe

Ne vairs Elpinika?

Kapsa

Nē, svešniece,
Par kuŗu runā visas Atenas.

Visas

apkārt.

Es ar'! Mēs ar'! Mēs visas gribam redzēt,
Kad garām nesis svēto peplonu,
To šoreiz Elpinika nenesīšot.

M a n t o

Nu, tā jau ar' ne skaista vairs, ne jauna!

L e u k i p e

Bet vai starp mums nevienas citas nebij?
Kad ņem šo svešnieci?

K a p s a

Mēs skaistas gan,
Bet vīriem vienmēr acis tik priekš sievietēm,
Kas viņu sievas nav — tā šoreiz viņa.

F r a z i k l e j a

Ak, ko tu kopā mūs ar viņu mini!
Starp mums un viņu veras plaša plaisa.

M a n t o

Bet vīri pār šo plaису pārlēkuši.

K a p s a

Tai filosofi apkārt esot vien,
Un Sofoklis to savā dzejā tērpis
Un Feidijs marmortēlā izcirtis,
Pat drūmais Sokrats viņu ievērojot.

M a n t o

Ak, ko nu Sofoklis, tas hetervergs!
Un Feidijs — cik tam vairs no vīra klāt,
Tik vien kā kaltu rokās noturēt!

F r a z i k l e j a

Un Sokrats, patiesības meklētājs,
Lūk, kādu patiesību sameklējis!

K a p s a

Pats Periklis ar viņu klaji rādās!
Tā Telezipei viņu atņēmusē,
Gan tā mums atvils arī mūsu vīrus
Ar savām mākslām!

V i s a s

Nē, to nepieļausim!

K a p s a

Bet kā to liegt? Ja vīrs reiz projām gribot,
Tad neatturot to ne gods, ne svētums,
Ne sievas asaras, ne uzticība!

G l a u k a

Mans Filaks, ak! kā es tam apkārt vijos,
Kā medus pavediens ap naža galu!

K a p s a

Tos turot tikai viens —

V i s a s

Nu, kas tad? kas?

K a p s a

Mums māksla jāprotot — kā vīram patikt.

F r a z i k l e j a

Tās hetermācības, kas tādas klausīs!

K a p s a

Kauns tiešām klausīties, bet ja tā dzird,
Tad nezina, kur lai savas ausis liek.

G l a u k a

Nu, ko tā māca? Kā lai vīram patīk?

F r a z i k l e j a

Tev, jaunai sievai, labāk nosarkt būtu!

G l a u k a

Mans vīrs ar citām iet un es lai sarkstu!

K a p s a

Tā māca tādiem filosofu vārdiem:
Ka gudra netiec, saka: miesa vien
Un salves, rotas nelīdzot bez gara.

V i s a s

kā maldinātas.

Ko gars! tās tikai tādas tukšas runas!

Leukipe

Mēs lai bez salvēm un bez rotām ejam,
Un pate pilēs tā kā salvju pods?
Vai neizmanat viņas viltību?

Kapsa

uzskaita atminēdamās.

Gars — miesa — un vēl dvēs'li ari klāt
Kā ziedu puteklus uz Erosspārniem —
Un visu kopā saskaņā lai sienot —
Un visam esot mūžam jāmainoties —
Jo daile esot kustība, ne stingums.

Frazikleja

Vai nu jūs saprotat? — mums jāmainoties!

Visas

Mēs tādas kustības gan negribam!

Kapsa

Un visu kopā ņemot viņa saka:
Lai apgulstot mēs vakaros kā sievas
Un rītos ceļoties kā līgavas.

Frazikleja

Kauns dzirdēt tādas hetermācības!

Leukipe

Mēs zinām labākas: tik jābūt krietnām,
Pa ielām nestaigāt ar sofistiem
Un rātni mājās sēdēt ginaikeijā.

Kapsa

Tā ar' to saka: mēs tur mūžam sēdot
No vīriem ieslēgtas kā verdzenes.

Glauka

Bet tā ar' ir! Mans vīrs, kad iet no mājas,
Tas liek man durvīm priekšā atslēgu
Un niknu suni durvju ārpusē,
Lai tikai cits neviens tur neieļautos,
Bet pats, kad pārnāk, niknāks vēl par suni.

5. SKATS

Tās pašas. Elpinika. Telezipe. Pēdējā nāk melnā lakatā ietinusēs, Elpinika to ved pie rokas.

Elpinika

Nāc nu, tu, nelaimīgā sieva, nāc!
Nāc, bēdu pilnā māte, stāvi šē!
Velc lakatu sev dziļi acīm priekšā,
Lai neredzētu nodarīto kaunu.

Telezipe

Ja nācām šurp, tad arī viss mums jāredz,
Lai kaunās, kas man kaunu darījis,
Es varu lepni savu galvu celt:
Man pieder Periklis — es viņa sieva!

Atenietes

apstājušas Telezipi, izrāda līdzjūtību.

Kapsa

Mēs tevi nožēlojam, Telezipe!

Manto

Bet kas tev kaitēt var! tu īstā sieva!

Frazikleja

Un tā tik nicināmā hetera!

Elpinika

Bet kauns mums visām līdzī nodarīts.
Šī hetera būs peplonnesēja
Un dzimtas pilsones, mēs, atenietes
No oligarchu šķiras — atraidītas!

Visas

Mēs necietīsim to! mēs necietīsim!

Elpinika

Tad zināt, ko jums darīt, atenietes:
Kad viņa garām iet, tad stājat ceļā,
Tad priekšā tai uz ceļa izsplaujat
Un metat acīs visu nicīgumu.

Visas

Jā, jā, mēs viņu garām nelaidīsim!

Elpinika

Un trīsreiz izspļaujat tai priekšā: tfu!

Telezipe

Jā, jā, to nemat dziļi apkaunot,
Lai viņu projām dzen no Atenām.

6. SKATS

Daži atenieši, starp tiem Dions un Polluks, svešnieki
no visām malām iekšzemē, kā arī ārpusē no kolonijām, spiežas
kā skatītāji, lai sagaidītu gājienu un apskatītu akropoli.

Dions

Kāds viesu pieplūdums no visām malām!
Tie sabraukuši pat no kolonijām,
No smalkiem joniešiem tur viņpus jūras
Līdz mūsu pašu rupjiem megariešiem.

Polluks

Daudz arī spartiešu, kā tie man nētik
Ar viņu zemām pierēm, skarbām balsīm,
Kā Cerbers viņi rej starp joniešiem,
Svārks ar' vēl vecmodīgs un matu kušķis!
Ko tie te lien?

Dions

Te daudz vēl piekrīt viņiem.
Noiet runādami tālāk.

Mileziets

sarunā ar otru.

Vai tiešām Atenas grib sacensties
Ar mūsu Efezu un Atena
Ar Dianu!

Otrais mileziets

Ar mēnesvainagoto,
Kam apģērbs mirdz no sfinksām, grifiem, vēršiem,

Ak nē! šē redz tik kailu marmoru,
Un ļaudis ar' te vienkārši, bez rotu,
Šim, tam tik matos zelta circenis.

R o d i e t i s

Mēs brāļi tomēr esam, jonieši,
Kā demondziņa mani šurpu dzina.
Iztālēm jūrā, redzu, Atena
Uz augsta klinšu raga saulē, mirdzā
Māj man: „šē dvēselēm būs dzimtene.“
Noiet tālāk, runādami.

M e g a r a s z e m n i e k i

skatas caur pirkstiem gaisā.

Vai redz' to balto stabu rindu augšā,
Tie izskatās kā minotaura zobī.

O t r a i s m e g a r i e t s

Kad tā sāk dižoties tie uzpūteņi,
Drīz piebūvēs tie visu agoru,
Un mūsu sivēniem vairs nebūs tirgus.

L a m p o n s

nāk no pūļa.

Es saku jums, tā vieta nelaimīga,
Tur apakšā verd Stiksa ūdeņi,
Poseidons dūsmās sitīs tos iz klints,
Kad uzveikts ticis viņš no Atenas,
Kas spers tur kāju, iebruks līdz ar templi.

P i r m a i s m e g a r i e t s

Man tā jau šorīt šķita: nebūs labi!
Šurp nākot manu, esmu pārmijis
Es savas sandales ar sievas āviem,
Tā nu man spiež, ka visas kājas jēlas.

L a m p o n s

Tas nozīmē, ka sievas valdīt sāk!

O trais megariets

Man arī šonakt guļot visi mati
Ar cikadēm bij pilni pielīduši.
Noiet tālāk.

Spartiets

No mūsu pašu zelta uzcelts viss,
Un nu šie dižojas ar laupījumu!
Iet tālāk.

Samiets

Uz Delas ceļoties jau zemes trīce,
Tas savu mūžu vēl nav pieredzēts!
Iet tālāk.

7. SKATS

Skitu strēlnieki, leksiarcha pavadībā.

Leksiarchs

Pie malas, laudis, virzaties pie malas,
Lai dotu telpu svētku gājienam!

Muzika: svētku gājiens, mazi puikas skrej papriekšu un ap-
kaisa ceļu ar ozola lapām.

Perikls rindā ar archontiem, priesteriem un ci-
tiem valsts augstiem, starp tiem arī Tukydids,
Kalliass, Trazons. Tad sirmgalvji garos uzvalkos ar
ozola zariem rokā. Pēc viņiem jaunekļi ar lāpām. Viņiem uz-
nākot muzika apstājas, visi nokārtojas grupā, jaunekļi ar lāpām
nostājas abpus kāpēm.

Perikls

uzkāpj uz kāpēm.

Jūs, atenieši un jūs heleni
No vecā Tezejgara šurpu vesti
Uz Atenām, uz svēto Kekropzemi,
Lai brāļu svētkos visi apvienotos
Pie Atenas, pie gaismas dieves kājām.
Lai beidzas naidi, lai visa tumsa klist,
Še svēta vieta ir, še cietējs Edips
Pēc ilgām trimdām rada mūža mieru,
Še tvērās Orests, eriniju trenkts.

Kas citkārt Delfi bij — nu Atenas.
Kas tur tik solīts bij — šē piepildīts.
Aiz mums guļ noslēgts priesterības laikmets.
Ar jaunu laiku uzkāpj Atenas
No Maratonas liesmām apspīdētas,
Tām galvā uzvarvainags — Partenons.
Un miera eljes koks pie kājām plaukst.
Uz Akropoles šē, kā teika vēsta,
Bij Prometeja uguns pirmais kurts,
Un visa mazā grieķu tauta, mēs,
Šā ugunskura viena dzirkste esam,
Lai aizdedzam mēs lielo spožo liesmu,
Ko visu laiku tumsa nedzēsīs!
Lai pakal nāk mums kaŗi, posts un nāve,
Lai mūs no zemes virsus noslauka,
Tā svētā liesma, kuŗa dvēs'les dedza,
Tā idealos dzīvos — mūžam! — mūžam!

Brīdi klusums, tad Perikls māj, lāpu nesēji iedēdz templī
uguni, priekšgars atveras un jaunā Atena redzama, no uguns
sārti apspīdēta. Izbrīnēšanās saucieni, laudis izstiepj rokas
uz augšu kā aizgrābtībā un lūgšanā.

Lai ejam templī nu kā jaunos vārtos
Un sataisam tur visai tautai vietu.
Kad dieve peplonu būs saņēmuse,
Tā savu klēpi visiem plaši vērs.

Ieiet templī līdz ar archontiem.

Iztālēm fleitu un harfu skaņas, tuvojas jaunavu gājiens.

T u k y d i d s

palicis lejā, uz Kalliasu.

Nu redzēsim, cik tāl šis tracis ies!
Jau likums gatavs, archons lika priekšā,
Uz Pniksas šodien viņu nobalsoja.

8. SKATS

Diopeits atdara zemas durvis un iznāk no Atenas Polias
svētnīcas.

D i o p e i t s

Nu savu balvu gaida Atena,
Tā vienīgā, no debess kritusē,
Ne roku darīta, kā tur tie elki!

Tā vecos, svētos likumus vēl glabā
Un savu prātu ļaudīm sludina,
To visiem uzklausīt būs svētās bijās.
Muzika nāk tuvāk.

9. SKATS

Jaunavas, gājienā pušķojušās ar narcisu vainagiem un efeju vītēm, nes rokā mirtu un eljas koka zarus. Viņām seko fleites pūtēji un lāpu nesēji ar raibām lāpām.

Aspazija gājiena priekšgalā, baltās drēbēs ar purpurmalām, galvā delfiskais lauru vainags. Rokās viņa nes sātītu purpura peplonu ar zelta un citiem raibiem izšuvumiem.

Atenietes

viņai tuvojoties, sačukstās.

Tā nāk! tā nāk! Vai redzat, kā tā iet!

Leukipe

Kā priesteriene tā ar purpursaiksnī,
Un svētais lauris arī galvā tai!

Elpinika

bīda viņas uz priekšu.

Uz priekšu nu, vai sabijušās jau!

Sievas paiet drusku, bet atkāpjas un paliek.

Diopeits

Aspazijai tuvojoties nostājas viņai ceļā, rokas pacēlis.

Es, Diopeits, Atenas virspriesteris,
Kas pašas dieves svētā sposmē stāv,
Un viņas prātu tulko zemes dzimtiem,
Es nāku saņemt jūsu padevību,
Ko gribat sniegt tai svētā peplonā,
Kas šķīstīts, balināts kā jūsu ziegi
Un mērcēts svētos as'ru avotos
Un purpurkrāsots gara pacilībā,
Kur jūsu upuri un aizlūgšanas
Kā pavedieni metos izlokās,
Un jūsu visa dzīve, jūsu darbi
Ar raibiem margojumiem izmargoti.

Es nāku pārstiept to kā purpurtiltu,
Lai taisni jūs pie dieves klātu ved,
Bet tīrām rokām būs šo tiltu mest,
Visšķīstākai no jūsu jaunavām,
Viscienīgākai jūsu izvēlētai.

Pieiet tuvāk Aspazijai.

Pie tevis griežos, peplonnesēja,
Man tava seja jauna, nepazīta?

A t e n i e t e s

sačukstās.

Nu viņa neizbēgs! Nu brīdis klāt!

A s p a z i j a

Es jauna esmu — jaunam nesēja,
Bet ko tu jaunam ceļā stāvi — laid!

D i o p e i t s

Caur mani ved tik ceļš uz Atenu,
Te nav vairs izloku, ne slapstīšanās,
Te gaismai taisni acīs jāskatās.

A s p a z i j a

Es vienmēr spēju to, man acis nežilbst.

D i o p e i t s

Vai savu šķīstīšanos izdarīji?

A s p a z i j a

Par savu šķīstību es pate zinu.

D i o p e i t s

Vai bijī svētā vienatnē ar dieviem?

A s p a z i j a

Ar tiem es labāk saprotos, kā tu.

D i o p e i t s

Vai pate līdzī vērpi svētos diegus?

A s p a z i j a

Nekad man citi nevērpj manu diegu.

A t e n i e t e s

drošākas, skaļi.

Neko, neko nav viņa darījuse
No svētām parašām, tā melo vien!

D i o p e i t s

Teic, kādas domas vērpjot domāji?

A s p a z i j a

Kā gribi domas tvert, tos spārnu putnus,
Kas tempļu paspārnēs nav izperēti!

D i o p e i t s

Tu runā lepnu liktenvalodu,
Aiz muguras tev Nemezida stāv,
Un katru tavu vārdu uzklausa.

A s p a z i j a

To valodu man dievi runāt liek.

D i o p e i t s

Tu dieviem tuvāk šķieties nekā es?

A s p a z i j a

Es saku vēlreiz, ej man nost no ceļa.

D i o p e i t s

Tu priest'ri noraidi ar necienību —
Es tagad tevi jautāšu kā soģis,
Kam dots ir sargāt tautas svētumus:
Teic, kādas atemātes audzināta?
Kas pirmā mācīja tev dievus bities?

A s p a z i j a

Vai dievi tik priekš ateniešiem vien?

D i o p e i t s

Bez izruņas teic — kādas dzimtas esi,
Lai tā par tevi atbildību nestu.

A s p a z i j a

Es pate atbildu, kas dzimta man!

Priekš manis viņas mazais loks par šauru,
Ne tik vēl atēdzimtas gliemežvāks,
Kas pāri netiek ginaikeija sliegsnim!

A t e n i e t e s

trokšnodamas virzās tuvāk.

Vai dzirdat! Viņa nopeļ atēdzimtas!

O l i g a r c h i

sāk trokšņot līdzī.

Tā brangi, sievas, stāvat savam godam!

S p a r t i e š i

Mums, spartiem, dzimta stāv visaugstāk cieņā!

D i o p e i t s

Tu, svešniece, kam savas dzimtas nav,
Tu pasaulsmalu klaidone bez vārda,
Tu ielauzusēs mūsu zemē, dzimtās!

A t e n i e t e s

trokšņaini.

Jā, jā, tā mūsu starpā ielauzusēs!

K a p s a

Tā mūsu dzimtas dzīvi nonievā.

F r a z i k l e j a

Tā maitā visus mūsu tikumus.

V i s a s

apstāj Diopeitu un Aspaziju.

Ak, glāb, ak, sargi tu mūs, svētais tēvs!

E l p i n i k a

Tā nekautrējas kāpt pār ģimeņsliegsni
Un likumīgai sievai atvilt vīru,
Un bērniem viņu tēvu nolaupīt.
Lūk, nelaimīgā sieva, te tā ir!
Velk Telezipi uz priekšu.

Vai redzat dziļās bēdas viņas sejā,

Ļauj as'rām brīvi plūst, Telezipe,
Lai viņas visu sirdis atmieckšķē.

Telezipe

galvu ietinuse šņukst.

Atenietes

visas.

Ak vai! ak vai! tās asaras! to kaunu!

Diopeits

Nu redzi, dzirdi, visas balsis brēc,
Šī cienījamā sieva apsūdz tevi, —
Ko tu uz visu vari atbildēt?

Aspazija

Par ko man jāatbild, ko es jums ņemu?
Šai godājāmai likumsievai vīru?
Vai es tai laupu viņas ginaikeju?
Ak nē, lai viņa vēl tur ilgi sēd
Un sargā savas laulu tiesības,
Tik to es ņemu — kas tai nava vērts
Un kas nekad tai piederējis nav —
Tik viņas vīra sirdi vien.

Atenietes

Klau! klau!

Ko vairāk vēl! nu viņa atzīstas!

Telezipe

Ak, gādā, augstais tēvs, man gandarību!
Vēl tagad viņas vārdi mani dzel.

Diopeits

Tev kauns nav teikt, ka paved atēnvīru,
Un vairāk vēl — šis vīrs ir Periklis,
Un sieva šī — ir viņa īstā sieva,
To ģimēndzīve paraugs visai tautai,
Ja tu to grauj, tu gāni visus līdz,
Tu visas tautas priekšā noziedzniece!

Aspazija

Un tu šē pierādi, ka vienas važas,
Kas dzimtu saista, visu tautu sien.
Kas ir šī tauta, jūsu lepna is demos?
Tā ir tik puse jūsu cilvēces,
Pus antropos un puse atropos!
Jums valsts kā koks no vienas puses kalst,
Kur tam viskuplāk zaļot bij un ziedēt,
Jūs, vīri, vadat, valdat visu dzīvi
Ar rupjumu, ar varu un ar viltu,
Kur paliek dvēsele — tas maigais zaļums!
Tās sīkās, smalkās sakņu stīdziņas,
Kas katram zaram sulu augšup nes
Un visu koku dzen, lai plauktu ziedā,
Vai jūsu valstij tādu nevajag?

Oligarchi

Nu tā vēl vīriem pašiem uzbrukt sāks!

Laudis

Tai muti aizdarīt! dzīt viņu prom!

Diopēits

Nē, ļaujiet vien tai izrunāt līdz galam:
Jo pilnāks grēku mērs, jo pilnāks sods.

Aspazija

uz sievietēm.

Pirms manu muti slēdz, lai mana balss
Vēl spiežas jūsu dvēš'les sienām cauri:
Jūs, atēnsievas, kapu klusētājas,
Jūs, zemo māju jumtu karjatīdas,
No lielās dzīves projām nobīdītas,
No viņas saulmirdzām, no vētras šalkām,
Kā ēnas kustaties gar Stiksa krastiem,
Kā bālas Tantal-meitas danaidas
Un dzīves valgmi cauros sietos smeļat —

Atēnietes

Ko viņa melš!

Glauka

nopūšas.

Ak, tiesa, tiesa!

Elpinika

Klus'!

Aspazija

uz jaunavām, kas stāv aiz viņas gājienā.

Jūs, jaunavas, pirms dzīvi dzīvojušas,

Jau ejat vainagos no nāves puķēm,

No bālām narcisēm kā Proserpina,

Kad Plutons ierāva to ēnu valstī.

Es nāku saukt jūs atpakaļ pie dzīves.

Šo jūsu simbolu, ko rokās nesu,

Es neziedošu te vairs tumšām varām,

Ko sargā priesteri un jūsu kungi,

Es augšup nesīšu to gaismas dievei!

Grib doties pa trepēm augšā.

Diopeits

Kurp gribi nest, dod šurpu peplonu,

Tu viņu sagāni ar savām rokām!

Aspazija

Es tavās rokās viņu nedošu,

Ne es, bet tu tā esi necienīgs.

Uzkāpuse pa kāpenēm augšā.

Diopeits

rokas plātīdams.

Ha, demonapsēstā! ak, skatat! skatat!

Aspazija

augšā.

Ja, skatat vien, jūs visi skatat šurp!

Es plati plešu to kā pašu dzīvi,

Peplonu pacēluse gaisā, izpleš to.

Lai gaisma iespiežas ik atvirumā,

Lai saule atmirdz katrā šķiedriņā.

Diopeits

kliedz lejā.

Nost, tu to nedrīkst' skārt, ak grēks!

Ļaudis

trokšņo.

Ak, grēks!

Aspazija

Es drīkstu viņu skārt! Kas man to liegs!

Es visa viņā stāvu ietinusēs,

Kā Pitja delfu liesmas apņemta

Un jaunu sludinu jums orakuli:

Laiks tautai atmest pārdzīvotus māņus

Un priest'ru bubuļus, kas gaismas vairās,

Starp rupučiem un lēļiem slēpdamies,

Lai acis atveras jums jaunai gaismai,

Kur ģen'ja darbā atspīd dievība,

To cienat, tad jūs cienat paši sevi!

Diopeits

Tā zaimo dievus! ļaudis, vai jūs dzirdat?

Ļaudis

Tā zaimo! zaimo!

Elpinika

rāda uz augšu.

Vai neredzat, tur augšā, marmortēlā,

Tā viņa pate, kas tur izkalta,

Tā hetera mums sevi pielūgt liek!

Ļaudis

cits caur citu.

Patiesi līdzīga! patiesi viņa!

Diopeits

Ak, vai! kāds šausmīgs grēks, vēl nepieredzēts!

Nu dievu sods pār visu tautu nāks —

Erinijas jau kauc uz Tartar-sliegšņa,

Šurp peplonu, tas tavās rokās degs,

Tas tevi sagrauzdēs kā Nessus-krekli,

Šurp met to zemē, ziedam Atenai!
Šurp pate tu un zemē pīšļos krīti, —
Tu pate upurs esi ziedojava!

Aspazija

Es peplonu no rokām neidošu,
Tad drīzāk viņu metu Baratronā!

Laudis

Lai metam viņu pašu Baratronā,
Tai nāvi! nāvi! dievuliedzējai!

Tukydids

iznāk iz pulka.

Ko visa tauta prasa, nevar liegt,
Tāds grēks ar nāvi vien tik izdzēšams —
Šurp, strēlnieki, to grābjat tūdaļ cieti!

Laudis

To metat Baratronā! Baratronā!

Strēlnieki

sagrābj Aspaziju, kuŗa noģībst, un stiepj to uz bezdibens malu.

Laudis

To metat zemē, metat bezdibenī,
Lai erinijām dzīru mielasts būtu!
Perikls izskrej.

10. SKATS

Tie paši un Perikls.

Perikls

Kas notiek šē? Ko ļaužu troksnis klie dz
Un pašā upurbrīdī traucē mani?

Diopeits

Te dievu tiesa notiek, laudis brēc,
Lai dievu liedzēju ar nāvi soda.

Perikls

atbīda strēlniekus.

Nost! Ko es redzu — jau bez samanas!

Uz pūli.

Jūs necilvēki, vai maz grieķi esat?

Kā barbari, jūs alkstat asiņu!

Diopēits

Mēs dzīvu gribam mest to Baratronā,

Ja gribi liegt, tad sods pār tautu nāks.

Perikls

Vēl lielāks sods, ja tauta top par zvēru;

Bet vēl man rokā vara valdīt jūs.

Tukydids

nostājas viņam priekšā.

Te, lielo strateg, tava vara beidzas,

Kaut gan tu nolem šē kā vienvaldnieks,

Bet dievu tiesa augstāka par tevi:

Tā visu priekšā dievus zaimojuse,

Un tādām grēkam likums nāvi lemj.

Perikls

Nav tāda likuma!

Tukydids

Nupat kā vēl

Tāds likums Pniksā ticis nobalsots.

Perikls

Bez manis?

Tukydids

Tauta vairāk ir par tevi.

Perikls

Ha! viltus! viltus! Tomēr neuzveiksāt:

Šis jūsu upuris ir svešniece,

Par viņu atēnlikums nevar lemt.

T u k y d i d s

I svešnieks padots mūsu likumam,
Ik verga kungs var savu vergu tiesāt.

P e r i k l s

Tad es šē kungs un es tik tiesāt varu.

T u k y d i d s

izsmiedams.

Tā, Perikli! Tad tā tu uzveikt gribi!
Kāds kauna atzinums! šī lepnā sieva,
Kas visai tautai sevi pielūgt lika,
Tā — dzirdat, ļaudis! — viņa verdzene!

Ļ a u d i s

Ak, kauns! ak, kauns! tā tikai verdzene!

E l p i n i k a

Tā kāda hetera no Miletas.

Ļ a u d i s

Kā Periklis pats sevi pazemo!

P e r i k l s

Nu, trako vien, tu nejēdzīgais bars,
Ar riebumu no tevis novēršos.
Uz strēlniekiem.

Nu ņemat, liekat to uz nestavām,
Un nesat manīm līdz uz manām mājām,
Neviens lai ceļā nedrīkst viņu skart,
Es un mans zobens ejam tai priekšu.

Strēlnieki, uzlikuši noģībušo uz nestavām, aiznes. Perikls, zobenu izvilcis, iet tiem pa priekšu.

T e l e z i p e

izskrien iz pūļa.

Ko? mūsu mājā nesīs?!

E l p i n i k a

Laid, tik laid!
Nu viņa tavā varā nodota,
Nu tu par visu viņai atriebsi!

A t e n i e t e s

Nu atrieb, šaut to, moci viņu! moci!

M e l i s a

izskrien iz pūļa.

Jūs, harpijas, jūs gribat viņu plosīt,

Tu, Telezipe, eriniju māte!

Jūs vērtas neesat tai kājas skūpstīt,

Kas pate cēla bij kā gaismas dieve,

Un nākuse bij visām spīdēt jums

Un jūs pie rokas vest kā mīlas māsas!

Nu krītat virsū vien un plosat to!

Tās mīlā dvēselīte neaizskārta

Kā balta Psiche nokāps Tartarā

Un visu Hadess tumsu pārspīdēs.

L a u d i s

Hahahaha! Tā ari hetera!

Tās abas labi kopā saderās!

Priekšskars.

CETURTAIS CĒLIENS

Perikla mājā

Aina tā pati, kā II. cēlienā: peristils. Aspazija vēl bez samaņas guļ uz kādas atzveltnes, viņai salikti apakšā vairāk spilveni.

1. SKATS

Aspazija. Perikls. Kāds vergs.

Perikls

pārlicies pār gulētāju.

Jau dzīvība pamazām atgriežas:

Kā blāzma kalngalos maigs sārtums vaigos.

Tev jāatkāpjas, baigais Tanatoss,

Tu nedrīkstī vēl nolaist savu lāpu!

Lai tagad nāk tavs maigais brālis Hipnoss

Un miegā vēdinādams viņai veldzi,

To apber sīkām magoņsēkliņām.

Uz vergu.

Tu, Charmid, paliec sargāt kundzes dusu,

Es eju sagatavot pats tai dziru

Pēc Hipokrata padoma.

Noiet.

Vergs

Ja, kungs!

Notupjas gulētājas kājgalā un dūdo pusbalsī kādu sēru meldiņu.

No dibens aizkara pabāž galvu Elpinika un Telezipe.

2. SKATS

Elpinika un Telezipe.

Elpinika

Nu reiz tās sargs ir prom! nu viņa viena!

Nāc nu!

Telezipe
Bet vergs?

Elpinika
Dzen ārā!

Telezipe
Charmid, ej!

Vergs
Kungs lika palikt man.

Telezipe
Bet es tev lieku iet.
Ej, pasauc verdzenes, būs tavā vietā.
Vergs noiet.

Elpinika
aplūko gulētāju.
Vēl visas rotas klāt un sprādzes rokās,
Un smalkais bisoss čaukstēt čaukst!
Vai tādā tērpā staigā verdzenes?

Telezipe
Tai rupjās drēbēs iet kā visām citām,
Un vergu telpās turpmāk būs tai vieta.
Un līdz ar citām strādāt: vērpt un aust.

Elpinika
smiedamās.
Tad laika neatliks tai mīlināties!

Telezipe
Es iesvēršu tai divkārtīgu svaru,
Kas jāsavērpj.

Elpinika
Ak, kur tie smalkie pirksti,
Kad rupjie pakulgrodi viņos kodīs!

Telezipe
Tai nebūs sajust to tik pirkstos vien:

Kad darbs būs nepaveikts, es likšu sodīt,
Gan vergi zinās, kas tiem jādara.

Elpinika

Tās brūces Periklis ar skūpstiem dziedēs.

Telezipe

Ha! tas nav panesams!

Elpinika

Vai tev, vai viņai?

Telezipe

Kas īsti verdzene! vai tā — vai es?

Elpinika

Tas, Telezipe, tev nu jāizšķir:
Ja šoreiz virsroku tu nepaturi,
Tad varat abas lomās mainīties.
Ienāk verdzenes.

Telezipe

Ko smeji! nu stājat klāt tai, verdzenes,
Un plēšat nost tai spožos kankarus!
Vai re: šo guldīs vēl uz spilveniem!
Nost zeltus, purpuru! nost visu! visu!
Palīdz pate verdzenēm, rauj rotas nost un izrauj spilvenus
zem galvas un sviež tos tāli prom uz grīdas.
Eit', atnesat tai vergu uzvalku!
Verdzenes noiet.

Aspazija

pamostas.

Kur esmu? —

Telezipe

Tur, kur tev ne visai tīk.

Elpinika

Ne saldus apskāvienos, kā tu gaidi.

Aspazija

Šīs ļaunās sejas, ko tās grib no manis?
Vai erinijas tās, kas mani vajā?
Vai lamjas, empuzas uz Stiksa krastiem?

Elpinika

Tā zina gan, no kā tai jābīstās.

Telezipe

Gan miegā izzags tavas čūskas acis
No pieres dobēm lamija tev ārā,
Tad tu vairs pavest nespēsi neviena!

Aspazija

uzlec izbijusēs un skatās visapkārt.

Ak, dievi! kur es esmu? Viss kā redzēts:
Šīs telpas — un šīs naida pilnās sejas —
Kā es šē iekļuvuse?

Telezipe

Atceries!

Tu pa šīm durvīm izraidīta tiki.

Aspazija

Tā tu — Telezipe?

Telezipe

Jā, es tā esmu.

Un nevis ko tu gaidi — Periklis.

Aspazija

Ko tu no manis gribi, ļaunā sieva?
Kā es šē iekļuvu? Es vēlreiz prasu.

Telezipe

Tev nav kō prasīt vairs, tik paklausīt:
Tu šinī mājā esi verdzene.

Aspazija

Es — tava verdzene? Kas tie par murgiem!

Telezipe

Nu taviem murgiem gals ir pienācis.

Aspazija

Vai sapnis mani māc, jeb vai patiesi
Es Hadess valstī esmu nonākuse?
Es viņas verdzene! Ak, kādas šausmas!
Tās pārspēj Zizipa- un Tantal-mokas!
Es viņas verdzene! — ikdienas dzirdēt,
Kā Iksionam ugunsratu griest —
Kas man šo briesmu sodu uzlicis?

Telezipe

Tas pats — tavs Periklis, ja zināt gribi.
Viņš visu priekšā klaji izskaidroja,
Ka tevī gūstā ņem kā verdzeni.
Un kā tu iekļuvuse šē? ko brīnies!
Es viņa sieva un šās mājas kundze,
Tu manā varā tagad nodota.

Elpinika

Tā Nemezida nu tev atriebjās!
Par mazu vēl šis sods, tu pelni nāvi.

Aspazija

Es nāvē gāju, ko jūs mani cēlāt!
No jums man saņemt riebj pat dzīvību.
Aiz durvīm soli.

Elpinika

uz Telezipi, čukstot.
Es steidzos prom — tur dzirdu viņu nākam —
Nu tikai zini droši pretī stāvēt.

Telezipe

Es stāvu šē aiz savām tiesībām.

3. SKATS

Perikls. Aspazija. Telezipe.

Perikls

nāk ar dzērienu kausu rokā, ierauga uzcēlušos Aspaziju.
Tu atspirguse, dieviem lai ir slava!

Bet ko tu atkāpies tik izbijusēs?
Nu briesmas tev vairs nedraud — lūko šē:
Tu manā mājā esi — es tavs sargs,
Šē dzer šo veldzi — tā tev spēku dos.

Aspazija
purina atraidot galvu un novēršas.

Perikls
noliek trauku un lūkojas apkārt.
Bet kas šē noticis? ko viss tā piemests?
Pa grīdu drēbes mētājas un rotas,
Kā plēsīgs putnu bars šē pāri gājis,
Tu šē, Telezipe! — tad brīnums nav.

Telezipe
Ka es šē, nē, par to nav jābrīnās,
Bet brīnums gan, ka tā šai mājā nāk.

Aspazija
nāk tuvāk.
Ja, es to pašu, Perikli, tev prasu,
Viss man kā sapnis baigs, bet nomods baigāks:
Te ļauni vārdi mani apšļakstīja
Kā melnas putas no erin'ju lūpām:
Lūk, tava sieva tur, tā teica man:
Tu stiepis mani šurp kā laupījumu,
Kā verdzeni tu mani sevīm ņēmis!!

Telezipe
Un vai es meloju? nu, saki pats?

Perikls
uz Telezipi.
A, pārāk agri jau tu steigusēs!
No vienas nāves gribi grūst to otrā.

Telezipe
Vai es par verdzeni to padarīju?
Es ņemu tikai to, kas mana tiesa,
Jo mājas verdzenēs stāv manā ziņā,
Tu dažkārt pēlis manu nolaidību.

Aspazija

Tie meli, ko tā saka, meli! meli!
Es tava verdzene — hahahaha!
Še viss ar meliem pilns, šīs telpas melo —
Pa logiem meli spīd, pat gaisma melo —
Kā ārprāts sit ap mani melnus spārnus —
Tik tu viens, Perikli — tu nemelo,
Tu teiksi manīm īsto patiesību.

Perikls

satver viņas rokas.

Ak, ļauj man tevīm sacīt, Aspazija —

Aspazija

Es klausos, klausos, es ar ausīm dzeru
Šo veldzi, kas man atkal atdos dzīvi.

Perikls

stomīdamies, aprauti.

Tad klausies — saproti — tai briesmu brīdī,
Kad tumšais pūlis tavas asins brēca —

Aspazija

starpā.

Jā, jā, es atceros: es tobrīd jutu,
Ka miesa ir tik segs par garu pāri,
Kas jāatvelk, lai dvēs'le spīdēt var.

Perikls

tāpat, smagi.

Jau — bendes kalpi — tevi — sagraba —

Aspazija

tāpat, sēri.

No Tanata pirms jāļauj sevi skaut,
Kas Hebes skūpstu baudīs nektardārzos.

Perikls

Bet viss, kas dzīvs, no nāves šausmām stingst!
Tie — tevi turēja — jau — pacēluši —
Viens mirklis — un tu dzelmē — gulētu —

Aspazija

Viens mirklis — un tad viss bij klusi — klusi —

Perikls

Tev tas tik viegli šķiet, vai negrābj riebas,
Tur gulēt līdz, kur noziedznieku liķi
Ar striķiem vēl ap zili žņaugtiem kakliem
Un lēji lodā sairušās miesās?

Aspazija

Vai mazāk riebu sēsties Charon-laivā,
Kas asinsrecekļos jau satrunuse,
Vai Psiche balta visur pāri neiet?

Perikls

pārmetoši.

Tik viegli bij tev pārraut dzīves saites,
Vai manis tu ne mirkļa neatgīdies?

Aspazija

Pie tevis domājot man vieglums radās,
Tu bijī, kas man spārnus iedeva .

Perikls

Vai tādēļ, lai no manis aizlaistos?
Bet es, es gribēju vēl tevi turēt,
Es — tavu dvēseli, to brīnumputnu,
No tāla metakosmosa atlaidušos,
Pēc ilgu ilgiem mūžu aizmūžiem,
Lai īsā miesas dzīvē satiktos,
Es to no rokām izlaist negribēju,
Lai atkal mūžos meklētos ar sāpēm,
Un tad — kas nāca, notikās, — to visu
Man lika darīt tikai mana mīla.

Aspazija

Vai mīla liek tev otru kaunā likt?
Vai tā vien brīnumputnu turēt vari,
Ja viņa spožos spārnus aptraipī?

Perikls

Šī mīla bij tavs pēdējs patvērums.

Aspazija

Ko līdz man patvērums, kas cietums top!

Perikls

Vai ļaut bij labāk tevi saplosīt?

Vai tādēļ nāci tu uz Atenām?

Aspazija

Vai tādēļ nācu es uz Atenām,

Lai šē es vergu važās tiktu kalta?

Es, kas šē nācu citu važas laust,

Nu sveika es, bet saplosīts mans darbs.

Ko trauks vien līdz, kad elje izlieta?

Telezipe

Nu taču beidzot lieta skaidrībā, —

Kas mēloja? Vai es šē ļaundare,

Nu tiek atbi vien ar sevi galā,

Viens vergu kungs un otra verdzene,

Kaut gan par mīlu dūdojat viens otram.

Perikls

Ir tev es kungs un pavēlu tev klusēt!

Uz Aspaziju.

Ak, neuzņem šo lietu visā smagnē!

Viss tikai ārējs veids, tik izlikšanās,

Līdz Moiras spārnu ēna garām iet,

Ne manā varā tu — es tavā!

Telezipe

Kam vēl šī izlikšanās? Ko vēl vilti?

Tu vilti priesterus, tu vilti tautu,

No rokām upuri tiem izraudams,

Tu mani vilti un vēl beidzot viņu,

Cik lokos tava čūska locīsies?

Ko vēl tu gribi vilt?

Perikls

lūdzoši.

Ak, Telezipe,

Šoreiz tik esi laba, šoreiz vien!

Es tevi lūdzu: jūti līdzcietību.

Telezipe

Tu ari lūgties proti, lepnaiss vīrs!
Es savā dzīvē pirmoreiz to redzu —
Ko tu no manis īsti izlūgt gribi?

Perikls

Vērs vien pret mani visu rūgtumu,
Bet viņu saudzi, uzņem to pie sevis
Kā māsu!

Telezipe

Ha! ja manīm māsas vaj'ga,
Tad to pēc sava prāta izmeklēšu,
Nevis kā tevīm tīk.

Perikls

Tad — ja ne vairāk,
Tik brīdi ciet to savā tuvumā!
Līdz pāri viss!

Telezipe

Ne brīdi un ne mirkli.
Ar heterām es kopā nedzīvošu,
Lai ļaužu smiekli līdz uz mani kristu
Un puisi vaiņagus sāk durvīs kārt.
Nē! tik kā verdzene tā drīkst še mist
Ar citiem vergiem kopā viņu telpās.

Aspazija

Ko tu vēl nicīgāku manim dari,
Kas man jau atmetams no sāкта gala!
Uz Perikli.
Tu redzi, Perikli, nav cita ceļa,
Kā vien, kas ved caur Hades šauriem vārtiem.

Perikls

Ir ceļš vēl: tālu prom no Atenām,
Kas ved uz Hesperidu laimes salām,
Kur dzīves naidis un visi trokšņi rimst
Un vakardievs zelta jostu raisa, —
Tur zelta krēslas cisās atguldamies,

Tu visu aizmirstu kā baigu sapni
Un miera likteņspoli ritinātu.

A s p a z i j a

Tu soli miera dzīvi man un sapņus!
Kas dzīve, ja ne kustība, ne darbs?
Tā kustība, kas ārpus, pār par sevi
Grib veidot, radīt, darīt iespaidu
Uz citiem savu spēku izplešot.
Pat akliekiem elementiem ir savs darbs:
Vai vētra zemi tīru nenoslauka?
Vai liesmas darbs nav sasildīt un spīdēt?
Vai zvaigzne tumsu gaišu nedara?
Bet kas par zvaigzni, vētru, liesmu vairāk,
Mans dzīvais es, — tam liec tu mierā būt!

P e r i k l s

Jo vairāk tu, jo vairāk būs tev dzīvot,
Varbūt reiz vēlāk darbs tev citur rasies.

A s p a z i j a

Tie būtu zaimi, Perikli, ja tev
Es padomētu atstāt Atenas,
Mest visu tevis radīto un sāktu.
Vājš darbons tas, kas sāktu darbu met,
Un kaut šis darbs i pašam virsū krīt,
Tas jumsies tam kā kapa mauzolejs
Un viņa asins nebūs velti lieta,
Kā svētīts viņš tas viņa kapu laistīs,
No kuŗa nākamības zelme dīgs.
Un es še sāku, še es gribu beigt.

T e l e z i p e

Nu dzirdi, Perikli, to nekautrību!
Tā tomēr palikt grib, tā negrib iet.
Es saku: izšķiries, dzen viņu prom,
Un ja tu ilgāk vēl to aizstāvēsi,
Es saukšu vergus, likšu viņu šaust,
Tā manā priekšā zemē locīsies!
Un ja tā izbēgtu no visiem sodiem,
No maniēm nagiem viņa neizbēgs!

Perikls

Nē, megera, es nedošu tev viņu!

Telezipe

Vai es, vai viņa — abām telpas nav!
Mēs abas stāvam še uz šauras laipas:
Vai heterai būs krist, vai tavai sievai.
Aiz durvīm troksnis, signala pūtieni.

Perikls

A, tiesas signals! gūstītāji klāt.
Tie pārāk steigušies.

Telezipe

Lai dieviem gods!
Es atkal uzelpoju, palīgs nāk.

Perikls

uztraukts satver Aspazijas rokas.
Es lūdzu tevi vēl, ja mani mīli,
Tik paciet brīdi, kas tev liekāš kauns,
Es zināšu gan tevi izpestīt!

Aspazija

Lai nāk tie vien, es esmu gatava —
Pret Perikli.
Es mīlu — tādēļ kauna necietīšu,
Man palikt skaidrai tavā atmiņā.

4. SKATS

Tukydids, divu skitu strēlnieku pavadīts, un tiesu rakstvedis, kuŗš nes garu, satītu papirusa rulli. Tukydids nāk uz priekšu, citi paliek pie ieejas stāvot.

Tukydids

tuvodamies Periklim.
Es nāku sūtīts archon-bazileja,
Kā augstās likumvaras izpildnieks.
Še mīt zem tava jumta noziedzniece.

Perikls

Kas man zem jumta mīt, tas pieder man.

T u k y d i d s

Tu pats zem likuma un viss tavs jumts.
Un noziegums, ko sargi še, tik smags,
Ka apdraud likumus un pašu valsti
Un vairāk vēl — tas apdraud pašus dievus.
Kāds sods tam nākās, tu še dzirdēsi:
Māj rakstvedim, kuŗš nāk uz priekšu un attin papirusa rulli.

T e l e z i p e

Es pateicos tev, krietno Tukydid,
Tu nācis mūsu māju tīru darīt
No ļauniem gariem, kas še iemājo.

P e r i k l s

Ej savās sievu telpās, Telezipe,
Tev neklājas še stāvēt vīru priekšā.

T e l e z i p e

iet, bet paliek pievērtās durvīs.
Es stāvu taisnības un likumpriekšā,
Lai bēg, kas izbēgt grib, ne es!

A s p a z i j a

Še esmu.
Tavs likums iet pret mani; liec to dzirdēt.

R a k s t v e d i s

lasa.
Še noziedznieci apsūdz augstā tiesa
Kā tautas tikumības maitātāju,
Kas gandījusi pašus augstos svētkus,
Bet smagākais no visiem viņas grēks:
Tā klaji zaimojusi pašus dievus.
Tāds noziegums ar nāvi sodīts tiek:
Tai mirt zem bendes rokas.

T e l e z i p e

Jā! Tā gan.
Zem bendes rokas un ne citādi!
Pret Aspaziju.
Nu reiz tu īsto vārdu dzirdēji.

Aspazija

Zem bendes rokas labāk, kā zem tavas.

Perikls

Tu, Telezipe, tiktāl aizmirsties,
Ka pate centies būt par izpildnieci.
Nez', kurš šē vairāk alkst pēc asinīm,
Vai tu, vai viņš, kas stāv šē likumvārdā.
Ak, manas baltās, skaistās Atenas,
Cik asiņu uz jūsu mūriem lītu,
Ja kristu jūs šo tumšo spēku varā!
Bet jūsu dieve pate sargās jūs,
Tu, soģi, zini: viņa svešniece.

Rāda uz Aspaziju.

Un sveša asins nedrīkst virsū līt
Uz Kekrop-zemi.

Tukydids

Likums zin ir to:
Bet soda mērs caur to ne mazāks top.
Tu dzirdēsi.
Māj, lai lasa tālāk.

Rakstvedis

Ja pārkāpējs ir svešnieks,
Tad tas no zemes ārā raidīts top.

Tukydids

Tik tāl, kur beidzas grieķu robežas,
Kur Helijs neuzmet vairs zelta skatus —
Un Ceress zaļās kurpes nestaigā,
Bet palsā miglā sākas gargonlauki,
Kur reta sūniņa zem klintīm dīgst
Kā bārksta Pana svārkam atrāvusēs;
Un sausās smiltis maitu putni kapā
Ar sunņiem un kariem greifiem kopā,
Kas glūn visapkārt sava laupījuma.
Tur mūsu suņi lai to aiztrenc prom!
Un ja tā glābtos vēl ar demonspēkiem,
Tā nestu līdz tur noziedznieku zīmes
No karstas dzelzs uz miesās iedegtas,

Lai katrs viņu pazīst sastopot,
Bet Grieķijā lai viņas mīņa zūd —
Pat smiltī pēdas, viņai projām bēgot,
Lai visas gludi taptu izdzēstas.

Telezipe

klūp atkal pa durvīm iekšā.
Pareiz', pareiz', no zemes izdzīta
Un miesā iedegta tai kauna zīme
No karstas dzelzs, te, sejā, pašā vaigā,
Kā brūce sarkana, kas neizdziest,
Tad būs tās pavadējas izkārtne, —
Tās skaistais ģimīs beigts uz visiem laikiem,
Hā, cik tas brangi! Darat, darat tā!

Perikls

Nost, erinija, tu par agru nāc!
Es saukšu vergus tevi projām vest.

Tukydids

uz Aspaziju.
Nu tevīm pašai atliek izvēlēties,
Kāds sods tev vieglāks šķiet.

Perikls

Neviens no tiem!
Tā pieder man!

Tukydids

Tad tu to vergos liec?

Telezipe

atkal ieskrej.
Nē, man tad pieder tā, tu man to dosi,
Tās manas tiesības!

Tukydids

uz Aspaziju.
Nu saki pate,
Vai vergu loma šķiet tev pieņemama,
Kas tevī dzīvu ārā dzēš iz dzīves,
Kā pat i soda vērtu netura?

Tas maz gan saderās ar delfu lauriem,
Kas tavos matos vēl!

P e r i k l s

Tev nav to daļas!
Ar visiem sodiem tu to biedēt vari,
Bet delfu kroni tu tai nenorasi.
Un ja tu viņas pēdas smiltīs dzēstu,
Tās atkal iesāktu no jauna spīdēt.

A s p a z i j a

uz Perikli.

Tad atstāj ari tu šo sposmi man,
Es negribu to aizsegt vergu segām,
Ļauj pašai lemt man savu likteni:
Pie tevis griežos, tu, kas valstī valdnieks,
Es lūdzos, dod man vietu Atenās,
Kaut ari tā tik kapa vieta būtu:
Es gribu mirt kā atēnpilsone
Šai ziedonzemē, kurā tikdaudz dīglu
No pirmās gara sēklas augšup raisās,
Kaut gan no negaisiem vēl apdraudēti
Še, kur mans darbs, lai iztek mana gaita.

P e r i k l s

izmisīs.

Tā Baratronā iztek, Baratronā!
Vai nedzird' manas dvēs'les kļiedzienu?
Tur beigsies tu, tur beigsies līdz tavs darbs —

A s p a z i j a

Ak, Perikli, tik dziļš nav Baratrons,
Kā jauno gara dzīvi aprīt spētu,
Kad sen šī miesa stings jau nebūtībā,
Mans gars virs akropoles lidināsies,
Tas savu dvesmu citiem izdvesīs,
Šās karstās dvēs'les apslāpētās liesmās
Šie tūkstots pušu rautie pavedieni,
Šīs domas smadzeņaudos saplosītos,
Tās visas, visas pār jums pāri līs
Un mana nāve dos jums nemirstību!

T u k y d i d s

Tas ir tavs pēdējs vārds: tu paliec šē?

A s p a z i j a

Mans pēdējais.

T u k y d i d s

uz Perikli.

Tad — pirms vēl spriedums krīt,
Tev, Perikli, vēl atliek atzīt viņu
Par atēnpilsoni.

P e r i k l s

Lai notiek, Aspazija.
Man tava izvēle ir tagad svēta,
Tā vainagota ir ar tavu nāvi.
Es piešķiru tev visu pilsonģodu —
Tu tagad pilsonē un — vairāk vēl:
Tu būsi pirmā sieva grieķu valstī.
Pagriežas uz citiem, svinīgi.
Un jums es pasludinu, atēnvīri,
Pirms savu soģa gaitu izpildat,
Šī pilsonē, ko nācāt vaģās slēģt,
Tā iepriekģ greznosies ar citām rotām:
Tā Periklim būs likumģga sieva.

A s p a z i j a

Ak, Perikli, mans draugs, mans dārgais draugs!
Tu dzģves vairoģu sedz nāvei priekģģā,
Cik augģtģ manģ paceģ tava mģla,
Būs grģģtāk nokāģt man pa Hades kāģēm.

T e l e z i p e

Hā! nedzirdēģģ! es aptvert nespēģģu!

P e r i k l s

Un tu, Telezipe, lai visi klausģģs,
Tu, kas man bijģ pielaulģģta sieva
Un visa mana nama pģrvaldnģecē,
Tu turpmģģk vairs šai lomģ nebģģsi,
Es saraģģģ ar tevi visas saģtes,
Tu manu mģģģģ atģģģģģ!

Telezipe

Perikli!

Tu varētu — tu — viņu — heteru!

Perikls

satver Aspaziju aiz rokas.

Nāc, Aspazija, tagad visu priekšā:

Tu esi sieva man un mājas kundze.

Tukydids

noliekdamies līdz ar citiem.

Mēs nododam tev pieklājīgo godu.

Telezipe

Par daudz! man prāti jūk — to negantību!

Perikls

Tev pašai pilna sirds ir negantības,

Tur žēlastības nav ne vājā gaismā,

Tik niknums vien kā melna Tartar-nakts,

Nu jūti pati to!

Telezipe

Tu mani dzen no mājas

Kā kailu ubadzi!

Perikls

Tev paliek mana manta,

Ej dzīvo pilnībā, ej dzīvo dzīvi,

Tik nenāc tuvu vairs šim spožam lokam,

Ko pate nāve ap mums apvilkuse,

Lai vergi tevi projām pavada.

Telezipe

Tu mani izstum, es tev bērņus devu,

Tu saviem bērņiem atņem viņu māti!

Perikls

Es atņemu tiem ļaunu paraugu,

Tiem savā tēvā augt un cilvēcībā.

A s p a z i j a

Ak, Perikli, lai paliek! atstāj viņu!
Vai īso laimi pirkt mums citu sāpēm.

P e r i k l s

Laid, mīļā, sen jau bij šīm saitēm rist,
Kas tik vēl turējās no ārpusēs.

Uz vergiem.

Jūs kundzi aizvadat uz viņas telpām!
Tā tagad nav vairs jūsu pavēlniece.

T u k y d i d s

uz Telezipi.

Tev, kundze, oligarchi būs par sargiem,
Tie gādās, kā tev notiek taisnība:
Ne ilgi cita ieņems tavu vietu.

T e l e z i p e

aizejot atgriežas.

Lai karsti lāsti pār šo māju grūst!
Lai tie to izdeldē no sakņu saknēm —
Lai tavi bērni mirst tev acu priekšā —
Lai tavas miesas melnā mērī trūd —
Es tagad eju, vietu dodot — nāvei!
Noiet.

5. SKATS

Iepriekšējie bez Telezipes.

P e r i k l s

Viens mākons izklienēts, lai kļīst i citi.
Kas traucē pēdējo mums spožo gaismu:
Uz Tukydidu.

Tev, Tukydid, uz brīdi jāatkāpjas,
Ej, gaidi ārpusē ar saviem sargiem,
Pirms kundze seko tev uz drūmo vietu,
Tai jāziedo uz Ceisa altara;
Lai važu skaņas netrauc' svēto brīdi.

T u k y d i d s

Šī vēlēšanās tiek tai izpildīta,

Es durvju priekšā gaidīšu ar sargiem.
Māj saviem pavadoņiem, visi tie iziet ārpus durvīm.

6. SKATS

Perikls, Aspazija, māju vergi.

Perikls

māj vergiem.

Nu iededzinat visus ugunus,
Lai liesmas sastopās ar saules lēktu,
Un nesat šurpu visas smaržu zāles:
Aloi, ambru, granatas un miras
Un metat mirtu zarus kureklī
Un citi slēdzat vaļā senos šķirstus,
Kur glabājas alkmeonidu rotas,
Kopš gadu simteņiem vairs neaiztiktas.
Un visu mājas sami saucat kopā,
Lai visi še, pat bērns uz mātes rokām,
Nāk savai jaunai kundzei godu dot.
Vergi izklīst steidzīgi uz visām pusēm, atverās durvis, iedegās
visur ugunis, nes šurpu rotas.

Perikls

uz Aspaziju.

Es pats tev gribu rotu galvā likt,
Ko senās karalienes valkājušas:
Alkmeonidu cilts ir dieviem rada,
Tu turpināsi viņu dižciltību,
Tev nest uz pleciem viņu purpuru.
Viņš apliek Aspazijai no vergiem atnesto mēteli ar zelta sprā-
dzēm uz pleciem un uzmauc tai greznu pieres rotu.

Aspazija

Ak, dārgais, cik tu dzīvi skaistu dari,
Man grūtāk būs no viņas projām iet.

Perikls

Vēl visas cerības mums nava galā:
Tu dzīvosi — es areopaga priekšā
Pats runāšu, vai tikai šoreiz vien
Es, kas par olimpieti dēvēts tieku,

Nekā ar saviem vārdiem neiespētu!
Vai mana tauta nav vairs — heleni?

Aspazija

Kas cer, tas neuztic pats saviem spēkiem
Un met kā laivas braucējs irklus prom,
Kas necer vairs — tam jauni spēki augs.
Pret mani tauta priest'ru sakūdīta
Un grieķu sirds ir viegli degošs sārts.
Un, mīlais, kas mums cerība, kas dzīve!
Kas ilgu dienu atvadējies dzēriens
Pret īsa mirkļa hesperisko skurbu!

Perikls

apskauj viņu.

Jā, mīlā, jā, es tavus skūpstus dzeŗu
Kā reibumu no lūpu amforas —
Lai mūsu asarās dīgst mūsu spēks,
Lai viņas, rasiņāŗot mūsu skropstas,
Kā ziedoŗlietus iet pār olivbirzēm.
Mēs stipri dzīvot būsim, stipri mirt!

Aspazija

Es esmu gatava priekš lielā ceŗa,
Lauŗ ziedot man uz māju altara,
Šo īso brīdi jūtos savās mājās —

Perikls

Šurp, vergi, sanākat ap savu kundzi!
Vergi sanāŗ visapkāŗt un nometas viņas priekšā ceŗos.
Vēŗ vienu dāvānu tev dāvāt varu:
Šie vergi tagad ir tavs piederums.

Vergi

Tev, augstā kundze, esam padoti
Uz dzīvību un nāvi — žēlo mūs!

Aspazija

Tu skaistu dāvānu man, mīlais, dod:
Kad mani paŗu taisās vaŗās slēŗt,
Tu dod man spēŗu citu vaŗas raisīt:

Šīs visas acis, kas uz mani vērstas,
Šīs sērās asaru — šīs ilgu acis,
Es gribu redzēt viņas priekā mirdzam:
Tiem nebūs ilgāk vergu važas nest,
Jūs no šī brīža esat brīvi laudis!

V e r g i

Ak, kundze! ko tu saki! kādi vārdi!
Kā eljas lapas rist no tavām lūpām —
Mēs brīvi — vai paties?

P e r i k l s

Ko kundze saka,
Tam notikt būs — jūs esat brīvi laisti.

A s p a z i j a

Jūs varat atgriesties uz savām mājām.

V e c s v e r g s

Šē mūsu mājas ir pie tevis, kundze,
Kur tavas laipnās acis pāri staro,
Mēs ļaudis, izkliesti pa pasaul's malām,
Mēs bāreņi vairs māju neatrasim.

A s p a z i j a

māj kādai verdzenei, kuņai bērns uz rokām.
Nes, māte, šurp man tavu zīdainīti,
Lai savu roku tam uz galvu lieku:
Tu vergu mātes dzimis, audzi brīvs
Kā jauna laika pasaul's pilsonis.
Es šķiroties caur tālēm redzēt spēju:
Aiz Olimpa vēl cita saule aust,
Kas visiem vienlīdz lielo brīvi nes.
Es tagad eju ziedot veciem dieviem,
Lai mātes Geas maigā meita Nāve
Man mīkstu gultu dotu savās cisās.
Jūs savas asaras kā dārgu vīnu
Uz kapa liesat man.

Perikls

novēršās.

Bet manas as'ras

Caur kapa akmeni tev cauri degs —

Vergi šņukst visapkārt.

Vergs

Ak, kundze, kundze, kurp tu gribi iet?

Lai saule nenoriet pār taviem soļiem!

Vēl dievi stipri novērst briesmu brīdi,

Tie sargās gaišāko no saviem bērniem,

Tev ilgi palikt vēl un reiz, ja iesi,

Lai tava mīņa pilda Griekiju,

Kā puķes smarža, kuŗu ieelpo,

Cik tavu vārdu min.

Aspazija

Lūk, Helijs jau

Ar saviem liesmu zirgiem augšup brauc.

Lai atvelk nost man durvju aizkaru,

Es gribu acis vēl uz sauli vērst,

Tu, saule, visu acu pēdējs prieks,

Pat nopļauts heliotrops ceļ saulē galvu! —

Met augus ugunī, liesmas ceļas.

Priekšgars no durvīm tiek atvilkt: atklājas skats uz akropoli,
kur paceļas Partenons no saules rožaini apspīdēts.

Par tevi pēdējo nu tagad lūdzu,

Tu mūzu zemīte, tu dievu stūrītis,

Kā gulbja spārns uz jūras putām peldošs,

Lai visas vētras tevīm garām iet,

Lai tava debess paliek mūžam zila,

Tu visu dziļo domu sēklas zeme,

Tu lielo iesākumu plaucētāja,

Tu dailes dārza mūža pavasars,

Tu dvēs'ļu dzimtene un atdzimtene,

Kur nezin vecuma, ne laika varas.

Kad tautas grūs un dievi bojā ies,

Lai spīd tavs gara uguns laikiem pāri

Kā sārts, ko kalnā kūra Heraklis,

No kuŗa visa debess dega gailēs

Un bēga nakts no tavas lielās gaismas.

7. SKATS

Tukydids ar pavadopiem ienāk.

Aspazija

Es esmu gatava. Še manas rokas,
Slēdz važas tās!

Uz Tukydida mājienu strēlnieki saslēdz Aspazijas rokas važās.

Perikls

Šoreiz tu uzveic, tumsa,
Bet vēl nav dienu gals, vēl priekšā stāv
Par dzīvību un nāvi lielā cīņa,
Mēs šķēpus krustosim vēl tiesas dienā.

Tukydids un sargi aizved Aspaziju.

Priekšskars.

PIEKTAIS CĒLIENS

Areopags uz Arespakalna

Asi plaismots klinšu pakalns rietumos no akropoles. Pa lēzenāko malu nāk ļaudīm pieejams ceļš uz augšu. Pretējā stāvā puse atdalīta no akropoles ar Baratrona aizu. Netāli no tās klinšu kāpes ved lejā uz Eimenidu svētnici. Dibenā vidū milzīgs, ļoti vecs eljes koks ar tāli pārstieptiem žuburaiņiem zariem, caur kuriem cauri redzams skats uz akropoli. Zem eljes koka eimenidu altaris, apvīts ar čūskām, nes uzrakstu „Nesamierināmais“ (Anaiteia). Virs vīna koka zaros karājas pūce. Katrā pusē tam rindā, dibenā klintī iecirsti sēdekļi pa sešiem katrā pusē priekš tiesnešiem, tikai sēdekļis priekš archona bazileja altara labajā pusē drusku izbīdīts uz priekšu. Tālāk pret vidu kreisajā pusē akmens priekš sūdzētāja ar tādu pašu uzrakstu kā altaris un tam pretējā pusē apsūdzētā akmens ar uzrakstu „Nozieguma akmens“ (litos hibeos). Tam blakām arī otrais sēdekļis. Pašā priekšā vēl paaugstināts akmens priekš aizstāvja. Uz altara divas metala urnas un tām blakām izbērti kauliņi: melni un balti, divpadsmit skaitā. Tikai viens baltais kauliņš, lielāks par citiem, saucas „Atenas kauliņš“ un sver divas balsis.

Vakars. Saule riet uz akropoles, dažādi mākoņi: sarkani, zeltaini, tumši violeti.

1. SKATS

Skitu strēlnieki nodala laukumu no publikas ar melnām, čūsku veidīgām virvēm.

Uznāk Tukydids un Kalliass. Attālumā dzirdama tuvojošos ļaužu kņada.

Kalliass

priecīgs rokas berzēdams.

Nu taču beidzot uzvara ir mūsu!

Nu Periklis pats savā tīklā skrien!

Kas tā par spīti, kas par pārdrosmi:

Šo heteru, šo svešo klaidoni,

No pasaul's malas šurpu atklīdušo,

Šo ļaundari, tikpat kā nosodīto,
Par sievu ņemt — par likumīgu sievu!
Nu labi. — Mēs caur to tam tuvāk tiekam:
Tā sievu tverot, tversim viņu pašu.

T u k y d i d s

Tu maldies, Kalliass, vēl viss nav galā,
Ar jauniem ieročiem nāk Periklis:
Ja būt' vien hetera, tad cīņa viegla,
Jo Achils cīnījās par Brizei —
Bet viņa sieva... lietai piešķirts cēlums,
Un viņa laulība ar' jauna veida,
Un jauns ir tas, kas aizrauj visu prātus.

K a l l i a s s

Viss jauns ir tīrā nelaime — es saku,
Viss jauns ir naktī piepešs ugunsgrēks,
Jauns aizdedzina visu pilsētu.

T u k y d i d s

Vismaz tas šoreiz var mums ļoti kaitēt.

K a l l i a s s

Vai re, sāks sievas vīriem līdzī tiekties,
Nu, mēs gan pratīsim tās savaldīt!

T u k y d i d s

To vēlāk; tagad mums šī diena svarā,
Kā lieta izšķirsies.

K a l l i a s s

Tu apsūdzību vadi.

T u k y d i d s

Ja gan.

K a l l i a s s

Un visi smagie noziegumi
No visiem redzēti, viss pierādīts.

T u k y d i d s

No visiem, ja — bet vai tie visi bij?
Daudz svešnieki bij toreiz sanākuši.

K a l l i a s s

Bet likums cauri dabūts, kas mums bēda!

T u k y d i d s

Bet kā to izpilda —

K a l l i a s s

Nu, tiesneši,

Jo šoreiz veči vien mums izlasīti,

Pus akli un pus kurli, tie neko

No visām jaunām strāvām neapjauš,

Lai grauj vien olimpiets ar savām runām, —

Tie nedzirdēs.

T u k y d i d s

Tiem tauta piekliegs ausis.

Man pārāk neuzticams šķiet šis demoss:

Tur rūgst un vandās un uz augšu kāpj,

Kā tesaliešu ragankatlā virums

Ar nāves zālēm caur un cauri maisīts

No heterām, sofistiem, demagogiem.

K a l l i a s s

Kad šodien to pie malas nodabonam,

Tad gan ar citiem vieglāk galā tiksim.

Bez kavēšanās tūdaļ jāņem ciet'

Tas dievu liedzējs, vecais Anaksagors,

Tad Feidijs, Sokrats un vēl visi citi!

Pirms kokam zari apkārt jānokapā,

Tad jāgāž pats.

T u k y d i d s

To vieglāk izsacīt,

Kā padarīt. — Lai ejam apklausīties,

Kā pūlis spriež. — Drīz sanāks heliasti,

Man jābūt gatavam ar apsūdzību. —

Abi noiet tālāk.

2. SKATS

Telezipe. Elpinika. Leukipe. Kapsa. Manto.
Frazikleja. Glauka un citas.

T e l e z i p e

Man jāredz viss: — kā viņa drebēs — sabruks —

Kā viņu projām stieps uz soda vietu
Un kā tā savās nāves bailēs kliegs —
Tā būs man atmaksa — to redzēt gribu.

Elpinika

Un tad tu atgriezīsies savās mājās,
Un Periklis, no valgiem vaļā ticis,
Ko ļaunā burve bij tam apvijuse,
Pie tavām kājām piedošanas lūgsies.

Telezipe

Nemaz tik ātri es tam nepiedošu,
Lai lūdz, lai smilkst, lai kungst, lai zemē vārtās,
Lai jūt, kā ir, kad atstumj krietnu sievu
Un izvēl heteru.

Elpinika

Tā gan! Tas viņam der!

Frazikleja

uz Glauku, kuŗa seju aizseguse.
Nu, ko tu aizsedzies? Vai raudāt sāksi
Par heteru! — tā saņem, ko tā pelna.

Glauka

elsādama.

Kas hetera! — tā Periklim ir sieva,
Viscēlākā tā pār mums visām ir,
Ak, kaut mēs ari tādā cieņā kļūtu!
Tad sāktos cita, jauna, skaista dzīve;
To viņa atvēra, bet jūs, lūk, kādas,
Jūs gribat, lai to tiesā, nonāvē!
Ak, cik jūs ļaunas esat, ak, cik ļaunas!

Frazikleja

Ak Ceiss un Hera! redzat, sievas, nu,
Cik tāl' jau pavedējas iespaids iet:
Jau laulu sievas sāks tai pakaļ darīt!
Bij pēdējs laiks to šodien notiesāt.

Visas

Jā, jā, bij pēdējs laiks, ka viņu tiesā!

Leukipe

Es savas meitas mājā ieslēdzu,
Tās ar', ko domāt, viņai pakal raud:
Tā esot varone, vai pate dieve —
Nu, es tām rādīšu, kas tā par dievi: —
Jau rītu ķērks ap tādu dievi vārnas,
Kad tā tur lejā gulēs Baratronā.

Visas

smejas.

Haha! tā beidzas visa dievība!

Elpinika

Kam vēl būs dūšas viņai pakal darīt!?

Glauka

Un ja nu tomēr kādai dūša rastos?!

Visas

Hahahaha! tur lejā telpu diezgan.

3. SKATS

Uznāk pamazām pilsoņi; skitu strēlnieki nopakal bīda
ļaudis uz vienu un otru pusi, tā ka vidū paliek brīvs ceļš.

Sporgils

Vai jau tiktāl! Vai to maz ticēt var!
Pats Periklis būs šodien tiesas priekšā.

Eiagors

Kā aizstāvis.

Sporgils

Viņš tomēr augšā sēdēs
Kā līdzī vainīgs blakām apsūdzētai,
Pats lielais Periklis — man ir tik baigi —
Kā negaiss visur apkārt savelkas —
Kad tie tik beidzot nenoveic i viņu!

Dions

Ja, oligarchi atkal stipri jūtās
Ar visiem priesteriem, tie tautu kūda

Un jaunas nevalodas izplata
Par Perikli un jauno milezieti.

S p o r g i l s

Ak, kam tai jānāk bij uz Atenām,
Kam visam jānāk bij, tam jaunam garam!

E i a g o r s

Ja tā, tad mūžam jāpaliek pie veca!
Vai kaunies pats tu savas sajūsmas,
Ka joņos laikam aizskrējām papriekšu,
Kur lēni ejot vajag gadu simtu,
No sajūsmas vien, zini, tauta aug.

S p o r g i l s

Ko es, es vienkāršs vīrs, man nav ko žēlot,
Bet Periklis! Ja tie to paspēj noveikt,
Tad viss, kas skaisti sapņots, domāts, sākts,
Ar joni atkal drupās sakritīs
Un atkal baiga nakts pār visu klāsies,
Kur pūces vien un ūpjī apkārt skraidīs.

P o l l u k s

Teic, Spartas vilki atkal tautu ēdīs!

E i a g o r s

Ja vien tai klātu tiks, bet tas vēl tāli!
Ko velti bīties mums par Perikli,
Kur Periklis, tur ari uzvara:
Kad olimpiets graus saviem pārkoņiem,
Tas visus tumsas baigus izklaidēs,
Ak, kāda bauda būs tā runu dzirdēt!

S p o r g i l s

Ak, kaut šī diena mums jau garām būtu!
Man tomēr bail, kādēļ tie heliastus
Tik mazā skaitā šodien pielaiž tiesā?

D i o n s

To skaits ir piemērots areopagam,
Kur tiesa būs pēc vecā likuma.
Tur krēslu divpadsmit pēc dievu skaita,

Kas tiesājuši reiz tur Aresu
Par Poseidona dēla slepkavību.

Sporgils

Vai redzi nu, tur sēd tik slepkavas,
Ak vai, es bīstos, kā šī diena beigsies!
Nāk arvien ļaudis klāt.

Svešnieks

aplūkodams.

Ak, kāda drūma, šausmu pilna vieta!
Lūk altaris, tam uzraksts „Nepielūdzams“ —
Tāpat i saucas sūdzētāja vieta
Un apsūdzētā — „Noziegumu akmens!“

Otrais svešnieks

Un lūk tur vēl to melno plīvuri,
Kas pārklāts pāri apsūdzētās krēslam, —
Kas tas par biedu tāds?

Dions

Timanta plīvurs tas,
To noziedzniecei virsū klāj uz sejas,
Lai soģi neredz viņas asaras,
Tās varētu tiem sirdi mīkstu darīt
Un tumšot viņu taisno spriedumu.

Svešnieks

Kā redz, tur žēlastība netiek klāt,
Tur nāvei vien tik sataisīta vieta.

Sporgils

Šai vietā šodien stāvēs Periklis!

Eiagors

Kur Periklis — tur vērsies dzīvei vārti,
Kur runās Periklis — tur saule lēks.

Visi

Lai dzīvo Periklis! Tam taisnība.

Kalliass

sauc no otras puses pāri.

Tik kliedzat vien par savu Perikli, —
I jūs viņš novedīs uz soda vietu!
Vai gribat kopā iet ar bezdievjiem?
Vai gribat heteras sev mājās vest?
Un savas īstās sievas projām dzīt?
Tik darat pakaļ vien, tad redzēsāt!

Sporgils

Ak vai, kam bij tā darīt Periklim:
Viņš sievu padzinis — ko tur lai saka!

Eiagors

Ja gribi vaidēt, ej pie viņiem pāri,
Mēs visi stāvam še par Perikli.

Visi

Par Perikli, par Perikli mēs stāvam!

Kalliass

Tad stāvat vien par viņa heteru!
Un ejat skūpstat viņas sandales,
Drīz vien tā taps par jūsu karalieni,
Kā viņas priekšgājēja Targelija.

Strēlnieki

Klus'! mieru, mieru! dodat tiesai vaļu!
Kas trokšņo — tiks ar varu projām dzīts.

4. SKATS

Tie paši. Melisa ar citām meitenēm, kuŗas nes
uz rokām puķu kurvjus.

Melisa

sprauzdamās caur pūli.
Ak, laižat, mīļie ļaudis, dodat ceļu!

Strēlnieks

Ko lienat, puķu nesējas? ko gribat?

Melisa

Mēs gribam to, ko jūs tur negribat.
Jūs gribat asinis — mēs gribam rozes.
Mēs vaiņagosim bālo Tanatu.
Vai gribi liegt mums pušķot nāves ceļu?

Strēlnieks

Te blēnām vietas nav, no kājām nost!
Ja neklausīsāt — redzat zobenu!

Melisa

Rauj vien no makstīm to, cel augsti gaisā,
Par viņu pāri manas rozes skries!
Ar saviem biediem jūs mūs neaizdzīsāt,
Par sīkām skudriņām mēs paliksim.
Pa zvīrgzdiņām mēs katra pienesīsim
Pie lielās būves, ko jūs gribat gāst.

Strēlnieks

Nost, nost, nāk tiesneši, no ceļa visi!

5. SKATS

Trompetes pūtiens: nāk tiesneši garā rindā, divpadsmit,
priekšgalā archons-bazilejs, visi ģērbusies sarkanos uzvalkos
ar akantus-vaiņagiem galvā. Svinīgā gaitā tie dodas uz pa-
augstināto vietu aiz aizžogojuma un nostājas eimenīdu altaru
priekšā. Rakstveži un vergi tos pavada.

Archons bazilejs

pie altara paceļ rokas.

Šīs taisnības un patiesības vietā,
Kas stiprāka par klinšu pamatiem,
Un vecāka par Kroniona krēslu,
Jūs, soģi, dotā zvēra atminat
Un nekustinat, kas nav kustināms,
Un nesagrozat to, kas grozāms nav.
Pie mūžam nemigušām eriniņām,
Kas sēd kā sardzes apakš zemes saknēm
Un dzird un redz līdz pašam Olimpam,
Kas sauli — ja tā sānis sāktu griesties —
Uz viņas ceļa stumtu atpakaļ —

Pie erinijām — savu zvēru turat!
Un savas soģu vietas ieņemat.

Tiesneši

dobji murminādami.

Mēs zvēru atminam — mēs zvēru turam.

Visi paceļ gar altari ejot rokas un ieņem abās pusēs vietas.

Archons bazilejs

Lai tagad apsūdzēto šurpu ved!

6. SKATS

Tiek ievesta Aspazija, rokas tai saslēgtas važās uz muguras. Viņai katrā pusē sargs. Perikls seko.

Sporgils

paklusu.

Vai redzi — Periklis, cik drūms no vaiga —

Eiagors

tāpat.

Vai še gan iemeslis tam ir ko smaidīt.

Polluks

uz Aspaziju rādīdams, paklusu.

Bet viņa, lūk, cik cēla, nesalausta,

Kāds dievu spēks gan viņu augšup tura?

Kā spožums izstaro no viņas būtes, —

Vai tādā vaigā noziedznieki iet!

Oligarchi sačukstās otrā pusē.

Kalliass

Re nu, kur soļo lepna valdenieks,

Kam ceļš tik bij uz agoru un Pniksu!

Trazons

Lai viņš nu galvu liec, mēs savas celsim.

Telezipe

Nu gaidat vien, te viņš nu garām ies:

Uz Perikli.

Ej vien, tu negantniek, ej, saņem sodu!

Tur augšā sataisīs jums laulu gultu!

Elpinika

rāda uz Aspaziju.

Un vēl tā galvu cel — to nekautrību!
Pag' vien, drīz tevi kopā lieks kā niedru,
Gan tad tev zobi klabēs izbailēs.

Kad Aspazija nonākuse pa trepēm, Melisa ar citām meitenēm
met viņai rozes.

Aspazija

drusku apstājas un pārlaiž laipnu skatu pār viņām.

Melisa

Še rozes tev un tavai uzvarai,
Kas pieder tev, vai dzīvo tu vai mirsti!

Aspazija nosēžas uz apsūdzēto sola, Perikls ieņem vietu
viņai blakām.

Elpinika

Lūk vien, lūk vien, viņš blakus sēstas viņai,
I soda vietā viņš to neatstāj!

Archons bazilejs

Te cēlie tiesneši sēd savās vietās,
Un apsūdzētā gaida taisna vārda,
Nu, sūdzētāj, tu topi aicināts,
Stāj savā vietā, pilsoni Tukydid.
No tevis iesniegts apsūdzības raksts,
Kas līdzī parakstīts no virspriestera,
Smags ir tavš vārds, ko svaru kausā meti,
Tu pašu moīru laukā izaicini,
Un erinijas tev visapkārt klausās:
Tās sver ikvienu vārdu, ko tu saki,
Tās seko katram domu virzienam,
I acu ābols tavā pieres dobē
Bez viņu ziņas nevar pakustēties.
Te, zvērē še, pie viņu altara,
Ka katris vārds, kas ies pār tavām lūpām,
Būs izgājis pa patiesības durvīm,
Ja ne, tad melno meitu kaucošs bars
No papēžiem tev pašam neatkāpsies
Un čūsķu pātagām dzīs tevi nāvē.
Nu zvēri, sūdzētāj, mēs klausamies.

T u k y d i d s

piegājis altārim paceļ rokas.

Pie erinijām, tikumsardzēm, zvēru,
Kas valsti sargā un tās kārtību,
Ka manas apsūdzības patiesība
Nav mana vien, bet arī visu līdz,
Kas cienī likumus un cienī dievus
Un šķīstībā grib tautu uzturēt,
Jo šķīstība ir pastāvības pamats,
Ar to es savu zvēru nododu.

A r c h o n s b a z i l e j s

Tad, sūdzētāj, liec nu mums visiem dzirdēt,
Ar kādu sūdzību tu priekšā stāies.

T u k y d i d s

uzkāpj uz sūdzētāju akmeni.

Ja svešas varas iebrūk mūsu zemē
Un mums ar zobenu nes nāv' un postu,
Tad mūsu varonība ir mums glābiņš:
Pret šķēpu šķēps, pret brūcēm pretī brūces,
Tā visus ļaunus biedus projām triecam,
Lai valda atkal miers un labklājība.
Bet — atenieši, dzirdat manu balsi:
Mums atkal sveša vara uzbrukuse,
Un šoreiz viņas spēks nav dzelzs, ne akmens,
Tā nav pat vara — tā ir spārnu čūska,
Ja pietikt gribam tai, tad viņa laižas
Starp Pegasu un Hipogrifu gaisos,
Te nelīdz zobens, nelīdz varonība,
Šī svešā vara saucās: jaunais gars,
Kas visu bijušo grib gāst un graut.
Te mūsu dvēselēm ir jābūt modrām,
Lai sargātu, kas mums no tēvu tēviem
Kā dārgums atstāts: vecas parašas,
Bet nu, jūs, atēnvīri, klausaties:
No Miletas, kur izvirtība valda,
No salas, kas no mums ir atšķēlusēs,
Kā trunēj's zars no koka plaiso nost —
Ir atnākuse sieva, sveša sieva,
Un visus netikumus līdz tā nes,

Lai tautu bojātu līdz pašai saknei:
Man šē nav liecinieki jāpiesauc,
Jo noziegums ir kļajs priekš visu acīm
Un trejkārtīgs ir viņa grēku svars:
Pret valsti — ģimeni — pret pašiem dieviem:
Tā ārdījuse svētās ģimēnsaites,
Kas priesteru un pašu dievu sietas:
Vīrs padzinis ir savu īsto sievu
Un laulājies ar viņu — heteru,
Un vīrs nav vīrs tik vien, bet Periklis,
Valsts galva, vadons, viņa piemērs šē
Var pamudināt visus sekot tam.
Bet tālāk vēl šīs sievas iespaids iet:
Tā visu valsti ieogrūž izvirtībā:
Tā iedveš templus būvēt, tēlus cirst,
Valsts mantu izšķiest liekos greznumos
Un salu naidu pret mums modināt:
Ka Atenas grib ievest vienvaldību,
Lai kari pašu starpā iedegtos,
Kā Helena reiz Troju izpostīja.
Es beidzot nāku pie vissmagākā —
Tā ari zaimojuse pašus dievus,
Ar viņiem pate sevi līdzī stādot:
Tā svēto peplonu, senseno balvu,
Kas īstai, vecai Atenai bij lemta,
Kas nesama bij šķīstām jaunavām,
Tā nesējām šo godu atrāvuse
Un pate viņu ziedojuse elkam,
Kas izkalts akmenī pēc viņas veida,
Un laudis mudinot šo tēlu pielūgt,
Tā pielūgt likusēs ir pate sevi.
Tāds grēks iet pāri visām robežām!
Mums, pilsoņi, nu jāsteidz dieviem ziedot,
Lai Ceisa zibens neķer mūsu galvu,
Es tādēl prasu noziedzniecei sodu,
Es prasu viņas dzīvību un galvu,
Tai nav vairs tiesības ar mums šē elpot,
Vēl šonakt, pirms kā Helijs augšup brauc,
Pie viņas nāves spriedums jāizpilda,
Lai rītu Ceiss ar žēlastības acīm
Var atkal uz mums noraudzīties lejā

Un svētīt dievmīlotās Atenas.
Nokāpj no akmens. Vispārēja sačukstēšanās.

Sporgils

Pagalam viss! — To šonakt notiesās.

Telezipe

Ak, kaut jel drīzāk sodu izpildītu!

Elpinika

Vēl viņa vietā sēd un nesajimst.

Archons bazilejs

pieceļas.

Tu, apsūdzētā, tagad noklausījies,
Ko tev par vainu liek, ko likums prasa,
Vēl pēdējs vārds dots tavam aizstāvim.

Perikls

pieceļas un smagiem, gurdiem soļiem tuvojas runātāju akme-
nim.

Eiagors

Periklis runās, klausaties.

Kalliass

Kas tur

Ko runāt vairs, viss pierādīts un beigts:
Lai tikai soģi nodod spriedumu.

Tukydidis

Kas zin, vēl jāuzklausās.

Perikls

manāmi satriekts, bet savaldās, viņa balss sākot neskanīga, kā
aizžņaugta, runā, itkā aprauta, ar pauzēm un tikai vēlāk pie-
ņemās.

Atēnvīri — —

Jūs bieži dzirdējuši manu balsi —

Jūs visu manu dvēs'li redzējuši —

Tā atklāta jums bij kā jūras spoguļs,

Ik sīkā vilnītī jums aptverama —

Ir šoreiz redzat nu šo pašu dvēs'li —

Nu negaiss tumst — — nu vētras viņu jauc —

Pilsoņi

sačukstās.

Ak vai, cik drūms, kā apakšzemes Ceiss —

Perikls

Šī dvēs'le pārcirsta uz divām daļām,

Tā viena puse pieder viņai būtei,

Rāda uz Aspaziju.

Kas tur kā ziedojamais upurs sēd

Un jūt virs galvas sev jau bēdes cirvi,

Tā otra manās krūtīs sāpēs raustās — —

Es putnis, palicis ar vienu spārnu,

Mans otrais izrauts zemē asiņo,

Cik augsti nu lai iet mans gara laidiens!

Uz kādām tālēm nu lai jūs es vadu? —

Kalliass

paklusu.

Nu tu gan turpmāk mūs vairs nevadīsi.

Sporgils

Cik bāls, cik satriekts — balss vairs negrib klausīt!

Perikls

no jauna saņemās, ar sašutumu, tad pieņemās senākā aizrautībā.

Un kāds ir viņas grēks? Par ko to soda?

Tā postot ģimeni un māju dzīvi?

Es biju tas, kas savu dzīvi ārdā,

Man drosme bij to nojaukt līdz pat galam,

Jo manas miesas sieva bij mans svars,

Kā ķermen' viena puse pimiruse.

Bez prieka sūrā darbā gāja dienas,

Kā Acherons pa sausām smiltīm velās,

Es biju izslāpis pēc vienas lāses

No Hebes pārplūstošā nektarkausa,

Tad nāca viņa — pašas dieves sūtne,

Tā valā vēra zilās Olimp-durvis

Un gaismas zibšņi šāvās manīm pretīm, —

Vēl acis žilba, prāti neaptvēra,

Bet maz pa mazam tūkstots jaunas jūtas,

Kā dievu ziedonī man krūtīs plauka
Un visa tauta ap mums abiem plauka
Kā nektardārzs, no dievu rokām dēstīts,
Ik sīkais asniņš zaļo galvu cēla,
Ik pasaknītis dzīves sulas sūcās,
Ikvienam darbs un maize, laime, mērķis,
Un visiem kopā zilā tautas debess,
No asarām un vaidiem netumšota,
Kur mūža laipnībā mums smaida Ceiss,
Te nemirstīgi dailes darbi cēlās,
Te marmortemplī, tēli, altari,
Cik augsti ģenijs vien spēj augšup sniegt
Par visiem vēršu upurdūmiem pāri,
Lai garā gara dieviem ziedotu —
Apstājas, atvelk elpu, citā balsī.

Un, atēntauta, ja tev šāda dzīve,
Šā gara izredze šķiet grēks un kauns,
Kas tik ar nāvi vien ir izdzēšams,
Tad līdzi vainīgais ar' esmu es.
Un viss, ko tautai vien līdz šim es devis
Un tūkstoškārt, ko turpmāk spētu dot,
Ar viņu kopā lielā gara dzīvē,
Kas visus apņemtū kā rīta debess
Un pašai dievībai jau tuvāk nestu,
Jums noziegums — tad ņemat, dzēšat to —
Še mana dvēš'le, raujat pušu to — —
Sāk nevaldāmi elsot.

Kas dzīve man — ja nav vairs dzīves elpas,
Jūs to priekš manām acīm gribat nokaut
Kā upurjēru, jūs to ziedot gribat,
Tad ņemat — stiepjat mani līdz uz sodu,
Es līdzi vainīgs viņai blakām sēžos.

Streipulo no akmens zemē un sabruk elsodāms uz sola blakām
Aspazijai.

P i l s o ņ i

pusdikti, cits pēc cita.

Periklis raud — Periklis raud — —

T u k y d i d s

Skat' nu!

Vai olimpietim zibšņu aprūcies?
Nu jāņem palīgā tam as'ru lietūs.

Archons bazilejs

uz Aspaziju.

Man likums liek, lai es ar apsegu
Tev acis cieti sedzu, apsūdzētā.

Aspazija

Vai mani domājies tik mazdūšīgu,
Ka nespētu es nāvei acīs skatīt?
Jeb vai jums pašiem manu acu bail,
Ka viņas netiesā jūs, tiesātājus?

Archons bazilejs

Ko līdz tavš lepnums vairs pie Hades-sliegšņa;
Ne tevis bail, bet tavu asaru.
Mums tiesnešiem bez meln' un baltās lodes
Vēl trešā lode krūtīs — mūsu sirds.

Aspazija

Šīs bailes arī es jums atņemt gribu,
Lai top vien sirds jums cietāka par lodēm,
Šai sejā nepakustēs i ne pants.

Archons bazilejs

Ja drosme tev, tad izturi līdz galam:
Man upursegs tev tomēr jāuzklāj,
Ne mana griba tā, to likums liek.

Perikls

pacel galvu.

Tā tev jau upurs, pirms vēl spriedums kritīs,
Vai likums arī liek bez tiesas nokaut?

Archons bazilejs

Ko dievi lemj, ne mums to iepriekš zināt,
Lai labs vai ļauns, viss Moiras segā tīts.
I Ifiģenija bij nāvei lemta,
Bet dieve aiznesa to mākonsegā,
Šis segs, kas veltīts viņas piemiņai,
Var arī šē tai glābējs mākons kļūt.
Uzsedz Aspazijai melnu plīvuru.

Perikls

apskauj cieši Aspaziju.

Tavs pēdējs glābējs tik šē manas rokas,
No tām pat dievi tevi neizraus.

Archons bazilejs

uz sargu.

Nu, sargs, ņem tagad lodes izdali:
Divpadsmit baltas šē, divpadsmit melnas,
Ikvienam tiesnesim pa divām lodēm,
Lai izvēl, kuŗu grib tas traukā mest.
Tik viena baltā lode divtik liela,
Tā pieder Atenai un divkārt sver
Un visu lēmumu var viena vērst.

Sargs

nes apkārt lodes un izdala tiesnešiem: ikvienam pa baltai un
melnai lodei. Pēc tam iet ar trauku, kuŗā tiesneši neredzamī
iemēt katrs vienu lodi.

Melisa

rokas pacēluse.

Ak, Atena, tu debessjaunava,
Ar savām dzidrām acīm lūko šurp:
Tu viņu sūtīji mums gaismu nest,
Ak, neļauj atkal naktij visu klāt,
Glāb pate savu izredzēto, glāb!
Izmisuse skatās apkārt.
Jūs sievas, meitas, lūdzat līdz par viņu!

Pilsones

izstiepj rokas pret tiesnešiem.

Ak, rādat žēlastību apsūdzētai
Un metat lodes tikai baltas vien!

Oligarchi

Klus', sievas! Taisnību! Lai spriedums krīt!

Elpinika, Telezipe

tāpat arī citas oligarchu sievas.

Nē! melno lodi metat! melno! melno!

G l a u k a

atdalās no viņām.

Es neizturu vairs — nē! balto! balto!

P i l s o ņ i

Vai pilsētai, kur nav vairs žēlastības!

E i a g o r s

Lai nojauc žēlastības altari,
Ko tam par apsmieklu vairs turpmāk stāvēt,
Kad pate Atena mūs atstāt grib!

O l i g a r c h i

Vai pilsētai, kur nav vairs taisnības!
Tai visos pamatos ir jāsabrūk!

P o l l u k s

Kā sabrukt var, ko tura Periklis,
Viņš mums ir devis jaunu taisnību!

T u k y d i d s

Nost pašu Perikli! Tam laiks ir krist!

O l i g a r c h i

cits caur citu.

Nost! nost! No zemes viņu projām dzīt!
Lai nāk mums atkal Kimons atpakaļ!

P e r i k l s

uzraujas, uzlec kājās.

Ha! manim krist, jūs, melnie kraukļi, brēcat,
No dzimtenes jūs mani izdzīt gribat,
Es, kas šo dzimteni jums radījis,
Bez manis nebūtu jums Grieķijas,
Tās gara Grieķijas, ko es jums devis,
Es viņu daiļojis un augšup cēlis,
Es dzīvību par viņu ķīlā licis.
Še mana krūts! še redzat visas rētas,
atrauj sev kailas krūtis.

Še pate mana sirds, kas karsti pukst,
Par daudz tā grieķus, jūs, ir mīlējuse,
Nu grieķi paši šķelāt jūs šo sirdi!

Pilsoni

liels troksnis.

Lai dzīvo Periklis! lai mūžam dzīvo!
Bez Perikla nav pašas Grieķijas!

Pilsones

Ak, žēlot, žēlot arī Aspaziju,
Tie abi viens, tie grieķu dvēsele!

Archons bazilejs

pacel zizli.

Lai klusums iestājas, lai Moira runā!
Visi pēkšņi apklust, dziļš klusums.
Sargs, izber lodes nu uz ziedokļa,
Lai visu acis viņu skaitu redz.
Sargs izber lodes.

Archons bazilejs

lodes skaitīdams.

Skaits vienlīdzīgs starp abām lodēm ir:
Še sešas melnas, lūk, un sešas baltas,
Bet baltās lodes tomēr pārsvarā,
Atenas pašas lode viņu pusē
Un dieves balss še saka spriedumu:
Tu, apsūdzētā, esi attaisnota.
Lai tūdaļ važas top tev atraisītas,
māj sargiem, kuŗi aši noņem važas.
Es noņemmu tev melno plīvuru,
Tu vari atkal skatīt Helja sauli,
Atenas tevi sveic kā savu meitu,
Lai dievu svētība tev priekšā iet!

Aspazija

pieceļas un bez vārda ieslīgst Periklim rokās.

Ļaudis

troksnis un gaviļes.

Tie glābti! glābti! slava Atenai!
Tie abi atkal pieder savai tautai!
Nu zelta laikmets ausīs Grieķijai!

Priekškarš

